

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
Навчально–науковий інститут економіки і управління
Кафедра фінансів

«До захисту в ЕК»

Директор інституту

(підпис)

Олег ШЕРЕМЕТ
(ім'я та прізвище)

«__» _____ 2025 р.

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

(підпис) Лада ШПІНЯН
(ім'я та прізвище)

«__» _____ 2025 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТРА

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

(код і назва спеціальності)

освітньо–професійної програми Фінанси, банківська справа та страхування
на тему: **Управління власним капіталом підприємства**

Виконав: здобувач 2 курсу, групи 2-9М

(прізвище, ім'я, по батькові повністю)

Перевузник Євген Мирославович

(підпис)

Керівник: Роганова Ганна Олександрівна
(прізвище, ім'я, по батькові повністю)

(підпис)

Рецензент _____
(ім'я та прізвище)

(підпис)

Я, як здобувач (ка) Національного університету харчових технологій, розумію і підтримую політику університету з академічної доброчесності. Я, не надавав (ла) і не одержував (ла) незгодуваної допомоги під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Здобувач (ка) _____
(підпис)

Київ – 2025 р.

табл. 3.3. Рекомендаційний аналітичний баланс ПрАТ «Оболонь», табл. 3.5. Оптимізація капіталу за критерієм максимізації прогнозованої фінансової рентабельності, табл. 3.6. Оптимізація капіталу за критерієм мінімальної вартості капіталу

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
I	Роганова Г.О.		
II	Роганова Г.О.		
III	Роганова Г.О.		

7. Дата видачі завдання 05 вересня 2025 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1	Вибір теми, написання заяви і узгодження плану кваліфікаційної роботи з керівником	до 02.09.2025	
2	Робота над 1–м розділом та перевірка керівником	до 30.09.2025	
3	Робота над 2–м розділом та перевірка керівником	до 21.10.2025	
4	Робота над 3–м розділом та перевірка керівником	до 18.11.2025	
5	Оформлення роботи і подання керівникові для проходження попереднього захисту	до 25.11.2025	
6	Попередній захист	27.11.2025	
7	Подання кваліфікаційної роботи з підтвердження керівника на перевірку академічного плагіату.	02.12.2025	
8	Доопрацювання кваліфікаційної роботи після попереднього захисту та перевірки на плагіат, узгодження змісту доповіді та презентації з керівником, отримання відзивів на роботу	09.12.2025	
9	Підпис остаточного варіанту роботи завідувачем кафедри	15.12.2025	

Здобувач

_____ (підпис)

Перевузник Є.М.

_____ (прізвище та ініціали)

Керівник роботи

_____ (підпис)

Роганова Г.О.

_____ (прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Перевузннк Євген Мирославович. «Управління власним капіталом підприємства»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок. Національний університет харчових технологій, Київ, 2025.

Кваліфікаційна робота присвячена теоретичним та практичним аспектам управління власним капіталом підприємства для забезпечення сталого розвитку.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження та сформульовано основні завдання, визначено об'єкт і предмет дослідження, методологічну і інформаційну базу.

У першому розділі досліджено теоретичні основи управління власним капіталом підприємства, розкрито методи управління власним капіталом підприємства та підходи до оцінки власного капіталу підприємства.

У другому розділі проведено аналіз фінансового стану та аналіз управління власним капіталом ПрАТ «Оболонь», визначено основні особливості формування і використання власного капіталу.

У третьому розділі обґрунтовано напрямки вдосконалення управління власним капіталом ПрАТ «Оболонь».

Ключові слова: *власний капітал, управління власним капіталом, зареєстрований капітал, нерозподілений прибуток, резервний капітал*

SUMMARY

Perevuznyk Ievhen. «Management of the enterprise's equity capital»

Qualification work for the degree of «Master» in the specialty 072 Finance, banking, insurance and stock market. National University of Food Technologies, Kyiv, 2025.

The qualification work is devoted to the theoretical and practical aspects of managing the enterprise's equity capital to ensure sustainable development.

The work consists of an introduction, three sections, conclusions, a list of sources used and appendices.

The introduction substantiates the relevance of the research topic and formulates the main tasks, defines the object and subject of the study, methodological and information base.

The first section examines the theoretical foundations of the enterprise's equity capital management, discloses methods of managing the enterprise's equity capital and approaches to assessing the enterprise's equity capital.

The second section analyzes the financial condition and analysis of the enterprise's equity capital management of PrJSC «Obolon», identifies the main features of the formation and use of equity capital.

The third section substantiates the directions for improving the management of equity capital of PrJSC «Obolon».

Keywords: *equity capital, equity capital management, registered capital, retained earnings, reserve*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА.....	9
1.1. Поняття та джерела формування власного капіталу підприємства.....	9
1.2. Методи управління власним капіталом підприємства.....	17
1.3. Методичні підходи до оцінки власного капіталу підприємства.....	24
Висновки до розділу 1	31
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ ПРАТ «ОБОЛОНЬ».....	32
2.1. Загальна характеристика діяльності ПрАТ «Оболонь».....	32
2.2. Аналіз фінансового стану ПрАТ «Оболонь».....	38
2.3. Особливості управління власним капіталом ПрАТ «Оболонь»...	59
Висновки до розділу 2.....	67
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ.....	68
3.1. Проблеми управління власним капіталом ПрАТ «Оболонь».....	68
3.2. Планування потреби капіталу ПрАТ «Оболонь» та його оптимізація.....	75
3.3. Шляхи підвищення ефективності управління власним капіталом.....	82
Висновки до розділу 3.....	89
ВИСНОВКИ.....	90
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	93
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. Кожне підприємство повинно мати «фінансовий фундамент» для своєї діяльності з якого розпочинається діяльність підприємства та формується основний виробничий потенціал, під час діяльності підприємства власний капітал виконує роль основи фінансової стійкості та довгострокової платоспроможності. Ефективне управління власним капіталом підприємства є завжди актуальним для забезпечення достатності коштів для забезпечення поточно діяльності та інвестиційної діяльності, формування позитивного інвестиційного іміджу та кредитоспроможності. Особливо актуального набуває управління власним капіталом в умовах воєнного стану, коли підприємства працюють в умовах посиленних фінансових ризиків і обмеженого доступу до зовнішнього фінансування.

Успішний розвиток українських підприємств можливий, коли фінансові менеджери підприємства та їх власники зможуть переоцінити важливість ролі власного капіталу, забезпечення результативного та ефективного управління власним капіталом для збереження діяльності, виконання зобов'язань перед партнерами та інвестиційний розвиток підприємства. За таких умов саме власний капітал та управління ним повинно стати у центрі подальших економічних стратегій та фінансового менеджменту.

Вивченню і вирішенню проблем управління власним капіталом були присвячені праці вчених з фінансового менеджменту (Бланк О. І., Ситник Г. В., Андрієць В. С., Вахович І. М., Верланов Ю. Ю., Долінський Л. Б., Поддєрьогін А. М., Юрій Е. О.), капіталізації підприємств (Гуторов А. О., Деева Н. Е., Дякун А. М., Мельник О. В., Пугачов М. І., Сусліков А. О.) та праці з безпосередньо управління власним капіталом (Гордієнко Т. В., Сторожук Т. М., Джошар А. В., Дехтяр Н.А., Дейнека О.В., Міщук Є. В., Поліщук І. Г., Платухін О. Г., Попрозман О. І., Ткачук Л. М., Лебедєв П. В.). Частина питань залишаються мало дослідженими.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є дослідження теоретичних та практичних аспектів управління власним капіталом підприємства для забезпечення сталого розвитку.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

- дослідження сутності та призначення власного капіталу підприємства;
- уточнення теоретичні підходи і методи управління власним капіталом підприємства;
- визначення методології оцінки ефективності управління власним капіталом підприємства;
- провести аналіз фінансового стану підприємства;
- провести аналіз управління власним капіталом з визначенням основних особливостей;
- ідентифікувати проблеми управління власним капіталом та розробити на їх основі напрями удосконалення управління власним капіталом;
- обґрунтувати планові показники потреби капіталу підприємства та його оптимізації;
- розробити шляхи підвищення ефективності управління власним капіталом.

Об'єкт дослідження – ПрАТ «Оболонь» та процес управління власним капіталом.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні і прикладні проблеми управління власним капіталом підприємства.

Методи дослідження. Теоретичним і методологічним підґрунтям дослідження є фундаментальні положення економічної теорії, менеджменту, управління капіталом, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з цих питань. Для досягнення поставленої мети в роботі були використані такі загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: теоретичного узагальнення, аналізу і синтезу – для уточнення переліку чинників, функцій, типів росту власного капіталу підприємства; системного підходу – для визначення ознак

стану власного капіталу, його структури та особливостей управління; метод побудови узагальнюючого таксономічного показника – для оцінки результатів управління власним капіталом; статистичні та графічні – для аналізу стану і тенденцій динаміки фінансового стану, змін власного капіталу підприємства.

Інформаційною базою дослідження стали законодавчі та нормативно-правові акти, підручники та посібники з фінансового менеджменту, наукові праці з управління власним капіталом, звітні матеріали ПрАТ «Оболонь», інформація з мережі Інтернет.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробленні пропозицій щодо управління власним капіталом ПрАТ «Оболонь» для потреб сталого розвитку та інвестиційної активності на 2025-2026 роки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Поняття та джерела формування власного капіталу підприємства

Власний капітал підприємства, «будучи основою фінансової автономії та стійкості підприємства, відіграє ключову роль у забезпеченні ефективності управління підприємницькою діяльністю» [31, с. 21]. Однак в умовах економічної кризи, спричиненої воєнними діями та воєнним станом, що супроводжуються втратою ринків збуту, порушенням логістичних ланцюгів, зростанням витрат і зниженням платоспроможного попиту, саме власний капітал повинен стати фінансовим фундаментом підприємства та основою для збереження діяльності, недопущення банкрутства.

Ураховуючи нормативно-правове унормування поняття «власного капіталу» та його структури у бухгалтерському балансі, у даній роботі будемо дотримуватися саме нормативного погляду на його дефініцію та зміст і сутність відповідних статей. Основні підходи нормативно-правове унормування поняття власного капіталу:

1) «частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань» (П(с)БО 3 «Звіт про фінансові результати», П(с)БО 2 «Баланс» від 31.03.1999 № 87),

2) «різниця між активами і зобов'язаннями підприємства» (Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV),

3) «різниця між сукупною вартістю активів юридичної особи та вартістю її зобов'язань перед третіми особами» (Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» від 09.07.2003 № 1057-IV),

4) «частина в активах банку, що залишається після вирахування його зобов'язань» (Постанова Національного банку України від 07.12.2004 № 598),

5) «різниця між активами і зобов'язаннями суб'єкта державного сектору, що залишається після вирахування зобов'язань» (НП(с)БО в державному секторі 101 «Подання фінансової звітності» від 28.12.2009 № 1541),

6) «частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань» (НП(с)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 № 73, Рішення НКЦПФР від 14.05.2013 № 817, Рішення НКЦПФР від 27.09.2018 № 670), «різниця між активами і зобов'язаннями підприємства» (НП(с)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 № 73),

7) «різниця між сукупною вартістю активів та вартістю зобов'язань перед іншими особами» (Рішення НКЦПФР від 02.02.2021 № 61).

Узагальнюючи наведені визначення (табл. 1.1), Бержанір І. А вважає, що «власний капітал суб'єкта господарювання – це власні кошти, внесені його засновниками, а також суми реінвестованого чистого прибутку, що використовуються для формування активів підприємства у грошовій або матеріальній формі» [8, с. 81].

Таблиця 1.1

Підходи до трактування економічної сутності поняття «власний капітал»

№ з/п	Джерело	Трактування поняття «власний капітал»
1	2	3
1.	Бутинець Ф. Ф.	Вартість засобів, які належать підприємству на правах власності та використовуються ним для формування його активів.
2.	Мелень О. В., Майструк О. Д.	Власний капітал визначають як загальну вартість коштів, що належать суб'єкту господарювання та використані для створення частини активу та забезпечення інтересів його кредиторів
3.	Дорош Н. І.	Власні джерела фінансування підприємства, які без зазначення строку повернення внесені його засновниками (учасниками), або суми реінвестованого чистого прибутку, нагромаджені протягом строку існування підприємства, а також дарчий капітал
4.	Фальченко О. О., Побережна Н. М., Юр'єва І. А.	Власний капітал виражає загальну величину коштів у грошовій, матеріальній і нематеріальній формах, вкладених в активи (майно) підприємства.

1	2	3
5.	Воробйова Н. П., Музиченко Р. О.	Власний капітал як сукупність грошових, матеріальних та нематеріальних форм економічних благ, що 9 приймають участь у господарському процесі суб'єкта без фіксованої дати повернення їх власникам і здатні приносити дохід.
6.	Ощепков О., Магденко С.	власний капітал – це є основне джерело формування фінансових ресурсів підприємства, які можуть приймати різну форму його розміщення: матеріальну, нематеріальну, грошову для реалізації мети його діяльності
7.	Попрозман О. І., Михайлов А. П., Кургузенкова Л. А., Опанасенко О. М.	Власний капітал - це частина активів підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань.

Джерело: [11, 14, 22, 29,32, 37, 42]

Більшість науковців розкривають економічну сутність власного капіталу через його головну функцію - забезпечення підприємства власними фінансовими ресурсами, необхідними для початку та продовження господарської діяльності. «Власний капітал характеризує загальну вартість засобів підприємства, що належать на праві власності і використовуваних ним для формування визначеної частини активів» [24, с. 302].

Сутність власного капіталу можна визначати з урахуванням того, що він є основним фактором виробництва, характеризує фінансові ресурси підприємства, які приносять прибуток, використовується як основне джерело формування добробуту його власників, є основним показником ринкової вартості підприємства, його динаміка є важливим показником економічної ефективності» [41, с. 120], а також власний капітал «виступає основним ресурсом виробництва та інвестицій, джерелом доходу, об'єктом управління та власності, купівлі-продажу та одержання вигоди, що включає в себе фактори ризику та ліквідності. Власний капітал є частиною активів компанії, яка залишається після відрахування її зобов'язань. Гарантом успішної та прибуткової діяльності підприємства, його ринкової конкурентоспроможності та фінансової стабільності є ситуація, коли власний капітал складає основну частину його фінансових ресурсів» [41, с. 120].

Склад власного капіталу визначається чинним законодавством (НП(с)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 № 73 [6]).

1. Зареєстрований (пайовий) капітал (ряд. 1400 форма 1, номер 40 рахунків бухгалтерського обліку). Зареєстрований капітал формується власниками (акціонерами, учасниками) в момент заснування підприємства чи його додаткової капіталізації. Розмір зареєстрованого капіталу формується відповідно до вимог нормативних активів згідно організаційної форми та виду діяльності. Підвищені вимоги до зареєстрованого капіталу мають акціонерні товариства, комерційні банки та інші фінансові установи. До 2013 року та реформи фінансової звітності і бухгалтерського обліку, зареєстрований капітал називався статутним капіталом. «Статутний капітал визначає мінімальний розмір майна підприємства, що гарантує інтереси його кредиторів. Він являє собою сукупність основних засобів, іншого майна, нематеріальних активів, а також майнових прав, що мають грошову оцінку, що вкладені в підприємство його засновниками та учасниками (юридичними і фізичними особами) пропорційне часткам, визначеним установчими документами» [37, с.88].

2. Капітал у дооцінках (ряд. 1405 форма 1 фінансової звітності, номер 41 рахунків бухгалтерського обліку). Капітал у дооцінках формується у наслідок дооцінки чи уцінки необоротних активів та фінансових інструментів під впливом зміни ринкової їх вартості чи курсових різниць.

3. Додатковий капітал за складовими емісійний дохід, інший вкладений капітал, накопичені курсові різниці безоплатно одержані необоротні активи, інший додатковий капітал (ряд. 1410 форма 1 фінансової звітності, номер 42 рахунків бухгалтерського обліку). «Додатковий капітал відображає приріст вартості майна при його переоцінці, емісійний дохід, безоплатно отримані цінності, суми від дооцінки необоротних активів, кошти асигнувань з бюджету, використані на фінансування довгострокових вкладень та інші надходження» [37, с.88].

4. Резервний капітал (ряд. 1415 форма 1 фінансової звітності, номер 43 рахунків бухгалтерського обліку). «Резервний капітал являє собою

зарезервовану частину власного капіталу підприємства, використовуваного на внутрішнє страхування його господарської діяльності. Резервний капітал утворюється в розмірі, передбаченому установчими документами підприємства. Резервний капітал формують шляхом обов'язкових щорічних відрахувань від чистого прибутку до досягнення розміру, передбаченого статутом. Мінімальний розмір відрахувань прибутку в резервний фонд регулюється законодавством» [37, с. 88].

5. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) (ряд. 1420 форма 1 фінансової звітності, номер 44 рахунків бухгалтерського обліку). Непокриті збитки, які виникають у результаті невідшкодованих витрат або збиткових операцій мають прямий вплив на структуру капіталу підприємства та на його здатність забезпечити стабільний грошовий потік для покриття поточних зобов'язань. Тож, для оцінки вищезгаданого впливу доцільно визначити, якою мірою підприємство здатне покрити свої зобов'язання за рахунок власних фінансових ресурсів, не залучаючи зовнішнє фінансування. Крім того, непокриті збитки часто є ознакою низької операційної ефективності або несприятливих умов зовнішнього середовища. Тому для оцінки їх впливу на прибутковість доцільно використовувати відношення власного капіталу до активів (або скільки грн власного капіталу припадає на 1 грн активів). Активи завжди є величиною додатною. Тому, навіть за від'ємного власного капіталу такий показник матиме економічний сенс. Якщо непокриті збитки продовжують зростати без відповідного коригування стратегії підприємства, то це може призвести до суттєвого зниження прибутковості, що погіршує фінансові результати та може підвищити ризик банкрутства. Водночас, варто врахувати, що ефективне управління збитками, скорочення витрат та стратегічне планування можуть допомогти мінімізувати негативний вплив на прибутковість [31, с. 25].

6. Неоплачений капітал (ряд. 1425 форма 1 фінансової звітності, номер 46 рахунків бухгалтерського обліку), визначається у розмірі заявленого у статутних документах, проте не сплаченого зареєстрованого капіталу.

7. Вилучений капітал за складовими вилучені акції, вилучені вклади й паї, інший вилучений капітал (ряд. 1430 форма 1 фінансової звітності, номер 45 рахунків бухгалтерського обліку).

Напрями змін у власному капіталі за всіма складовими та їх чинники наведені у табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Напрями змін у власному капіталі та їх чинники

Елементи власного капіталу	Напрями зміну власному капіталі та їх чинник	
	Збільшення	Зменшення
Зареєстрований (пайовий) капітал (ЗК)	Реінвестування прибутку; формування початкового розміру статутного капіталу; випуск нових акцій; збільшення кількості акцій номінальної вартості; збільшення номінальної вартості акцій; реєстрація пайових внесків	Анулювання акцій, викуплених у акціонерів; повернення частки статутного капіталу у разі виходу учасника; зменшення номінальної вартості акцій; повернення внесків (паїв у разі виходу учасника)
Капітал у дооцінках (КД)	Дооцінка необоротних активів; дооцінка інших активів	Уцінка необоротних активів; уцінка інших активів
Додатковий капітал (ДК)	Реалізація викуплених акцій за ціною вище номіналу; емісійний дохід; додаткові внески учасників без збільшення СК; дооцінка необоротних або нематеріальних активів, незавершеного будівництва, фінансових інструментів; безкоштовне одержання необоротних активів	Реалізація викуплених акцій за ціною менше ціни викупу; анулювання акцій власної емісії, ціна яких вище номіналу; уцінка необоротних або нематеріальних активів, незавершеного будівництва, фінансових інструментів; нарахування амортизації за безкоштовно одержаними необоротними активами
Резервний капітал (РК)	Поповнення резервного капіталу за рахунок прибутку	Виплати та покриття збитків за рахунок РК
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) (НП, НЗ)	Отримання чистого прибутку за звітний період	Збиток за звітний прибуток; виплата дивідендів; відрахування до РК
Неоплачений капітал (НК)	Заборгованість учасників за внесками до СК	Погашення заборгованості за внесками до СК та неоплаченими акціями
Вилучений капітал (ВК)	Вилучення акцій власної емісії у акціонерів; вилучення капіталу при виході учасника	Реалізація (перепродаж) та анулювання акцій, викуплених у акціонерів

Джерело: [6]

Виходячи із складу елементів власного капіталу, на його величину і структуру будуть впливати наступні фактори:

- вкладення додаткових внесків за рахунок власників для збільшення статутного капіталу;
- розподіл частини прибутку на накопичення та впровадження інноваційної техніки та технології;
- наскільки своєчасно проводиться дооцінка власного капіталу, враховуючи річний індекс інфляції як основних засобів, так і виробничих запасів (сировини, матеріалів);
- рівень збитковості підприємства, якій впливає на відрахування до резервного та інших фондів, а сама збитковість покривається за рахунок статутного капіталу;
- зменшення статутного капіталу в результаті виходу одного або більше власників за умов, що їх пай не буде викуплений іншими власниками
- знецінення матеріальних благ в результаті відсутності попиту або пошкодження [32, с. 44].

До внутрішніх факторів впливу приєднуються зовнішні фактори впливу, такі як зміна законодавства та вимог законодавства до формування власного капіталу, рівень економічної кон'юнктури, накопичення капіталу в економіці, інвестиційна привабливість країни чи регіону.

Роль власного капіталу у діяльності підприємств визначається через функції власного капіталу: автономна, буферна, інноваційно-інвестиційна, стратегічна (наведені у табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Квартет ролей власного капіталу в управлінні підприємницькою діяльністю

Найменування ролі	Зміст і характеристика ролі власного капіталу в управлінні підприємницькою діяльністю
1	2
Автономна	Власний капітал забезпечує підприємству фінансову автономію, що дозволяє зменшити залежність від зовнішніх джерел фінансування та зберігати більшу свободу у прийнятті управлінських рішень і знижує ризики, пов'язані з обслуговуванням зовнішніх боргів.

1	2
Буферна	Власний капітал виступає фінансовим буфером, який дозволяє підприємству залишатися стабільним у періоди економічної невизначеності та внутрішніх фінансових труднощів, що дає можливість підтримувати ліквідність, покривати тимчасові збитки та адаптуватися до змін на ринку без значних втрат для операційної діяльності.
Інноваційно-інвестиційна	Власний капітал є основним джерелом для фінансування інвестицій підприємства, що включає розширення виробництва, модернізацію технологій та диверсифікацію продуктів, що забезпечує можливості для подальшого росту, впровадження інновацій та підвищення конкурентоспроможності.
Стратегічна	Власний капітал є основою для фінансування амбіційних стратегічних ініціатив, серед яких розширення ринку, впровадження нових продуктів або інтеграція сучасних технологій. Він також дозволяє підприємству здійснювати довгострокові інвестиції, що сприяють її зростанню та розвитку на конкурентному ринку.

Джерело: [31, с. 25]

На думку інших вчених, власний капітал може виконувати і виконує захисну, оперативну і регулюючу функції [27, с. 29]. Система функцій управління власним капіталом підприємства має включати: «прогностичну – визначення прогнозованої потреби у власному капіталі на основі інформаційно-аналітичної бази із врахуванням стратегії розвитку підприємства; організаційну – забезпечення процесу формування, використання та збереження власного капіталу для досягнення фінансової стійкості та рівноваги на підприємстві; управлінську – реалізація ефективних управлінських рішень в системі управління власним капіталом направлених на виконання поставлених цілей та завдань в поточному та довгостроковому періодах; контрольну – забезпечення належного контролю за ефективністю та раціональністю формування, використання власного капіталу шляхом проведення кількісної та якості оцінки поточної ситуації на підприємстві; аналітичну – проведення достовірного аналізу рівня ефективності системи управління власним капіталом підприємства» [37, с. 91]. Перелік та розуміння функцій власного капіталу може бути різними залежно від стадії життєвого циклу підприємства.

Отже, сутність власного капіталу можна визначати з урахуванням того, що він є основним фактором виробництва, характеризує фінансові ресурси підприємства, які приносять прибуток, використовується як основне джерело формування добробуту його власників, є основним показником ринкової вартості підприємства, його динаміка є важливим показником економічної ефективності.

1.2. Методи управління власним капіталом підприємства

Управління власним капіталом є одним із основних інструментів ефективного управління підприємницькою діяльністю, оскільки він визначає фінансову стійкість і можливості підприємства для реалізації своїх стратегічних цілей. Підприємства, які ефективно управляють своїм капіталом, здатні знижувати фінансові ризики та підвищувати конкурентоспроможність, оскільки вони мають можливість ефективно фінансувати свої операції без надмірної залежності від зовнішніх джерел фінансування. Окрім того, воно також включає планування інвестицій та підтримку відповідного рівня резервів для майбутніх витрат і можливих кризових ситуацій. З цією метою управління власним капіталом має стати «частиною загальної фінансової стратегії підприємства, яка повинна бути спрямована на зростання капіталу, підвищення рентабельності та мінімізацію фінансових ризиків у середньо- та довгостроковій перспективі» [31, с. 26].

Найпоширенішим є підхід до розуміння сутності поняття: «управління капіталом підприємства – це система принципів і методів розробки та реалізації управлінських рішень, які пов'язані з оптимальним формуванням капіталу з різних джерел, а також забезпеченням ефективного використання капіталу в різних видах господарської діяльності підприємства» [9; 25]. Інше визначення мають Н.А. Дехтяр, О.В. Дейнека: «управлінням власним капіталом слід

розуміти систему взаємопов'язаних елементів, цілеспрямована дія яких залежно від певних умов, сприяє фінансовому забезпеченню безперервного процесу виробництва та розвитку підприємства, а також зростанню його ринкової вартості» [18, с. 85].

Систему управління власним капіталом частіше за все розглядають з таких позицій:

- по-перше, як складову управління капіталом підприємств в цілому;
- по-друге, як елемент системи формування фінансових ресурсів [18, с. 85].

Доповнюємо, що управління власним капіталом є складовою фінансового менеджменту, дослідженого та описано у підручниках і посібниках [10, 12, 13, 21, 28, 43, 44].

Система управління власним капіталом підприємства включає три підсистеми.

1. Управління формуванням власного капіталу включає формування достатнього обсягу власного капіталу, оптимізація структури капіталу, підтримка фінансової рівноваги та реінвестування капіталу.

2. Управління використанням власного капіталу включає фінансування необоротних та оборотних активів підприємства, мінімізацію фінансового ризику та фінансовий контроль.

3. Функціональна підсистема включає мету, завдання, принципи, функції та методи управління капіталом підприємства.

Система управління власним капіталом на основі основних елементів наведена на рис. 1.1.

Основною метою управління власним капіталом підприємства є максимізація ринкової вартості підприємства [25]. Іншою може бути основна мета: «основна мета управління ним має забезпечувати оптимальність поєднання джерел формування та напрямків використання власного капіталу, що відповідатиме інтересам засновників та/або акціонерів на всіх етапах функціонування підприємства» [18, с. 85].

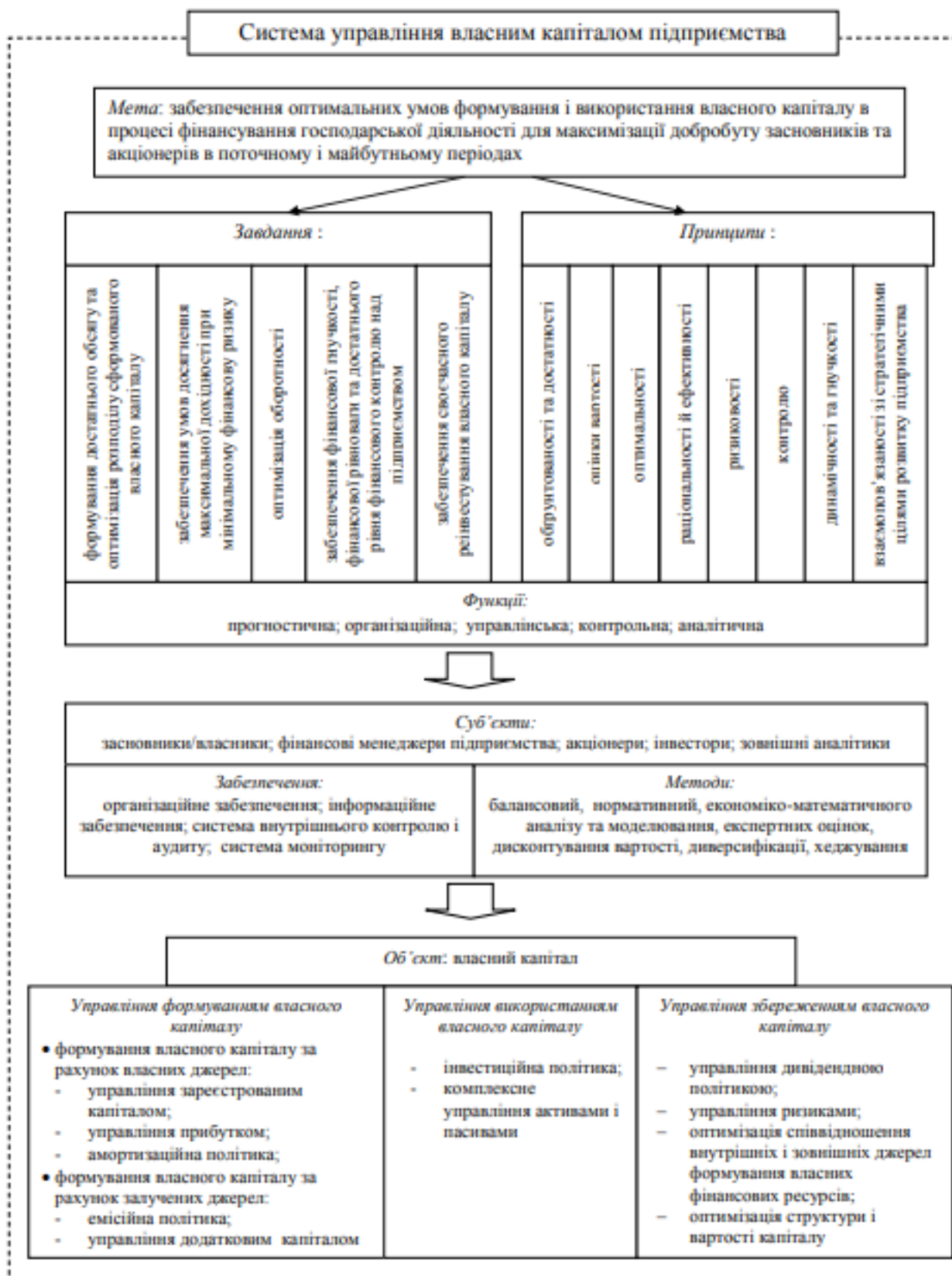

Рис. 1.1. Система управління власним капіталом підприємства

Джерело: [18, с. 85]

Залежно від очікувань різних груп стейкхолдерів, іншими очікуваннями може бути: «зростання прибутковості (стабільне зростання дивідендів або капіталізації), підвищення вартості акцій (зростання ринкової вартості бізнесу), прозорість та звітність (дотримання стандартів корпоративного управління та фінзвітності), низький ризик та стабільність (мінімізація фінансових та операційних ризиків), ефективна стратегія розвитку (очікування від керівництва чіткого бачення розвитку компанії), корпоративна відповідальність (врахування ESG-факторів (екологія, соціум, управління)» [38, с.384].

Незалежно від підходу основними зацікавленими особами у ефективному управлінні власним капіталом є інтереси власників підприємства (осіб, що прийняли рішення про діяльність підприємства та інвестували власні кошти).

Управління власним капіталом підприємства спрямоване на вирішення таких основних завдань:

- формування достатнього обсягу власного капіталу на підприємстві за абсолютними та відносними показниками;
- оптимальний розподіл капіталу на підприємстві в розрізі напрямів його використання;
- досягнення максимальної дохідності власного капіталу на підприємстві;
- мінімізація фінансових ризиків, пов'язаних з використанням власного капіталу на підприємстві;
- оптимізація структури капіталу на підприємстві;
- підтримка фінансової рівноваги підприємства;
- забезпечення своєчасного реінвестування капіталу на підприємстві.

Управління капіталом підприємства здійснюється на основі таких принципів:

- принцип обґрунтованості та достатності потреби в джерелах формування власного капіталу, що передбачає визначення економічно обґрунтованого та достатнього розміру власного капіталу на всіх етапах функціонування підприємства:

- принцип оцінки вартості складових власного капіталу та доцільності їх залучення, що полягає у здійсненні оцінки всіх потенційних джерел власного капіталу, які може залучати підприємство з позиції їхньої вартості, що впливатиме на прийнятті рішення про доцільність їх залучення:

- принцип оптимальності джерел формування власного капіталу - це можливість формування окремих елементів власного капіталу за рахунок різних джерел коштів:

- принцип раціональності й ефективності формування та використання власного капіталу, пов'язаний із обґрунтуванням та формуванням раціонального складу та структури власного капіталу і можливості його ефективного використання для фінансування активів підприємства;

- принцип ризиковості формування і використання власного капіталу, оскільки організація власного капіталу поєднана зі значним ризиком, то виникає потреба у врахуванні можливих ризиків, їх мінімізації і страхуванні окремих складових власного капіталу;

- принцип контролю, що передбачає проведення фінансовими менеджерами контролю за формуванням та ефективним використанням власного капіталу;

- принцип динамічності та гнучкості, характеризує можливість прийняття динамічних управлінських рішень щодо зміни політики управління власним капіталом під впливом факторів зовнішнього й внутрішнього економічного середовища;

- принцип взаємопов'язаності зі стратегічними цілями розвитку підприємства, дозволяє здійснювати реалізацію цілей управління власним капіталом з урахуванням стратегічних пріоритетів розвитку господарської діяльності [с.89-90].

Процес управління власним капіталом підприємства здійснюється за наступними етапами (рис. 1.2).

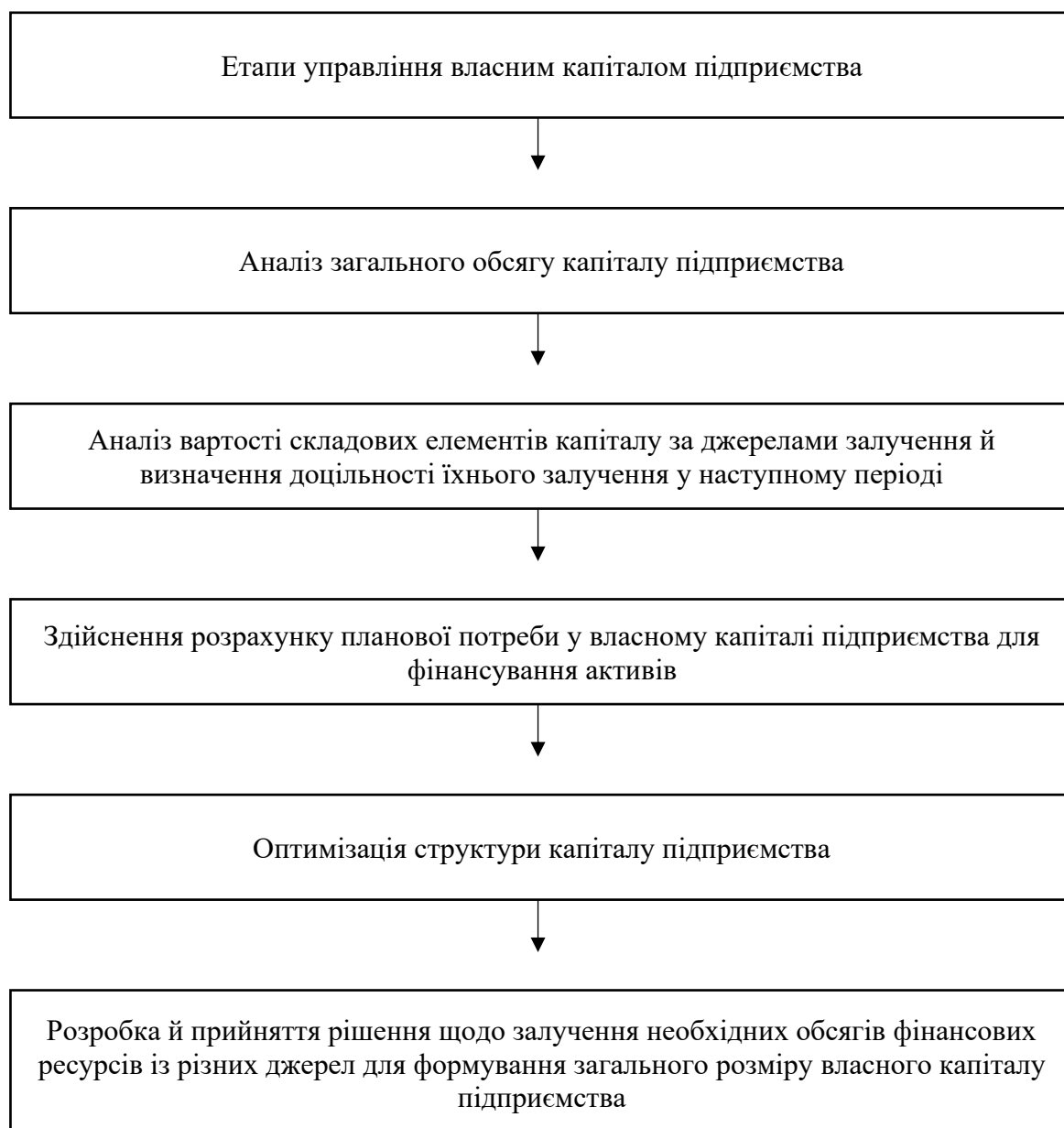

Рис. 1.2. Послідовність етапів управління власним капіталом підприємства

Джерело: [34, с. 255]

На першому етапі управління капіталом підприємства здійснюється аналіз загального обсягу капіталу підприємства, який формується, а також темпи зміни капіталу порівняно з попередніми періодами, відповідність суми власних та позикових фінансових ресурсів розміру як необоротних, так і оборотних активів; аналіз джерел формування капіталу, частки складових елементів у загальному обсязі капіталу підприємства; оцінювання вартості кожного елементу капіталу.

На другому етапі управління капіталом підприємства проводиться аналіз вартості складових елементів капіталу за джерелами їх залучення, а також визначення доцільності їх використання у наступному періоді.

На третьому етапі управління капіталом підприємства відбувається розрахунок планової потреби у капіталу для фінансування активів підприємства.

На четвертому етапі управління капіталом підприємства передбачається оптимізація структури капіталу підприємства, яка включає визначення найбільш оптимального співвідношення між власним та позиковим капіталом, яке забезпечить оптимальне поєднання фінансового ризику та прибутковості, що сприятиме максимізації ринкової вартості підприємства.

На п'ятому етапі управління капіталом підприємства здійснюється розробка та прийняття рішень щодо залучення необхідних обсягів фінансових ресурсів із різних джерел для формування загального обсягу капіталу підприємства.

Управління власним капіталом в умовах сучасного мінливого бізнесового середовища вимагає гнучких підходів (такими підходами, на думку Є. В. Міщук, І. Г. Поліщук [31], є динамічна стратегія, гнучкі фінансові інструменти, *Big Data*, диверсифікований портфель), які забезпечують адаптивність до змін на ринку та можливість оперативного реагування на зовнішні виклики.

Перший підхід – динамічна стратегія. Вона включає постійний моніторинг фінансових показників і прогнозування можливих економічних коливань, що дозволяє своєчасно коригувати структуру капіталу в залежності від ринкових умов. Враховуючи сучасні економічні реалії, важливо створювати фінансові резерви, які дозволятимуть підприємству швидко реагувати на неочікувані фінансові потрясіння або можливість вигідних інвестиційних пропозицій.

Другим підходом слід визнати стратегічне використання гнучких фінансових інструментів, таких як конвертовані облігації або акції, що дозволяють підприємствам оптимізувати структуру капіталу без значного підвищення фінансових ризиків.

Третій підхід полягає в активному використанні технологій і аналітики для

прийняття обґрунтованих рішень щодо розподілу капіталу, зокрема через інтеграцію великих даних (*Big Data*) та штучного інтелекту в процес управління фінансами. Даний технологічний підхід дозволяє не тільки прогнозувати майбутні фінансові тенденції, але й адаптуватися до змінних умов у реальному часі, що сприятиме підтриманню конкурентоспроможності на глобальних ринках.

Четвертий підхід – диверсифікуючий. Він передбачає розподіл інвестицій між різними активами та ринками. Створення диверсифікованого портфеля дозволяє знизити ризики, пов'язані з волатильністю одного ринку чи активу, забезпечуючи стабільність і стійкість підприємства у кризових ситуацій [31, с. 26].

Процес управління власним капіталом підприємства здійснюється за шістьма етапами з такими складовими управління як попередній аналіз, розрахунок потреби в капіталі та його оптимізація, впровадження і реалізація управлінських дій, а також контроль за дотриманням їх реалізації, чотирма підходами та з дотримання восьми принципів.

1.3. Методичні підходи до оцінки власного капіталу підприємства

Оцінку власного капіталу проводять за різними підходами та методичними прийомами. Керуючись принципами комплексності і системності, проведемо узагальнення підходів до аналізу. Незважаючи, що підходи до оцінки власного капіталу постійно удосконалюють, залишаються невирішеними ряд проблем: « методологічну неузгодженість під час здійснення трендового й структурного аналізу; використання загальноновизнаного підходу до аналізу фінансових коефіцієнтів у специфічних випадках, коли власний капітал є від'ємною величиною; дисбаланс між компонентами власного капіталу, що ускладнює інтерпретацію результатів аналізу та викликає питання щодо ефективності управління ним» [31, с. 26].

Інформація про власний капітал підприємства, що складають звичайну (повну) фінансову звітність (крім банків та бюджетних установ) у Балансі (форма 1) та Звіті про фінансові результати (форма 2), Звіті про власний капітал (форма 3) та у Примітках до фінансової звітності (форма 5).

На думку Є. В. Міщук, І. Г. Поліщук, розпочинати аналіз власного капіталу доцільно з «класичного горизонтального й вертикального аналізу» [31, с. 22]. Але такий підхід не є комплексним, максимально визначають сім етапів аналізу на основі поєднання горизонтального, вертикального, абсолютних та відносних величин, табличного, графічного, історичного та логічного підходів. Основні етапи аналізу власного капіталу підприємства [26, с. 135].

I. Оцінка динаміки місця власного капіталу в складі джерел фінансування підприємства (пасиву балансу).

II. Оцінка динаміки складу власного капіталу за його складовими показниками (статтями розділу 1 пасиву балансу).

III. Оцінка динаміки структури власного капіталу за його складовими показниками (статтями розділу 1 пасиву балансу).

IV. Оцінка впливу власного капіталу на фінансову стійкість підприємства.

V. Оцінка впливу власного капіталу на ліквідність балансу та підприємства.

VI. Оцінка ефективності використання власного капіталу (показники рентабельності та окупності власного капіталу).

VII. Узагальнення та підсумовування отриманих результатів про власний капітал підприємства.

Використання загально визнаного підходу до аналізу фінансових коефіцієнтів у специфічних випадках, коли власний капітал є від'ємною величиною. Зазначене, своєю чергою, виникає тоді, коли підприємство має непокриті збитки, які замінюють собою нерозподілений прибуток. Очевидно, що від'ємний власний капітал сигналізує про незадовільну фінансову автономію підприємства і викликає сумніви щодо його здатності виконувати зобов'язання перед кредиторами. Проте міра такої здатності буде різною у підприємств, у яких від'ємна величина власного капіталу розрізняється в рази чи десятки разів. Дана

теза є справедливою і в межах одного підприємства, коли динаміка від'ємного власного капіталу демонструє різновекторні зрушення [31, с. 23].

Вченими сформований склад показників за фазами функціонування (кругообігу) власного капіталу підприємства щодо управління.

Таблиця 1.4

Квартет ролей власного капіталу в управлінні підприємницькою діяльністю

	Міщук Є. В. & Полщук І. Г. [31, с. 23]	Іщенко Н. [25]	Лахтіонова Л. А. [26, с. 137]	Гніп Н. & Яцина К. [15, с. 65]	Плугухін О. Г. [35, с. 159]
Коефіцієнти					
фінансової незалежності (автономії)	+	> 0,5	+	+	+
фінансової залежності	+	< 2,0		+	
концентрації позикового капіталу	+	< 0,5			
фінансового ризику	+		+	+	
фінансової стабільності	+	>1,0		+	+
довгострокової заборгованості	+				+
фінансової незалежності капіталізованих джерел	+				
фінансового напруження		< 1,0			
маневреності власного капіталу		> 0,5	+	+	+
маневреності робочого капіталу				+	
самофінансування оборотних активів		+			
забезпечення власними обіговими коштами запасів					
покриття запасів					
фінансової залежності					
фінансового левериджу			+		+
незалежності довгострокового капіталу			+		
абсолютної ліквідності				+	
швидко ліквідності					+
оборотності активів				+	
оборотності власного капіталу					+
оборотності кредиторської заборгованості				+	
співвідношення зареєстрованого капіталу та власного капіталу					+
рентабельності власного капіталу					+
співвідношення темпу зростання нерозподіленого прибутку та темпу приросту власного капіталу					
Власні обігові кошти		+	+		

Джерело: [34, с. 225]

Гнип Н., Яцина К. сформувавши перелік показників з ранжуванням, тобто від показника, що має найбільшу важливість для забезпечення ефективності управління власним капіталом: «1 – коефіцієнт автономії, 2 – коефіцієнт фінансової стабільності, 3 – коефіцієнт фінансової залежності, 4 – коефіцієнт абсолютної ліквідності, 5 – коефіцієнт покриття, 6 – коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу, 7 – коефіцієнт оборотності активів, 8 – коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, 9 – коефіцієнт маневреності власних засобів, 10 – коефіцієнт маневреності робочого капіталу» [15, с. 65].

Побудова інтервальних шкал здійснювалася на основі аксіоми нормальності за підходом інших вчених [35]. Невідповідність значень медіани, моди та середнього, що свідчить про наявність асиметрії у розподілі. Аналіз розподілу показників оцінки ефективності фінансового управління власним капіталом підприємства виявив невідповідність значень медіани, моди та середнього, що свідчить про наявність асиметрії.

При формуванні інтервальної шкали доцільно застосувати коефіцієнт коригування, який враховує правобічну та лівобічну асиметрію розподілу. Отримані інтервали значень шкал визначені відповідно до правила «трьох сигм».

Критерії показників оцінки за 5 рівнями: дуже низький, низький, середній, високий, дуже високий, вже використовуються для шкалювання.

Як видно з табл. 1.5, сформований склад становить 12 показників, що розподілено за фазами функціонування (кругообігу) власного капіталу підприємства щодо управління, класами цілей (забезпечення диверсифікації фінансування та оптимальної структури власного капіталу, його достатності, збереження та зростання (накопичення); забезпечення ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та фінансової безпеки; забезпечення прибутковості, зростання вартості підприємства та кредитоспроможності).

Показники ефективності управління власним капіталом підприємства з табл. 1.5 можна вважати оптимальним переліком показників:

**Фази функціонування (кругообігу) власного капіталу підприємства
щодо управління, класи цілей та показники їх оцінки**

	Фази функціонування		
	Залучення	Розміщення	Використання
	Класи цілей		
1	2	3	4
	Забезпечення диверсифікації фінансування та оптимальної структури власного капіталу, його достатності, збереження та зростання (накопичення)	Забезпечення ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та фінансової безпеки	Забезпечення прибутковості, зростання вартості підприємства та кредитоспроможності
Показники	Коефіцієнт співвідношення зареєстрованого капіталу та власного капіталу (П1)	Коефіцієнт маневреності власних джерел (П5)	Рентабельність власного капіталу (П9)
	Коефіцієнт захисту власного капіталу (П2)	Коефіцієнт швидкої ліквідності (П6)	Коефіцієнт оборотності власних джерел (П10)
	Коефіцієнт концентрації власного капіталу (фінансової автономії) (П3)	Коефіцієнт платоспроможності (П7)	Коефіцієнт фінансового левереджу (П11)
	Коефіцієнт співвідношення темпу зростання нерозподіленого прибутку та темпу приросту власного капіталу (П4)	Коефіцієнт фінансової стійкості (П8)	Коефіцієнт довгострокового залучення позикового капіталу (П12)

Джерело: [35, с. 159]

Коефіцієнт співвідношення зареєстрованого капіталу та власного капіталу (П1)

$$П1 = \frac{\text{Зареєстрований капітал}}{\text{Власний капітал}} \quad (1.1)$$

Коефіцієнт захисту власного капіталу (П2):

$$П2 = \frac{\text{Резервний капітал}}{\text{Власний капітал}} \quad (1.2)$$

Коефіцієнт концентрації власного капіталу (фінансової автономії) (П3):

$$П3 = \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Пасив балансу}} \quad (1.3)$$

Коефіцієнт співвідношення темпу зростання нерозподіленого прибутку та темпу приросту власного капіталу (П4):

$$П1 = \frac{\text{Темп зростання нерозподіленого прибутку}}{\text{Темп зростання власного капіталу}} \quad (1.4)$$

Коефіцієнт маневреності власних джерел (П5):

$$П1 = \frac{\text{Власні оборотні кошти}}{\text{Власний капітал}} \quad (1.5)$$

Коефіцієнт швидкої ліквідності (П6):

$$П1 = \frac{\text{Оборотні кошти} - \text{Запаси}}{\text{Поточні зобов'язання}} \quad (1.6)$$

Коефіцієнт платоспроможності (П7):

$$П1 = \frac{\text{Оборотні кошти}}{\text{Поточні зобов'язання}} \quad (1.7)$$

Коефіцієнт фінансової стійкості (П8):

$$П1 = \frac{\text{Власний капітал} + \text{Довгострокові зобов'язання}}{\text{Пасив балансу}} \quad (1.8)$$

Рентабельність власного капіталу (П9):

$$П1 = \frac{\text{Чистий прибуток/збиток}}{\text{Власний капітал}} \quad (1.9)$$

Коефіцієнт оборотності власних джерел (П10):

$$П1 = \frac{\text{Чистий дохід}}{\text{Власний капітал}} \quad (1.10)$$

Коефіцієнт фінансового леведжу (П11):

$$П1 = \frac{\text{Зобов'язання}}{\text{Власний капітал}} \quad (1.11)$$

Коефіцієнт довгострокового залучення позикового капіталу (П12):

$$П1 = \frac{\text{Довгострокові зобов'язання}}{\text{Довгострокові зобов'язання} + \text{Власний капітал}} \quad (1.12)$$

Отримані шкали та критерії показників оцінки ефективності фінансового управління власним капіталом підприємства наведено в табл. 1.6.

Таблиця 1.6

Шкали та критерії показників оцінки ефективності фінансового управління власним капіталом підприємства

Позначення показника	Критерії показників оцінки за рівнями:				
	дуже низький	низький	середній	високий	дуже високий
П1	[0; 0,019)	[0,019; 0,025)	[0,025; 0,379)	[0,379; 0,701)	[0,701; 1)
П2	[0; 0,135)	[0,135; 0,156)	[0,156; 0,258)	[0,258; 0,299)	(0,299; 1)
П3	[0; 0,070)	[0,070; 0,151)	[0,151; 0,824)	[0,537; 0,840)	[0,840; 1)
П4	$[-\infty; 0,013)$	[0,013; 0,348)	[0,348; 3,038)	[3,038; 0,095)	[5,392; $+\infty$)
П5	[0; 0,152)	[0,152; 0,163)	[0,163; 0,385)	[0,385; 0,596)	[0,596; 1)
П6	[0; 0,203)	[0,203; 0,251)	[0,251; 0,544)	[0,544; 0,791)	[0,791; 1)
П7	[0; 0,053)	[0,053; 0,097)	[0,097; 0,226)	[0,226; 0,426)	[0,426; $+\infty$)
П8	[0; 0,450)	[0,450; 0,598)	[0,598; 0,909)	[0,909; 1,516)	[1,516; $+\infty$)
П9	$[-\infty; -0,124)$	$[-0,124; -0,02)$	$[-0,02; 0,294)$	[0,294; 0,487)	[0,487; $+\infty$)
П10	[0; 2,846)	[2,846; 3,223)	[3,223; 11,644)	[11,644; 20,818)	[20,818; $+\infty$)
П11	[0; 0,216), [1,316; $+\infty$)	[0,216; 0,660)	[0,660; 1,211)	[1,211; 1,316)	-
П12	[0; 0,141) [0,799; $+\infty$)	[0,141; 0,452)	[0,452; 0,780)	[0,780; 0,799)	-

Джерело: [35, с. 159]

Оцінку власного капіталу проводять за різними підходами та методичними прийомами. Керуючись принципами комплексності і системності до аналізу власного капіталу застосовують такі прийоми: оцінка динаміки місця власного капіталу в складі джерел фінансування підприємства, оцінка динаміки складу власного капіталу за його складовими показниками, оцінка динаміки структури власного капіталу за його складовими показниками, оцінка ефективності використання власного капіталу, узагальнення та підсумовування отриманих результатів про власний капітал підприємства.

Висновки до розділу 1

У першому розділі досліджено теоретичні основи управління власним капіталом підприємства, розкрито методи управління власним капіталом підприємства та підходи до оцінки власного капіталу підприємства. Основні висновки:

1. Сутність власного капіталу можна визначати з урахуванням того, що він є основним фактором виробництва, характеризує фінансові ресурси підприємства, які приносять прибуток, використовується як основне джерело формування добробуту його власників, є основним показником ринкової вартості підприємства, його динаміка є важливим показником економічної ефективності.

2. Елементи власного капіталу: зареєстрований (пайовий) капітал, капітал у дооцінках, додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток (непокритий збиток), неоплачений капітал, вилучений капітал.

3. Процес управління власним капіталом підприємства здійснюється за шістьма етапами з такими складовими управління як попередній аналіз, розрахунок потреби в капіталі та його оптимізація, впровадження і реалізація управлінських дій, а також контроль за дотриманням їх реалізації, чотирма підходами та з дотримання восьми принципів.

4. До аналізу власного капіталу застосовують такі прийоми: оцінка динаміки місця власного капіталу в складі джерел фінансування підприємства, оцінка динаміки складу власного капіталу за його складовими показниками, оцінка динаміки структури власного капіталу за його складовими показниками, оцінка ефективності використання власного капіталу, узагальнення та підсумовування отриманих результатів про власний капітал підприємства.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ ПрАТ «ОБОЛОНЬ»

2.1. Загальна характеристика діяльності ПрАТ «Оболонь»

Приватне акціонерне товариство «Оболонь» (ПрАТ «Оболонь») бере початок у 1974 році, коли почався налив майданчика для будівництва browарні. Відкриття виробництва було приурочене до Олімпійських ігор 1980 року та успішно функціонує на ринку пива та безалкогольних напоїв, снєків і іншої продукції.

ПрАТ «Оболонь» створене з метою здійснення підприємницької діяльності для одержання прибутку в інтересах акціонерів.

Основний вид діяльності є виробництво пива.

Інші види діяльності товариства: виробництво фруктових і овочевих соків, дистиляція, ректифікація та змішування спиртних напоїв, виробництво солоду, виробництво безалкогольних напоїв; виробництво мінеральних вод та інших вод, розлитих у пляшки, виробництво тари з пластмас, виробництво інших виробів із пластмас, розвідувальне буріння, оптова торгівля напоями, пакування, функціонування спортивних споруд, організування інших видів відпочинку та розваг, роздрібна торгівля напоями в спеціалізованих магазинах, трубопровідний транспорт, діяльність ресторанів, надання послуг мобільного харчування, надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна, діяльність у сфері інжинірингу, геології та геодезії, надання послуг технічного консультування в цих сферах, технічні випробування та дослідження, дослідження й експериментальні розробки у сфері інших природничих і технічних наук, інша професійна, наукова та технічна діяльність, н.в.і.у., розподілення електроенергії, оброблення та видалення небезпечних відходів, відновлення відсортованих відходів, будівництво житлових і нежитлових будівель.

Основна характеристика ПрАТ «Оболонь» за профілем в системі Youcontrol (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Основна характеристика ПрАТ «Оболонь»

Ознака	
Повне найменування юридичної особи	Приватне акціонерне товариство «Оболонь»
Скорочена назва	ПрАТ «Оболонь»
Найменування іноземною мовою	PRIVATE JOINT-STOCK COMPANY"OBOLON" PRJSC"OBOLON"
Статус юридичної особи	Зареєстровано
Код ЄДРПОУ	05391057
Дата реєстрації	29.06.1993 (32 роки 5 місяців)
Уповноважені особи	Булах Ігор Васильович
Головний бухгалтер або інша особа, уповноважена підписувати звітність	Балагута Максим Дмитрович
Розмір статутного капіталу	32 512 700,00 грн
Організаційно-правова форма	АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
Види діяльності	Основний: 11.05 Виробництво пива Інші: 31.01 Виробництво меблів для офісів і підприємств торгівлі 10.32 Виробництво фруктових і овочевих соків Показати всі коди
Місцезнаходження юридичної особи	Україна, 04212, місто Київ, вул. Богатирська, будинок 3
Відомості про органи управління юридичної особи	загальні збори
Перелік засновників/учасників юридичної особи	фізичні та юридичні особи згідно переліку акціонерів
Інформація про кінцевого бенефіціарного власника (контролера) юридичної особи	Слободян Олександр В'ячеславович
Торговельні марки (архів)	120 торгових марок
Автотранспорт у власності	431 транспортний засіб
Ліцензії	104 ліцензії

Проте основний вид діяльності приносить більшу частину доходів та ПрАТ «Оболонь» є впізнаваним виробником пива та іншої продукції за такими торговими марками:

- пиво (Оболонь, O, hike, Zibert, Охтирське, BeerMix, Hardmix, Zlata Praha, Ketten Brug, Pubster, Golden Castle Export, Десант, Carling, Germanarich, Рідний Шубін, Світле, Piwny kubek («Пивний кухоль»), Марочне 1913, Дівчина з півдня),
- слабоалкогольні напої (Класична серія, DZEN, Енергетичні напої, Hard Seltzer),
- сидр (Sidro Villa Bianca, Ciber),
- безалкогольні напої (Живчик, Молодіжна лінійка, Harridan, Живчик Smart Cola, Живчик Orange, Lemonissimo, Lemonata, Живчик Lemon, квас «Старокиївський», Смачна класика),
- мінеральна та питна вода (Оболонська, Прозора, Збручанська 77, Живчик, Регіональна вода, Аквабаланс),
- виробництво солоду,
- аграрна продукція (солод, дробина, відходи ячмінні, паростки солодові).

Основними конкурентами ПрАТ «Оболонь» з виробництва та реалізації пива є Карлсберг Україна, Абінбев Ефес Україна, ПБК «Радомишль», Перша приватна броварня, пивоварня «Зіберт», пивоварня «Опілля», Уманьпиво, фірма «Полтавпиво», Микулинецький бровар, Охтирський пивоварний завод та інші приватні броварні.

Засновниками та акціонерами ПрАТ «Оболонь» визначено дочірнє підприємство приватного акціонерного товариства «Оболонь» «Красилівське» (частка 23,9999%), ПП «Оksamитове» (частка 13,3305%), ПП «Преміум-1» (частка 20,0106%), ПП «Світле» (частка 14,3089%), ПП «Соборне» (частка 8,5114%), Слободян Олександр Вячеславович (частка 8,8984%).

Водночас, ПрАТ «Оболонь» виступає інвестором та засновником інших підприємств та організацій: ТОВ «Пивоварня Зіберта» (частка у капіталі 100%),

дочірнє підприємство приватного акціонерного товариства «Оболонь» «Красилівське» (частка у капіталі 100%), ДП «Оболонський Т. Ц.» (частка у капіталі 100%) ТОВ «Футбольний клуб «Оболонь» (частка у капіталі 100%), НВА «Нива Оболоні» (частка у капіталі 98,43%), приватне акціонерне товариство «Дятьківці» (частка у капіталі 96,5%), ТОВ «Кварта» (частка у капіталі 90,5%), спільне виробниче підприємство «Бірккомплект» (частка у капіталі 50%), УАВТМ.

ПрАТ «Оболонь» приймає активну участь у публічних закупівлях та продає власну продукцію таким суб'єктам: ДП Міністерства оборони України «Державний оператор тилу», Міністерство оборони України (Відділ підготовки та проведення закупівель за напрямком тилового забезпечення управління проведення закупівель Департаменту державних закупівель та постачання матеріальних ресурсів МОУ), Військова частина Т0950, Військова частина Т0910, Національна дитяча спеціалізована лікарня «Охматдит» МОЗ України ержавна установа «Управління збірних команд та забезпечення спортивних заходів «Укрспортзабезпечення» та ін.

У товаристві застосовується дворівнева структура управління. Органами управління товариства є: Загальні збори акціонерів, Наглядова рада, одноосібний виконавчий орган – генеральний директор, президент товариства. Структура управління товариства передбачає чіткий розподіл функцій з безпосереднього управління поточною (операційною) діяльністю Товариства, які здійснює Генеральний директор, та функцій контролю за роботою Генерального директора та інших керівників Товариства (у тому числі підрозділів контролю та внутрішнього аудиту), які здійснює Наглядова рада. До складу Наглядової ради входять члени Наглядової ради, частина з яких у встановлених законом випадках є незалежними директорами.

Стратегія ПрАТ «Оболонь» націлена на задоволення вимог та очікувань замовників і, за рахунок цього, на утримання лідируючої позиції на ринку пива та безалкогольних напоїв, при постійній увазі до збереження навколишнього середовища та врахування інтересів зацікавлених сторін.

Невід'ємною складовою частиною даної стратегії є постійне удосконалення системи управління, яка відповідає вимогам стандартів та правильне передбачення тенденцій розвитку ринку.

Спрямованість ПрАТ «Оболонь» на удосконалення системи управління означає, що:

- ПрАТ «Оболонь» є надійним партнером для наших постачальників і замовників при безумовному виконанні нормативних, законодавчих вимог, та договірних зобов'язань,
- підкреслюють, що завтра ПрАТ «Оболонь» повинне бути кращими в сфері якості, безпеки продукції та ставленню до довкілля та зменшення професійних ризиків для персоналу та людей, що знаходяться на території,
- обов'язком ПрАТ «Оболонь» є постійне виконання очікувань замовників, щодо смакових якостей, зовнішнього оформлення, асортименту продукції та обслуговування,
- дії керівництва спрямовані на підвищення результативності системи управління,
- забезпечується підвищення мотивації співробітників і задоволеності замовників та інших зацікавлених сторін

З метою залучення, збереження і мотивування керівників, які мають необхідні навички, знання та компетенції, до досягнення цілей, визначених Корпоративною стратегією ПрАТ «Оболонь», та встановлення єдиних принципів визначення винагороди керівників, у 2020 році розроблено політику щодо встановлення розміру базової винагороди та систему управління змінною частиною винагороди керівників – преміювання за досягнення цілей та ключових результатів.

Основним ресурсом для підприємства є працівники та основні засоби.

За кадровими показниками ПрАТ «Оболонь» можна визначити сталу чисельність працівників у 2022-2023 роках та збільшення працівників у 2024 році на 108 осіб для забезпечення потреб виробництва і реалізації продукції. Також збільшувалася продуктивність праці на 40,2% та зросла до 5 908 тис. грн на

одного працівника, що вказує на високу інтенсивність праці. Завдяки інвестиційній складовій у діяльності підприємства та придбання нових основних засобів збільшилася фондоозброєність працівників майже на третину за три роки, що вказує на покращення умов праці, екологічність та безпечність умов праці на підприємстві.

24 лютого 2022 року російська федерація розпочалося повномасштабне військове вторгнення в Україну. Через рік після початкової повномасштабної військової атаки бої тривають у кількох південно-східних регіонах України та навколо них. Російські атаки націлені на руйнування цивільної інфраструктури по всій Україні, включаючи об'єкти критичної інфраструктури. Президент України підписав Указ № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні». У зв'язку з введенням воєнного стану в Україні тимчасово обмежені конституційні права і свободи людини і громадянина, передбачені статтями 30-34, 38, 39, 41-44, 53 Конституції України, тимчасові обмеження також накладені права та законні інтереси юридичних осіб. Війна в Україні спричинила жертви серед мирного населення та руйнування цивільної інфраструктури, змушуючи людей залишати свої домівки в пошуках безпеки, захисту та допомоги. За перші п'ять тижнів понад чотири мільйони біженців з України перетнули кордони з сусідніми країнами та багато населення було змушене переїхати всередину країни. Хоча як і активи ПрАТ «Оболонь», так і її операційна діяльність розташовані за межами постраждалих від війни районів та ПрАТ «Оболонь» продовжує операційну діяльність, військові дії, що відбуваються після дати балансу, спричиняють суттєву невизначеність для ПрАТ «Оболонь» в майбутньому, включаючи ризик втрати майна в результаті повітряних атак та ракетних ударів, а також дефіцит клієнтів та персоналу, викликаний імміграцією населення та обмеженнями воєнного стану в Україні.

Весь рівень можливого впливу подальшого розвитку військових дій на бізнес ПрАТ «Оболонь» на разі невідомий, але його масштаби можуть бути серйозними. Керівництво ПрАТ «Оболонь» визнає, що майбутній розвиток військових дій та їх тривалість є єдиним джерелом суттєвої невизначеності, яке

може викликати значні сумніви щодо здатності ПрАТ «Оболонь» продовжувати свою діяльність і, отже, ПрАТ «Оболонь» може бути не в змозі реалізувати свої активи та погасити свої зобов'язання в ході звичайної своєї діяльності. Незважаючи на єдину суттєву невизначеність, пов'язану з війною в Україні, керівництво продовжує вживати заходів для мінімізації впливу на ПрАТ «Оболонь».

2.2. Аналіз фінансового стану ПрАТ «Оболонь»

Активи, власний капітал, зобов'язання, фінансові результати – основні показники діяльності підприємства, а фінансові коефіцієнти за напрямками майнового стану, ліквідності, платоспроможності та визначення загального рейтингу діяльності за системою показників. Аналіз фінансового стану проведено на основі звітності підприємства (додаток А).

Наведені дані (табл. 2.1) показують, що активи та капітал збільшувалися на 75,6%, у тому числі майно збільшилося на 44,7%, тобто на половину майже збільшилося майно підприємства. Фінансування підприємства за рахунок власних коштів зросло у 3,3 рази або 231,3%, довгострокові та поточні зобов'язання зменшилися на 61% та 13,7%. Загальне збільшення вартості активів було дуже різним за групами активів. Зростання вартості активів досягнуто за рахунок збільшення у 14 разів вартості нематеріальних активів і придбання програмного забезпечення, впровадження інформаційних технологій, у 2024 році підприємство майже у два рази підвищило вартість нематеріальних активів. Незавершені інвестиції збільшилися у 5,5 разів та свідчить про активну інвестиційну політику у 2022 році та 2024 роках. Вартість основних засобів збільшилася на 28,5%. Оборотні майнові активи, такі як запаси збільшилися на 85,8% переважно через формування додаткових запасів сировини, матеріалів, напівфабрикатів та готову продукцію. Загальна вартість майна реального майна збільшувалася, але частка реального майна у активах зменшувалася.

Таблиця 2.1

Агрегований Баланс ПрАТ «Оболонь, тис. грн

	2021 рік, тис. грн	2022 рік, тис. грн	2023 рік, тис. грн	2024 рік, тис. грн	Абсолютне відхилення, тис. грн				Темп приросту, %			
					2022 2021	2023- 2022	2024- 2023	2024- 2021	2022 2021	2023- 2022	2024- 2023	2024- 2021
Актив												
Необоротні активи	3862176	3620540	4645295	5179238	-241 636	1 024 755	533 943	1 317 062	-6,3	28,3	11,5	34,1
Запаси	908432	982646	1537020	1688266	74 214	554 374	151 246	779 834	8,2	56,4	9,8	85,8
Дебіторська заборгованість	556998	867629	1147673	1627675	310 631	280 044	480 002	1 070 677	55,8	32,3	41,8	192,2
Грошові кошти	15175	138747	474679	891034	123 572	335 932	416 355	875 859	814,3	242,1	87,7	5771,7
Баланс	5352247	5615058	7809839	9397295	262 811	2 194 781	1 587 456	4 045 048	4,9	39,1	20,3	75,6
Пасив												
Власний капітал	2163641	3361607	5919023	7167278	1 197 966	2 557 416	1 248 255	5 003 637	55,4	76,1	21,1	231,3
Довгострокові зобов'язання	1107186	981844	465579	433406	-125 342	-516 265	-32 173	-673 780	-11,3	-52,6	-6,9	-60,9
Поточні зобов'язання	2081420	1271607	1425237	1796611	-809 813	153 630	371 374	-284 809	-38,9	12,1	26,1	-13,7
Баланс	5352247	5615058	7809839	9397295	262 811	2 194 781	1 587 456	4 045 048	4,9	39,1	20,3	75,6

Джерело: фінансова звітність ПрАТ «Оболонь»

Збільшувалася дебіторська заборгованість на 192,2%, а грошові кошти збільшувалися на 5771,7%. Аналітичний баланс у частині пасиву показує на збільшення розмірів власного капіталу, коли зобов'язання зменшувалися. Серед періодів зміни вартості активів та капіталу можна визначити 2023-2024 роки як роки інтенсивного збільшення та стадію зростання у життєвому циклі підприємства через показники загальної вартості активів. Зміни у агрегованому балансі призвели до зменшення частки необоротних активів через зростання вартості запасів, готової продукції, незавершені розрахунки та накопичені грошові на рахунках. Частка необоротних активів зменшилася з 72% у 2021 році до 55% у 2024 році, це свідчить про відсутність інвестиційної складової зростання. Зростання відбувається, але без інноваційної та інвестиційної складової. Це більше схоже на сектор «дійної корови», коли підприємство використовує наявний потенціал та максимально прагне від нього отримувати прибутку без вкладення у майбутній розвиток і технології. Така стратегія не є довгостроковою та може наступити фаза сповільнення розвитку, коли конкуренти будуть більш інвестиційно активними.

У складі пасивів зміни структури відбулися на користь власного капіталу, частка якого збільшилася з 40% у 2021 році до 76% у 2024 році, підприємство поступово відмовляється від залучення коштів через відсутність інвестиційних потреб та потреби фінансування розвитку.

Фінансові результати формуються на основі порівняння доходів і витрат діяльності. Наведені дані (рис. 2.1) вказують на збільшення доходів та надходжень, різниця між чистим доходом та надходженнями полягає у врахуванні непрямих податків: для всіх товарів нараховується ПДВ у розмірі 20% та для пива, алкогольних напоїв нараховується акцизний податок, врахуванні взаєморозрахунків з можливістю відстрочення платежів, використанні товарних кредитів та накопичення дебіторської заборгованості.

На рис. 2.1 наведено збільшення доходів від реалізації та надходжень з переважанням других.

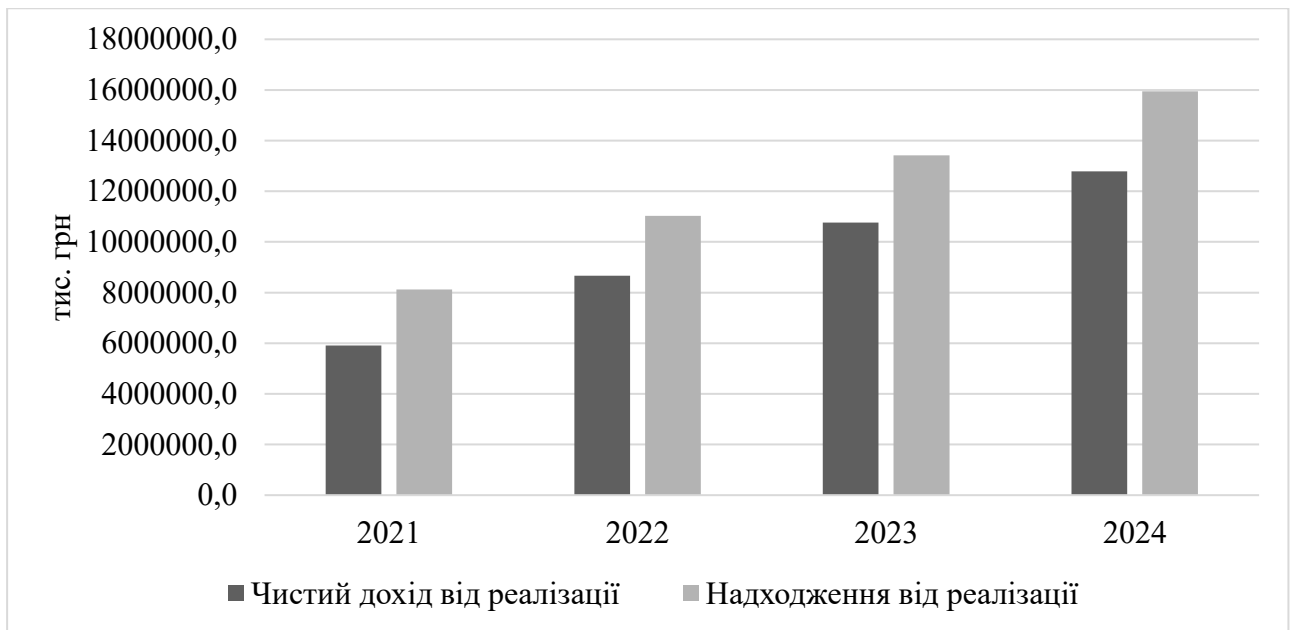

Рис. 2.1. Доходи (надходження) від реалізації товарів і послуг
ПрАТ «Оболонь»

Джерело: фінансова звітність ПрАТ «Оболонь»

Перший показник (чистий дохід) виявляє тенденцію до росту у 2,2 рази. У 2022 році перший показник зріс у 1,5 рази. Це означає продаж продукції майже на половину більше у номінальному вираженні на що вплинуло збільшення виробництва продукції, її реалізація в Україні та за межами та підвищення цін на продукцію через інфляцію, підвищення собівартості виробництва, підвищення вартості транспортування, вимушене підвищення заробітної плати. У 2023-2024 роках показник зріс 1,2 рази. Наведені дані у табл. 2.2 показують, що найбільше зростання доходів показують мінеральні води (4,8 рази), послуги з доставки (2,6 рази) та інша реалізація (2,8 рази). Пиво та слабоалкогольні напої зросли за доходом у 1,6 разів, безалкогольні напої – 1,3 рази. Наведені дані вказують на зростання доходів у 2,2 рази переважно через зростання доходів від реалізації, інших доходів.

За показниками про виручку від реалізації можна визначити структуру реалізації та зростання виручки. Для цього використовують різні підходи стратегічного аналізу – матриці BCG, GE/McKinsey, Shell та матриця Arthur D. Little.

Таблиця 2.2

Доходи ПрАТ «Оболонь»

	2021 рік, тис. грн	2022 рік, тис. грн	2023 рік, тис. грн	2024 рік, тис. грн	Абсолютне відхилення, тис. грн				Темп приросту, %			
					2022 2021	2023- 2022	2024- 2023	2024- 2021	2022 2021	2023- 2022	2024- 2023	2024- 2021
Чистий дохід, у т.ч.:	5 909 426	8 661 928	10 763 029	12 784 705	2 752 502	2 101 101	2 021 676	6 875 279	46,6	24,3	18,8	116,3
Пиво	3 097 279	4 482 216	5 112 604	5 003 052	1 384 937	630 388	-109 552	1 905 773	44,7	14,1	-2,1	61,5
Послуги з доставки	551 125	856 341	983 058	1 406 168	305 216	126 717	423 110	855 043	55,4	14,8	43,0	155,1
Мінеральна вода	217 681	273 613	669 130	1 034 410	55 932	395 517	365 280	816 729	25,7	144,6	54,6	375,2
Слабо- алкогольні напої	510 516	577 251	473 687	833 216	66 735	-103 564	359 529	322 700	13,1	-17,9	75,9	63,2
Безалкогольні напої	418 627	465 550	594 650	552 812	46 923	129 100	-41 838	134 185	11,2	27,7	-7,0	32,1
Інша реалізація	1 581 030	2 208 870	3 206 613	4 355 400	627 840	997 743	1 148 787	2 774 370	39,7	45,2	35,8	175,5
Інші операційні доходи	58 258	37 683	46 587	73 984	-20 575	8 904	27 397	15 726	-35,3	23,6	58,8	27,0
Дохід від участі в капіталі	0	9718	593	0	9 718	-9 125	-593	0	-	-93,9	-100,0	-
Інші фінансові доходи	170	15953	45290	79 544	15 783	29 337	34 254	79 374	9284,1	183,9	75,6	46690,6
Інші доходи	31132	0	11209	0	-31 132	11 209	-11 209	-31 132	-	-	-	-
Всього доходи	5 998 986	8 725 282	10 866 708	12 938 233	2 726 296	2 141 426	2 071 525	6 939 247	45,4	24,5	19,1	115,7

Джерело: фінансова звітність ПрАТ «Оболонь»

В основі матриці покладено показники структури, тобто чистого доходу як часток у загальній виручці. До позиції асортименту, що збільшує свою частку належать послуги з доставки, мінеральна вода, інші товари, до позицій асортименту, що втрачають частку належать пиво, слабоалкогольні та безалкогольні напої. Матриця (рис. 2.2) показує, що основним елементом у асортименті є пиво, потенціал формують послуги з доставки.

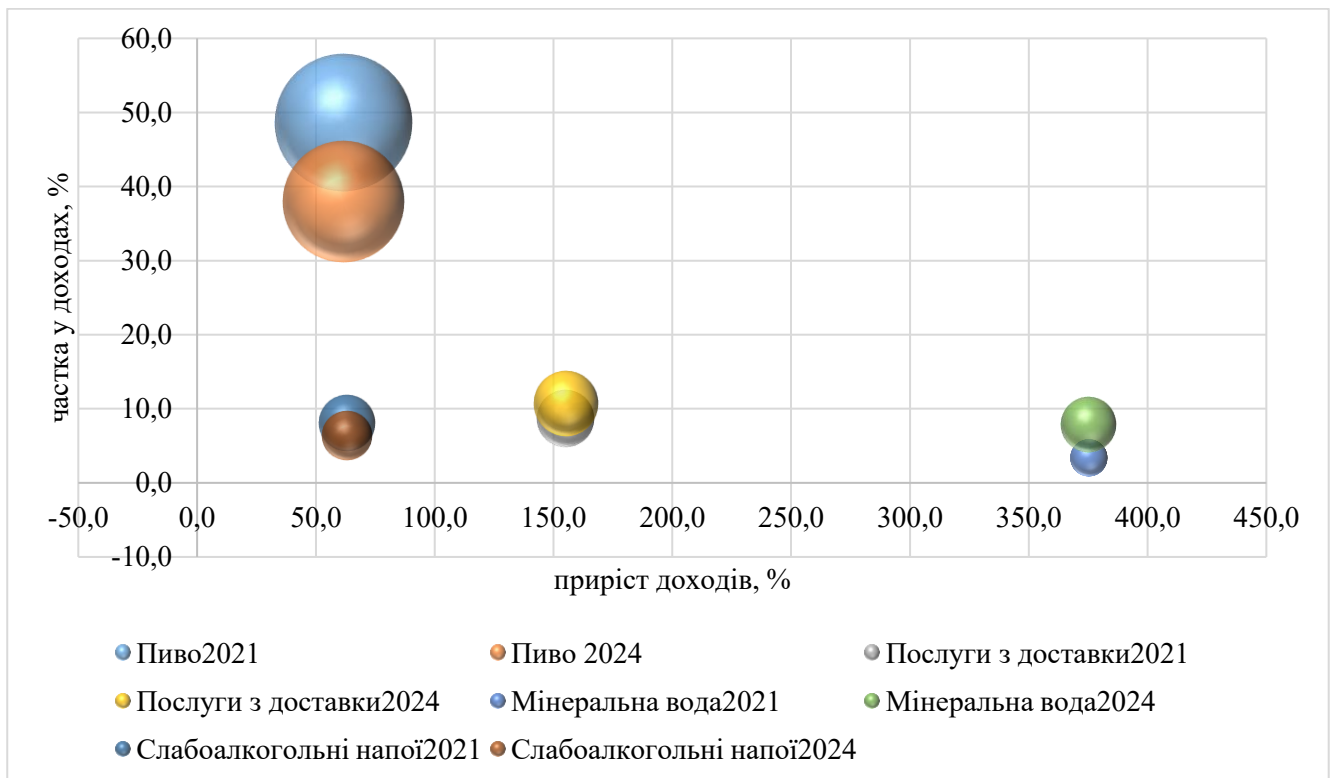

Рис. 2.2. Матриці доходів від реалізації товарів і послуг
ПрАТ «Оболонь»

Джерело: фінансова звітність ПрАТ «Оболонь»

Доходи від участі в капіталі були у 2022-2023 роках від дочірніх та інших підприємств. Інші фінансові доходи формувалися як плата на залишках банківських рахунках.

До недоліків формування доходів підприємства можна вважати нерегулярність формування окремих видів доходів (дохід від участі в капіталі, інші фінансові доходи, інші доходи) та залежність від чистого доходу. Частка доходів від реалізації становила мінімально 98,5%, максимальна – 99,3%.

Фінансові результати діяльності ПрАТ «Оболонь» наведені табл. 2.3, що вказує на загальну прибутковість і ефективність діяльності. Показники фінансових результатів формуються через порівняння показників доходів і витрат, тому за значеними валового прибутку можна визначити, що ціноутворення на підприємстві є економічно обґрунтованим, чистий дохід покриває собівартість продукції. Валовий прибуток зріс у три рази.

Складнішим є процес формування операційного прибутку, проте складність його формування забезпечила прибуток для ПрАТ «Оболонь». Операційний прибуток у 2022 році та збільшився через валовий прибуток і основним фактором впливу на його динаміку були витрати на збут, що переважно залишає за собою підприємство і не перекладає на оптових і роздрібних покупців. У 2024 році операційний прибуток зменшився через надмірне збільшення витрат на збут, тому операційний прибуток вимагає перегляду операційних витрат (переважно адміністративних та збутових) їх оптимізації, перегляду умов контрактів тощо. Позитивним у формуванні операційного прибутку було збільшення інших операційних доходів на 23,6% та 58,8%, що нівелювало частково зростання витрат. Діяльність великого підприємства має багато особливостей, напрямів формування доходів та напрямів здійснення витрат багато, тому потрібно визначити основні статті: за доходами – доходи від реалізації, за витратами – собівартість.

Останні кінцеві результати засвідчують єдину тенденцію до збільшення прибутків у 2023 році та їх зменшення у 2024 році.

До позитивного досвіду діяльності ПрАТ «Оболонь» можна віднести наявність фінансових доходів та їх збільшення за рахунок банківських відсотків, а також зменшення фінансових витрат через зменшення кредитів або їх повне погашення, що дозволило утримати прибутковість та забезпечити за рахунок прибутку ще й збільшення капіталу.

Таблиця 2.3

Фінансові результати ПрАТ «Оболонь»

	2021 рік, тис. грн	2022 рік, тис. грн	2023 рік, тис. грн	2024 рік, тис. грн	Абсолютне відхилення, тис. грн				Темп приросту, %			
					2022 2021	2023- 2022	2024- 2023	2024- 2021	2022 2021	2023- 2022	2024- 2023	2024- 2021
Валовий прибуток (ВП)	993596	2631441	3364824	2984270	1 637 845	733 383	-380 554	1 990 674	164,8	27,9	-11,3	200,4
Фінансовий результат від операційної діяльності (Попер)	19456	1693084	2197853	1469230	1 673 628	504 769	-728 623	1 449 774	8602,1	29,8	-33,2	7451,6
Фінансовий результат до оподаткування (Ппод)	134278	1456414	2232736	1540578	1 322 136	776 322	-692 158	1 406 300	984,6	53,3	-31,0	1047,3
Чистий фінансовий результат (Пчист)	-111966	1197966	1831590	1248255	1 309 932	633 624	-583 335	1 360 221	-1169,9	52,9	-31,8	-1214,9

Джерело: фінансова звітність ПрАТ «Оболонь»

Для подальшого аналізу проведемо формування ранжованого ряду за методикою Магопець О.А., Шалімова Н.С., Черновол О.М. [28] за напрямки дослідження:

- **майновий стан (А)**, майновий стан визначають за показниками наявності та стану майна.

Майновий стан характеризується наявністю нематеріальних активів, основних засобів, незавершених інвестицій, фінансових інвестицій (дочірні підприємства), виробничі запаси, товари та готова продукція. Інших майнових прав підприємство не мало. Основні показники майнового стану наведені у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Оцінка майнового стану ПрАТ «Оболонь»

	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Абсолютне відхилення, тис. грн			
					2022-2021	2023-2022	2024-2023	2024-2021
Коефіцієнт реальної вартості майна	0,84	0,77	0,76	0,67	-0,07	-0,01	-0,09	-0,17
Частка основних засобів в активах	0,70	0,62	0,58	0,51	-0,08	-0,04	-0,07	-0,19
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,65	0,67	0,62	0,62	0,02	-0,05	0,00	-0,03
Коефіцієнт придатності основних засобів	0,35	0,33	0,38	0,38	-0,02	0,05	0,00	0,03
Коефіцієнт оновлення основних засобів	-0,003	-0,001	0,24	0,05	0,00	0,24	-0,19	0,05

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ПрАТ «Оболонь»

Коефіцієнт реальної вартості майна зменшується з 0,84 у 2021 році до 0,67 у 2024 році, що прямує до мінімального нормативного значення. Це показує, що вартість активів збільшувалася швидше, ніж збільшувалася вартість реального

майна. Це можна пояснити через збільшення інших немайнових активів (інвестицій, гроші на рахунку, кошти у розрахунках).

Частка основних засобів за залишковою вартістю зменшилася з 0,70 до 0,51, тобто втрачено майже 0,19 через збільшення частки інших активів. Це можна пояснити через збільшення інших немайнових активів (інвестицій, гроші на рахунку, кошти у розрахунках). Зменшення частки основних засобів показує на диференціацію активів та структурні зміни.

Коефіцієнт зносу становив у 2021 році 0,65, що більше рекомендованого значення і це означає про знос основних засобів, необхідність їх оновлення. Частково основні засоби були оновлені та коефіцієнт зносу зменшився до 0,62, але залишається високим і потребує зменшення.

Коефіцієнт придатності основних засобів характеризує питому вагу незношеної частини ОЗ і визначається як різниця 1 та коефіцієнту зносу. Коефіцієнт придатності відповідно становив 0,35 у 2021 році, 0,33 у 2022 році, 0,38 у 2023-2024 роках.

Коефіцієнт оновлення основних засобів був від'ємним у 2021-2022 роках, коли первісна вартість не збільшувалася, а зменшувалася. У 2023 році розпочалося оновлення основних засобів, коефіцієнт оновлення становив 0,24. У 2024 році коефіцієнт оновлення дорівнював 0,05.

Порівняння всіх показників майнового стану ПрАТ «Оболонь» свідчить про загальне погіршення майнового стану та зменшення важливості майна, особливо виробничого майна. Основні засоби, які перебувають у задовільному стані через високий ступінь зносу не оновлювалися у перші два роки або мали незначне оновлення у 2023-2024 роках. Коефіцієнт реальної вартості майна зменшується і це не слід вважати доброю динамікою, підприємство втрачає майновий потенціал і переключається на інші активи (дебіторська заборгованість), що не приносять доходи і мають високий рівень фінансового ризику.

- **ліквідність та платоспроможність (L)**, ліквідність та платоспроможність визначають через показники ліквідності балансу,

відносними показниками ліквідності (поточної платоспроможності), фінансової стійкості (довгострокової платоспроможності).

Визначення ліквідності балансу ґрунтується на дослідженні співвідношення окремих груп активів з певними групами пасивів (наведені у табл. 2.5).

A1 – абсолютно ліквідні активи, такі як гроші і короткострокові фінансові вкладення, формувалися на підприємстві для здійснення миттєвий платежів. Частка A1 у активах є найменшою серед інших груп активів. У 2021 році становила менше 1%, у 2024 році збільшилася до 9,5%,

A2 – векселі отримані і всі види поточної дебіторської заборгованості. Векселі у господарській діяльності підприємство не використовувало, розміри дебіторської заборгованості збільшувалися через лояльну кредитну політику до покупців. Це призвело до збільшення абсолютних до відносних показників за A2: + 1 072 293 тис. грн або +189,3%,

A3 – запаси сировини, матеріалів, готової продукції, незавершеного виробництва, товарів. Для ПрАТ «Оболонь» дана група активів є дуже важливою для забезпечення безперебійного процесу, частка коливалася на рівні 17,0-19,7% активів,

A4 – це важкореалізовані активи, до яких входять основні засоби, нематеріальні активи, довгострокові фінансові вкладення, довгострокова дебіторська заборгованість, інші необоротні активи. Для ПрАТ «Оболонь» дана група активів є дуже важливою для забезпечення виробництва, тому становить більше половини всіх активів.

Відповідно на чотири групи поділяються і зобов'язання підприємства:

П1 – найбільш термінові зобов'язання (переважно кредиторська заборгованість), частка зменшується з 24% у 2021 році до 16% у 2023-2024 роках з урахуванням зменшення заборгованості та збільшення загального капіталу. Підприємство поступово зменшує заборгованість та прагне до підвищення рівня платіжної дисципліни, вчасного виконання власних зобов'язань;

Групування активів та пасивів балансу ПрАТ «Оболонь»

	2021 рік, тис. грн	2022 рік, тис. грн	2023 рік, тис. грн	2024 рік, тис. грн	Абсолютне відхилення, тис. грн				Темп приросту, %			
					2022 2021	2023- 2022	2024- 2023	2024- 2021	2022 2021	2023- 2022	2024- 2023	2024- 2021
Активи												
A1	15175	138747	474679	891034	123 572	335 932	416 355	875 859	814,3	242,1	87,7	5771,7
A2	566464	873125	1152845	1638757	306 661	279 720	485 912	1 072 293	54,1	32,0	42,1	189,3
A3	908432	982646	1537020	1688266	74 214	554 374	151 246	779 834	8,2	56,4	9,8	85,8
A4	3862176	3620540	4645295	5179238	-241 636	1 024 755	533 943	1 317 062	-6,3	28,3	11,5	34,1
Пасиви												
П1	1279307	1053467	1200253	1552608	-225 840	146 786	352 355	273 301	-17,7	13,9	29,4	21,4
П2	802113	218140	224984	244003	-583 973	6 844	19 019	-558 110	-72,8	3,1	8,5	-69,6
П3	1107186	981844	465579	433406	-125 342	-516 265	-32 173	-673 780	-11,3	-52,6	-6,9	-60,9
П4	2163641	3361607	5919023	7167278	1 197 966	2 557 416	1 248 255	5 003 637	55,4	76,1	21,1	231,3

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ПрАТ «Оболонь»

П2 – зобов'язання з терміном погашення до одного року (короткострокові кредити банку) зменшувалися, тому що підприємство поступово відмовляється від використання кредитів та використовує власні оборотні кошти для фінансування поточних зобов'язань;

П3 – довгострокові зобов'язання (довгострокові кредити банку і позики) мають аналогічну тенденцію до А2;

П4 – власний капітал.

Баланс вважається абсолютно ліквідним, якщо мають місце наступні співвідношення:

$$A 1 \geq П 1 \quad (2.1)$$

$$A 2 \geq П 2 \quad (2.2)$$

$$A 3 \geq П 3 \quad (2.3)$$

$$A 4 \leq П 4 \quad (2.4)$$

Співвідношення порушувалося повністю, у всіх періодах П1 перевищувало А1 з тенденцією до зменшення (рис. 2.3). Це вказує на дефіцит високоліквідних активів та проблеми, що можуть виникнути під час розрахунків за поточними зобов'язаннями, наприклад, перед постачальниками, бюджетом чи працівниками підприємства.

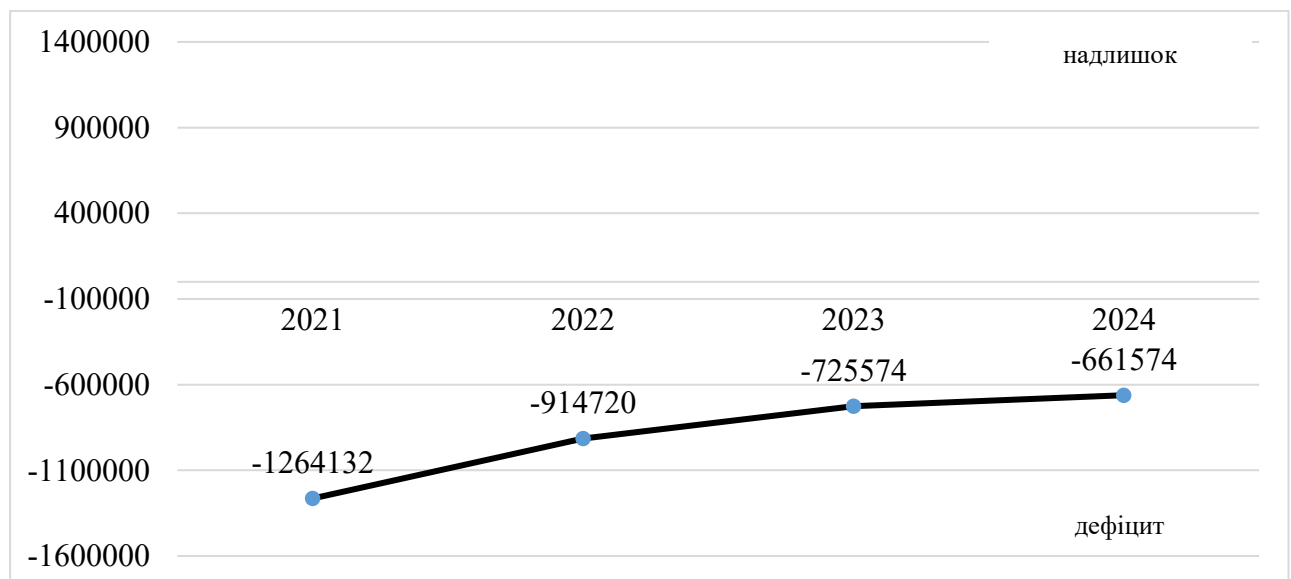

Рис. 2.3. Різниця А1 та П1 ПрАТ «Оболонь», тис. грн

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ПрАТ «Оболонь»

Позитивним явищем з розвитку підприємства є скорочення дефіциту А1 майже у два рази за 2021-2024 роки з тенденцією до покриття потреби у високоліквідних активах у наступних періодах.

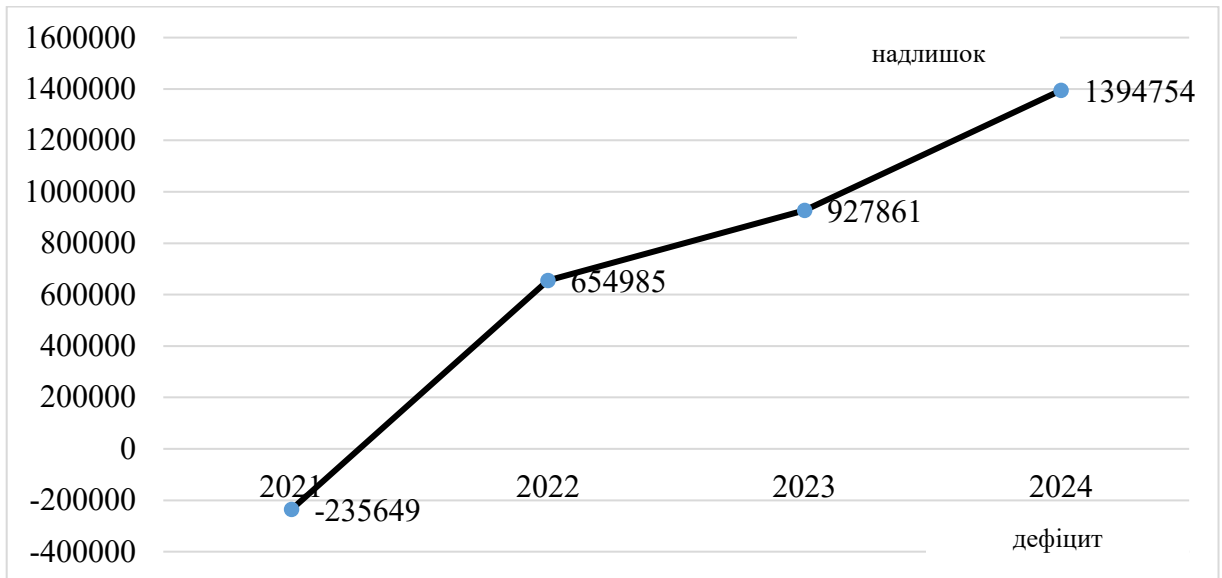

Рис. 2.4. Різниця А2 та П2 ПрАТ «Оболонь», тис. грн

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ПрАТ «Оболонь»

Різниця А2 та П2 (рис. 2.4) вказує, що у 2021 році підприємство мало дефіцит ліквідних активів, що формувалися переважно з дебіторської заборгованості для погашення короткострокових кредитів. З 2022 року відбулося формування надлишку А2 під впливом зменшення кредитів, залучених до 1 року та збільшення дебіторської заборгованості через погіршення платоспроможності покупців та замовників. Збільшення різниці не можна вважати позитивним явищем, оскільки посилюються розриви між активами та пасивами. Різниця повинна бути мінімальною, проте вона збільшується.

Різниця А3 та П3 (рис. 2.5) вказує, що у 2021 році підприємство мало дефіцит активів, що формувалися із запасів для покриття довгострокових зобов'язань та довгострокових кредитів. У 2021 році дефіцит був сформований через наявні непогашені кредити. У наступних роках збільшувалася вартість запасів збільшувалися залишки готової продукції та підприємство проводило обмежувальну політику щодо залучення довгострокових кредитів тому виник

надлишок АЗ що продовжував збільшуватися і має позитивну тенденцію. На нашу думку найкращою була ситуація 2022 року.

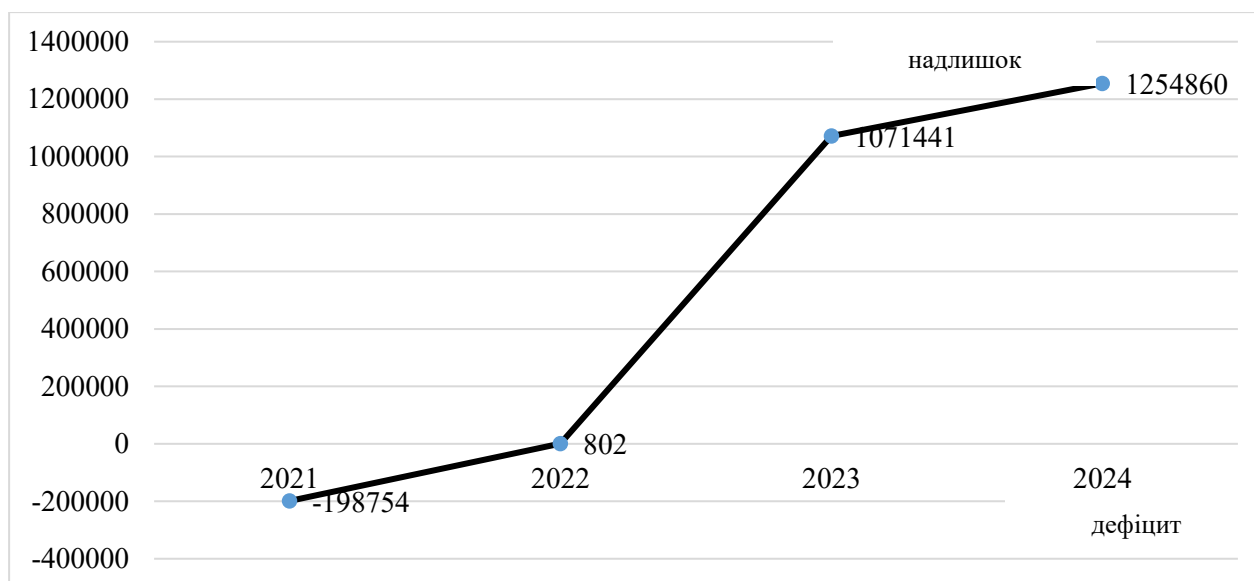

Рис. 2.5. Різниця АЗ та ПЗ ПрАТ «Оболонь», тис. грн

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ПрАТ «Оболонь»

Різниця А4 та П4 (рис. 2.6) вказує, що підприємство мало більше важко ліквідних активів (А4, необоротні активи) понад власний капітал (П4), це означає про відсутність власного оборотного капіталу, але у 2023-2024 роках сформувався дефіцит таких активів, що відповідає рекомендованим умовам.

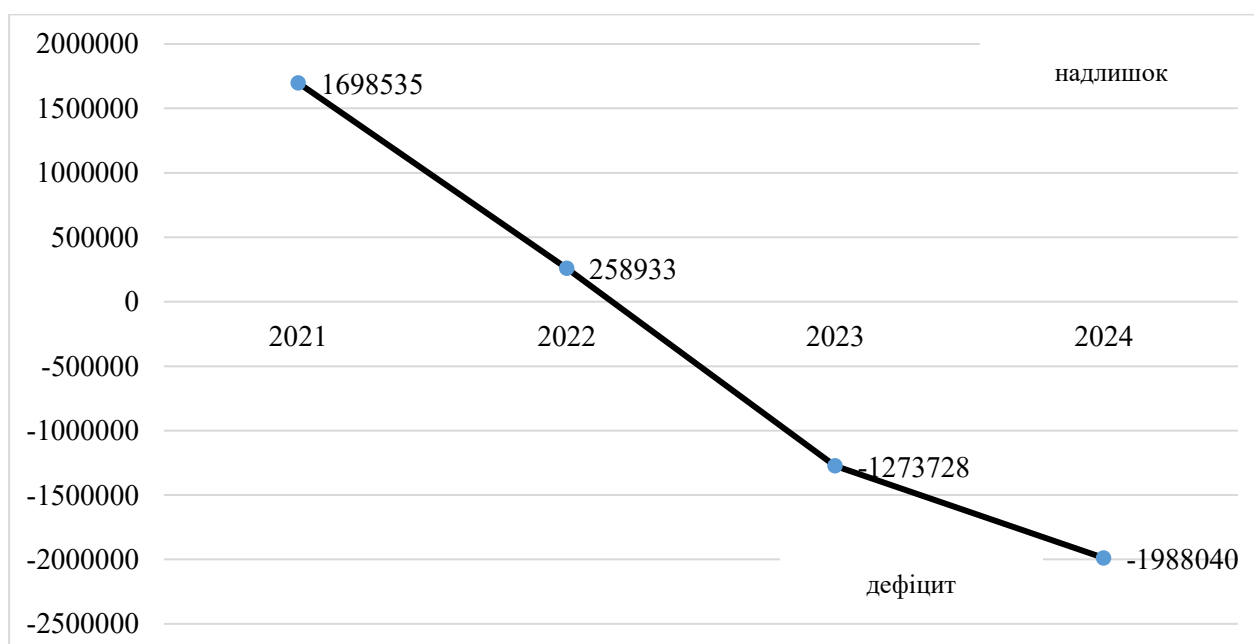

Рис. 2.6. Різниця А4 та П4 ПрАТ «Оболонь», тис. грн

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ПрАТ «Оболонь»

Різницю А4 та П4 ще називають власним оборотним капіталом, якщо використати обернену формулу. За оберненою формулою отримуємо від'ємне значення у 2021-2022 роках, це свідчить про відсутність власного оборотного капіталу та залежність від зовнішнього фінансування навіть для фінансування необоротних активів. Оборотні активи повністю фінансувалися через зобов'язання, що створювало загрозу у разі зменшення зовнішнього фінансування, безперервність виробництва перебувала під загрозою.

На основі порівняння показників ліквідності балансу можна визначити, що за критеріями активів та пасивів баланс є не збалансованим, не ліквідним і більшість умов порушуються.

Крім абсолютних показників, для оцінювання ліквідності підприємства розраховують відносні показники (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Оцінка ліквідності ПрАТ «Оболонь»

	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Абсолютне відхилення, тис. грн			
					2022-2021	2023-2022	2024-2023	2024-2021
Коефіцієнт поточної ліквідності	0,72	1,57	2,22	2,35	0,85	0,65	0,13	1,63
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,28	0,80	1,14	1,41	0,52	0,35	0,27	1,13
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,01	0,11	0,33	0,50	0,10	0,22	0,16	0,49

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ПрАТ «Оболонь»

Коефіцієнт абсолютної ліквідності повинен мати збільшення, рекомендоване значення знаходиться в діапазоні від 0,1 до 0,35 [28, с. 109]. У 2021 році підприємство мало мінімальний рівень ліквідності та мало можливість покрити лише 1% від поточних зобов'язань, що свідчило про кризу платоспроможності, проте у 2022 році показник збільшився майже у 10 разів та підприємство досягло мінімального рівня ліквідності (за нижньою рекомендованою межею). У 2023 році підприємство було абсолютно ліквідним

та мало можливість покрити 33% поточних зобов'язань миттєвим платежем. У 2024 році вже мало надлишок ліквідності, оскільки значення коефіцієнт становило 0,50 проти максимального рекомендованого значення 0,35.

Коефіцієнт швидкої ліквідності повинен мати збільшення, рекомендоване значення знаходиться в діапазоні від 0,6 до 0,8 [28, с. 109]. Система управління ліквідністю ПрАТ «Оболонь» є незбалансованою через відхилення значення коефіцієнта швидкої ліквідності у 2021 році у бік зменшення, у 2023-2024 роках – у бік збільшення. Підприємство має забагато дебіторської заборгованості та грошей і не використовує їх для фінансово-господарських потреб. До недоліків управління ліквідністю слід віднести погіршення стану та відсутність дієвих управлінських рішень.

Рекомендоване значення коефіцієнта поточної ліквідності ≥ 2 було дотримане після 2022 року та пов'язане із накопиченням оборотних активів, навіть надмірними з розмірами порівняно з іншими активами (необоротними активами) та поточними зобов'язаннями. До 2023 року підприємство мало потенційні проблеми з ліквідністю, але успішно їх пододало.

З метою аналізу довгострокової платоспроможності розраховують показники-коефіцієнти фінансової стійкості (наведені у табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Оцінка ліквідності ПрАТ «Оболонь»

	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Абсолютне відхилення, тис. грн			
					2022-2021	2023-2022	2024-2023	2024-2021
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,40	0,60	0,76	0,76	0,20	0,16	0,00	0,36
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,60	0,40	0,24	0,24	-0,20	-0,16	0,00	-0,36
Коефіцієнт стійкого фінансування	0,61	0,77	0,82	0,81	0,16	0,05	-0,01	0,20

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ПрАТ «Оболонь»

Показник фінансової незалежності вказує, що на 40% активи фінансувалися за рахунок власного капіталу у 2021 році та незалежності, власного капіталу було не достатньо. У 2022 році власний капітал покривав 60% вартості активів і збільшував свою вагомість. У 2023-2024 роках стан фінансової незалежності стабілізувався на рівні 0,76 або 76% вартості активів (капіталу).

Рекомендоване значення коефіцієнт концентрації позикового капіталу $\leq 0,5$ [28, с. 128]. Рекомендовані значення були дотримані з 2022 року проти 2021 року. Основними причинами зменшення рівня концентрації позикового капіталу було зменшення довгострокових зобов'язань на 125 342 тис. грн, зменшення

Коефіцієнт стійкого фінансування становить від 0,61 у 2021 році до 0,82 у 2024 році. Це вказує, що довгострокові пасиви завжди були основним джерелом фінансування діяльності. За досліджуваний період фінансова стійкість та стійкість фінансування покращилася.

Отже, показники фінансової стійкості та фінансової стабільності покращилися. ПрАТ «Оболонь» підвищило частку власних коштів у фінансуванні активів та сформувало підстави для поточної та довгострокової платоспроможності.

- **рентабельність (R)**, основні показники наведені у табл. 2.8 вказують на прибутковість з 2022 року і до кінця періоду.

Таблиця 2.8

Оцінка рентабельності ПрАТ «Оболонь»

	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Абсолютне відхилення, тис. грн			
					2022-2021	2023-2022	2024-2023	2024-2021
Рентабельність (дохідність) за <i>EBIT</i>	0,01	0,29	0,32	0,18	0,28	0,03	-0,14	0,17
Рентабельність (дохідність) за чистим прибутком/збитком	-0,02	0,22	0,26	0,15	0,24	0,04	-0,11	0,17
Рентабельність власного капіталу (<i>ROE</i>)	-0,05	0,43	0,38	0,19	0,48	-0,05	-0,19	0,24
Рентабельність продаж (<i>ROS</i>)	-0,02	0,14	0,17	0,10	0,16	0,03	-0,07	0,12

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ПрАТ «Оболонь»

Рентабельність (дохідність) за *EBIT* показує, що рентабельність змінювала за зростала у понад 30 разів за 2022 рік. Хоча це був рік початку воєнного стану, підприємство вдалося збільшити фінансову результати. У 2023 році рентабельність продовжувала збільшувати. У 2024 році рентабельність зменшилася майже у два рази, що вказує на зменшення загальної ефективності.

За показниками чистого прибутку (чистого збитку у 2021 році) зробимо висновок, про неефективне використання сукупного капіталу у 2021 році та отримані збитки. У 2022-2024 роках сукупний капітал використовувався ефективно та прибутковістю 0,15-0,26.

Рентабельність власного капіталу була збитковою у 2021 році через чистий збиток, що становив 5%, тобто через збитковість за один рік втрачено 5% власного капіталу. У 2022 році підприємство отримало прибуток, що становив понад 40% власного капіталу і високий рівень прибутковості позитивно вплинув на фінансову стійкість та фінансову стабільність. У 2023 році рентабельність власного капіталу зменшилася до 0,38 і залишалася високим значенням. У 2024 році рентабельність власного капіталу зменшилася у два рази, але залишалася високою для умов воєнного стану.

Рентабельність продажу показує, що у 2021 році на кожну гривню було отримано 0,02 грн збитків. З 2022 року на кожну гривню виручку отримано чистий прибуток від 0,10 грн до 0,17 грн. Недоліком діяльності стало зменшення рентабельності продажу.

- **акціонерний капітал (Q)**. Оцінка акціонерного капіталу показує, що підприємство не має ринкової капіталізації через організаційно-правову форму, дивідендів підприємство не нараховувало та не сплачувало. Акціонерний капітал не змінювався.

Оцінка фінансового стану визначається на основі рангу показників з додатку А. За показниками сформуємо табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Фінансові показники та коефіцієнти ПрАТ «Оболонь»

Цільові показники	Код показника	Розрахункове значення			
		2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Валюта балансу, тис. грн.	A1	5352247	5615058	7809839	9397295
Знос основних засобів, %	A2	64,70	67,29	62,15	61,62
Оновлення основних засобів, %	A3	-0,34	-0,07	24,41	4,59
Абсолютна ліквідність, %	L1	0,7	10,9	33,3	49,6
Поточна ліквідність	L2	0,72	1,57	2,22	2,35
Фінансова незалежність, %	L3	40,42	59,87	75,79	76,27
Рентабельність діяльності, %	R1	-1,89	13,83	16,50	9,76
Рентабельність власного капіталу, %	R2	-5,04	43,36	38,27	19,08
Дивідендний вихід, %	Q1	0	0	0	0
Цінність акції	Q2	0,2	0,2	0,2	0,2

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ПрАТ «Оболонь»

Присвоєння рангу показників наведено у табл. 2.10.

Таблиця 2.10

Ранги фінансових показників та коефіцієнтів ПрАТ «Оболонь»

Цільові показники	Код показника	Ранги			
		2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Валюта балансу, тис. грн.	A1	3	3	3	3
Знос основних засобів, %	A2	-3	-3	-3	-3
Оновлення основних засобів, %	A3	-3	-3	3	0
Усього за напрямком: майновий стан (р. 2 + 3 + 4)		-3	-3	3	0
Абсолютна ліквідність, %	L1	-3	1	3	3
Поточна ліквідність	L2	-3	1	3	3
Фінансова незалежність, %	L3	1	1	3	3
Усього за напрямком: ліквідність та платоспроможність (р. 6 + 7 + 8)		-5	3	9	9
Рентабельність діяльності, %	R1	-3	0	1	0
Рентабельність власного капіталу, %	R2	-3	1	1	0
Усього за напрямком: рентабельність (р. 10+11)		-6	1	2	0
Дивідендний вихід, %	Q1	-3	-3	-3	-3
Цінність акції	Q2	-3	-3	-3	-3
Усього за напрямком: акціонерний капітал (р. 13 + 14)		-6	-6	-6	-6
Сукупний ранг підприємства (р. 5 + 9+ 12+15)		-20	-5	8	3

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ПрАТ «Оболонь»

Ранг фінансового стану ПрАТ «Оболонь» наведений на рис. 2.6, показує що у 2021 році фінансовий стан був кризовим через високий рівень зносу, відсутність оновлення основних засобів, низьку абсолютну ліквідність та поточну ліквідність, збитковість, відсутність дивідендних виплат. У 2022 році фінансовий стан покращився, проте залишався не задовільним, основні причини: високий рівень зносу, відсутність оновлення основних засобів, відсутність дивідендних виплат. У 2023 році фінансовий стан покращився до кращого рівня за досліджуваний період через оновлення основних засобів, забезпечення ліквідності, забезпечення прибутковості.

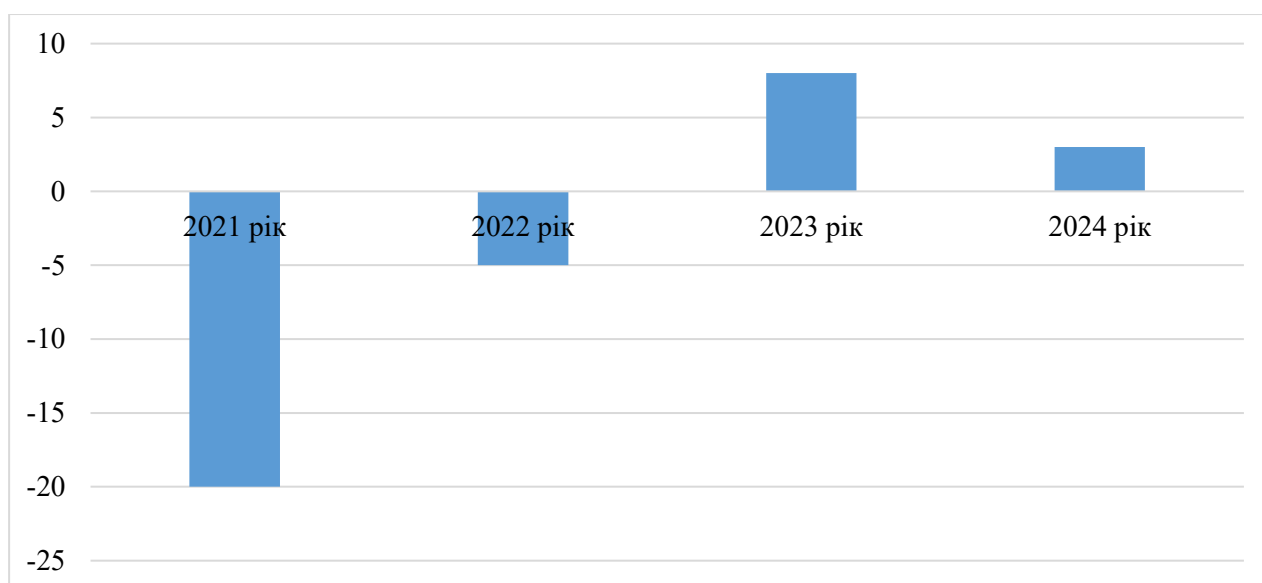

Рис. 2.6. Ранг фінансового стану ПрАТ «Оболонь»

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ПрАТ «Оболонь»

У 2023 році фінансовий стан покращився до кращого рівня за досліджуваний період через оновлення основних засобів, забезпечення ліквідності, забезпечення прибутковості. До кінця періоду фінансовий стан погіршився через зменшення інтенсивності оновлення основних засобів, зменшення рентабельності тощо.

2.3. Особливості управління власним капіталом ПрАТ «Оболонь»

Управління власним капіталом ПрАТ «Оболонь» відбувається відповідно до чинного нормативного забезпечення діяльності підприємств та основних положень статуту, де визначені права окремих суб'єктів управління, їх повноваження, а також внутрішніми документами (накази, розпорядження, посадові інструкції тощо). Згідно положень Статуту ПрАТ «Оболонь» права на управління власним капіталом мають Загальні збори у частині збільшення кількості акцій та додаткової капіталізації (п. 6.11.5 Статуту), анулювання викуплених акцій (п. 6.11.5), продаж акцій іншим особам (п. 6.11.7), конвертацію інших цінних паперів у акції (п. 6.11.8), прийняття рішення про збільшення чи зменшення статутного фонду (п. 6.11.9 та п. 6.11.10), рішення про дроблення чи консолідацію акцій (п. 6.11.11), рішення про виплату дивідендів (п. 6.11.19). За наведеної інформації можна зробити висновок, що основним суб'єктом управління власним капіталом є Загальні збори акціонерів.

Склад власного капіталу є індивідуальним, наведені дані у табл. 2.11 вказують на склад та динаміку власного капіталу ПрАТ «Оболонь» та може включати:

1. Зареєстрований (пайовий) капітал, сформований у розмірі 65 344 тис. грн, який не змінювався та не переглядався протягом останніх років. Склад та структура зареєстрованого капіталу є складними (додаток Б) через присутність кількох учасників юридичних осіб та 152 фізичних осіб, що ускладнює прийняття рішень та складний механізм погодження управлінських рішень з управління власним капіталом, підвищення розмірів капіталу. Частка зареєстрованого капіталу змінювалася, але через те, що капітал сформований декілька десятків років назад, зареєстрований капітал фактично не використовувався для фінансування діяльності.

Таблиця 2.11

Власний капітал ПрАТ «Оболонь»

	2021 рік, тис. грн	2022 рік, тис. грн	2023 рік, тис. грн	2024 рік, тис. грн	Абсолютне відхилення, тис. грн				Темп приросту, %			
					2022 2021	2023- 2022	2024- 2023	2024- 2021	2022 2021	2023- 2022	2024- 2023	2024- 2021
Зареєстрований капітал	65344	65344	65344	65344	0	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0
Капітал у дооцінках	2211552	2091993	1972377	1866827	-119 559	-119 616	-105 550	-344 725	-5,4	-5,7	-5,4	-15,6
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-113255	1204270	3881302	5235107	1 317 525	2 677 032	1 353 805	5 348 362	-1163,3	222,3	34,9	-4722,4
Усього за розділом "Власний капітал"	2163641	3361607	5919023	7167278	1 197 966	2 557 416	1 248 255	5 003 637	55,4	76,1	21,1	231,3

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ПрАТ «Оболонь»

У загальній вартості власного капіталу, на зареєстрований капітал припадало не більше 1 % з тенденцією до зменшення.

2. Капітал у дооцінках інформує про дооцінки (уцінки) необоротних активів і фінансових інструментів. Капітал у дооцінках показує не внесення коштів акціонерами, не зароблені внаслідок діяльності кошти та інші фінансові ресурси. Поява капіталу у дооцінках відбувається без монетизації капіталу, а лише переоцінки необоротних активів. Капітал у дооцінках максимально становив 2211552 тис. грн за зменшувався у наступні роки через вибуття переоцінених основних засобів.

3. Додатковий капітал не формувався через відсутність емісійного доходу та відсутність вільного (ринкового) обігу цінних паперів.

4. Резервний капітал не формувався, що негативно впливає на особливості покриття збитків, які можуть виникнути під час воєнного стану, непередбачених руйнувань та збитків.

5. Нерозподілений прибуток формувався у 2022-2024 роках як наслідок прибуткової діяльності підприємства у відповідних роках. Непокритий збиток був до 2022 року та перевагою діяльності є покриття збитків і формування залишків прибутку. Непокритий збиток у 2021 році перевищував зареєстрований капітал у 1,7 разів, але ситуація була виправлена у 2022 році та наступних роках.

6. Неоплачений капітал та вилучений капітал відсутні, це означає про відсутність ініціативи від акціонерів про вихід з участі у капіталі підприємства.

Наведені дані власного капіталу показують, що відбулося збільшення власного капіталу у 3,3 рази, не зважаючи на складність ведення бізнесу у період воєнного стану. Збільшувалися лише прибутки, що залишалися після покриття всіх витрат операційної, фінансової та інвестиційної діяльності, статутний капітал залишився не змінний, а капітал у дооцінках зменшувався мабуть через вибуття основних засобів.

З всіх можливих джерел формування власного капіталу ПрАТ «Оболонь» формувало лише три джерела. За іншими не формувалося, доцільно формувати

резервний капітал та інший додатковий капітал. Структура власного капіталу наведена у табл. 2.12.

Таблиця 2.12

Структура власного капіталу ПрАТ «Оболонь»

	2021 рік,		2022 рік,		2023 рік,		2024 рік,	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
Зареєстрований (пайовий) капітал	65344	3,0	65344	1,9	65344	1,1	65344	0,9
Капітал у дооцінках	2211552	102,2	2091993	62,2	1972377	33,3	1866827	26,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-113255	-5,2	1204270	35,8	3881302	65,6	5235107	73,0
Усього	2163641	100,0	3361607	100,0	5919023	100,0	7167278	100,0

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ПрАТ «Оболонь»

У 2021 році власний капітал був відсутній, якщо відняти капітал у дооцінках. У 2022 році власний капітал на понад 95% формувався із заробленого прибутку, на статутний капітал припадало 5%. У наступних роках частка прибутку становила 98% та більше, тобто фінансова стійкість і незалежність формувалася переважно за рахунок заробленого прибутку.

На нашу думку, формування власного капіталу через постійні зміни вартості необоротних активів негативно впливає на аналітичні процедури, змінює уявлення про вартість активів та капітал, показники фінансового стану тощо. Власний капітал є основним джерело фінансових ресурсів для підприємства та формується з статутного капіталу і заробленого прибутку, протягом останніх років саме прибуток став основним джерелом для збільшення капіталізації, інші складові капіталу не змінювалися.

Управління власний капітал оцінюється через показники рентабельності. Рентабельність власного капіталу була збитковою у 2021 році через чистий збиток, що становив 5%, тобто через збитковість за один рік втрачено 5% власного капіталу. У 2022 році підприємство отримало прибуток, що становив понад 40% власного капіталу і високий рівень прибутковості позитивно вплинув на фінансову стійкість та фінансову стабільність. У 2023 році рентабельність власного капіталу зменшилася до 0,38 і залишалася високим значенням. У 2024

році рентабельність власного капіталу зменшилася у два рази, але залишалася високою для умов воєнного стану.

Факторний аналіз рентабельності власного капіталу для оцінки факторів впливу на ефективність використання власного капіталу запроваджений і відомий як модель Дюпона на основі формули :

$$ROE = \frac{ЧП}{ПР_{ЗВ}} \cdot \frac{ПР_{ЗВ}}{ПР_{ОП}} \cdot \frac{ПР_{ОП}}{ЧД} \cdot \frac{ЧД}{ВБ} \cdot \frac{ВБ}{ВК} \quad (2.1)$$

де ЧП – чистий прибуток;

ЧД – чистий дохід,

ВК – власний капітал;

ВБ – валюта балансу;

ПР_{ЗВ} – прибуток від звичайної діяльності до оподаткування;

ПР_{ОП} – операційний прибуток [7, с. 117].

Факторний аналіз рентабельності власного капіталу за трьома показниками рентабельність продажу, оборотність активів, коефіцієнт структури капіталу наведено у табл. 2.13.

Таблиця 2.13

Факторний аналіз рентабельності власного капіталу

ПрАТ «Оболонь»

Показник	Попередній рік	Поточний рік	Відхилення
1	2	3	4
Період:	2021	2022	
Рентабельність власного капіталу (ROE)	-0,05	0,43	0,48
Рентабельність продажу (Рпрод)	-0,02	0,14	0,16
Оборотність активів (Коа)	1,10	1,58	0,48
Коефіцієнт структури капіталу (Кфл)	2,43	1,98	-0,44
Розрахунок впливу факторів	Методика розрахунку		Значення
Вплив зміни рентабельності продажу на ROE (ΔROE Рпрод)	0,16 x 1,10 x 2,43		0,42
Вплив зміни оборотності активів на ROE (ΔROE Коа)	0,14 x 0,48 x 2,43		0,16

Продовж. табл. 2.13

1	2	3	4
Вплив зміни структури капіталу на <i>ROE</i> (ΔROE Кфл)	0,14 x 1,18 0 -0,44		-0,10
Період:	2022	2023	
Рентабельність власного капіталу (<i>ROE</i>)	0,43	0,38	-0,05
Рентабельність продажу (Рпрод)	0,14	0,17	0,03
Оборотність активів (Кoa)	1,58	1,60	0,02
Коефіцієнт структури капіталу (Кфл)	1,98	1,45	-0,54
Розрахунок впливу факторів	Методика розрахунку		Значення
Вплив зміни рентабельності продажу на <i>ROE</i> (ΔROE Рпрод)	0,03 x 1,58 x 1,98		0,08
Вплив зміни оборотності активів на <i>ROE</i> (ΔROE Коa)	0,17 x 0,02 x 1,98		0,01
Вплив зміни структури капіталу на <i>ROE</i> (ΔROE Кфл)	0,17 x 1,60 x -0,54		-0,14
Період:	2023	2024	
Рентабельність власного капіталу (<i>ROE</i>)	0,38	0,19	-0,19
Рентабельність продажу (Рпрод)	0,17	0,10	-0,07
Оборотність активів (Кoa)	1,60	1,49	-0,12
Коефіцієнт структури капіталу (Кфл)	1,45	1,31	-0,13
Розрахунок впливу факторів	Методика розрахунку		Значення
Вплив зміни рентабельності продажу на <i>ROE</i> (ΔROE Рпрод)	-0,07 x 1,60 x 1,45		-0,16
Вплив зміни оборотності активів на <i>ROE</i> (ΔROE Коa)	0,10 x -0,12 x 1,45		-0,02
Вплив зміни структури капіталу на <i>ROE</i> (ΔROE Кфл)	0,10 x 1,149 x -0,13		-0,02

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ПрАТ «Оболонь»

Результати факторного аналізу показують, що підприємство розвивається без єдиної стратегії управління власним капіталом та його ефективністю. У 2022 році рентабельність збільшилася на 48 в.п., у тому числі за рахунок підвищення рентабельності продажу на 42 в.п. та підвищення оборотності активів на 16 в.п., а зміни структури капіталу понизили цей показник на 10 в.п., тобто збільшення частки власного капіталу призвело до втрати частини прибутковості. За 2023 рік рентабельність власного капіталу зменшилася на 5 в.п. через зміни структури капіталу (-14 в.п.), а рентабельність продажу і оборотність мали позитивний вплив, забезпечували збільшення показника на 8 в.п. та 1 в.п. На кінець періоду

рентабельність власного капіталу зменшилася на 19 в.пю, всі фактори однаково сприяли зменшенню ефективності використання капіталу, найбільший вплив – це зменшення рентабельності продажів, менший вплив – зменшення оборотності активів та зміни структури капіталу.

Необхідні для розрахунку ефективності показники наведені у табл. 2.14. Основними змінами у показниках є зменшення співвідношення зареєстрованого капіталу та власного капіталу (П1), оборотності власних джерел (П10), фінансового левереджу (П11), до позитивних змін слід підвищення концентрації власного капіталу (П3), маневреності власних джерел (П5), швидкої ліквідності (П6), платоспроможності (П7), фінансової стійкості (П8), довгострокового залучення позикового капіталу (П12). До недоліків формування і використання власного капіталу є відсутність резервного капіталу (П2).

Таблиця 2.14

**Показники ефективності використання власного капіталу
ПрАТ «Оболонь»**

	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Абсолютне відхилення			
					2022-2021	2023-2022	2024-2023	2024-2021
1	2	3	4	5	6	7	8	9
П1	0,03	0,02	0,01	0,01	-0,01	-0,01	0,00	-0,02
П2	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
П3	0,40	0,60	0,76	0,76	0,19	0,16	0,00	0,36
П4	0,93	-6,84	1,83	1,11	-7,78	8,67	-0,72	0,18
П5	-0,79	-0,08	0,22	0,28	0,71	0,29	0,06	1,06
П6	0,28	0,80	1,14	1,41	0,52	0,35	0,27	1,13
П7	0,72	1,57	2,22	2,35	0,85	0,65	0,13	1,63
П8	0,61	0,77	0,82	0,81	0,16	0,04	-0,01	0,20
П9	-0,05	0,43	0,38	0,19	0,48	-0,05	-0,19	0,24
П10	2,66	3,14	2,32	1,95	0,47	-0,82	-0,37	-0,71
П11	1,47	0,67	0,32	0,31	-0,80	-0,35	-0,01	-1,16
П12	0,34	0,23	0,07	0,06	-0,11	-0,15	-0,02	-0,28

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ПрАТ «Оболонь»

Визначення якості управління власним капіталом за показниками наведено у табл. 2.15 з урахуванням критичних значень.

**Оцінка ефективності використання власного капіталу
ПрАТ «Оболонь»**

	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік
1	2	3	4	5
П1	середній	низький	дуже низький	дуже низький
П2	дуже низький	дуже низький	дуже низький	дуже низький
П3	середній	середній	середній	середній
П4	дуже низький	середній	середній	середній
П5	дуже низький	дуже низький	середній	середній
П6	низький	дуже високий	дуже високий	дуже високий
П7	дуже високий	дуже високий	дуже високий	дуже високий
П8	середній	середній	середній	середній
П9	низький	високий	високий	середній
П10	дуже низький	низький	дуже низький	дуже низький
П11	дуже низький	середній	низький	низький
П12	низький	низький	дуже низький	дуже низький
Довідково:				
дуже низький	5	2	4	4
низький	3	3	1	1
середній	3	4	4	5
високий		1	1	
дуже високий	1	2	2	2

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ПрАТ «Оболонь»

За критеріями оцінки ефективності управління власним капіталом ПрАТ «Оболонь» визначено найбільше критеріїв, що відповідають дуже низькому рівню, збільшено критерії із середнім рівнем та два критерії відповідають дуже високому рівню. ПрАТ «Оболонь». Підприємство має високий рівень ефективності управління власним капіталом, проте від повністю залежить від результатів виробничої діяльності та стану ринку пива в Україні.

Висновки до розділу 2

У другому розділі проведено аналіз фінансового стану та аналіз управління власним капіталом ПрАТ «Оболонь», визначено основні особливості формування і використання власного капіталу. Основні висновки:

1. ПрАТ «Оболонь» бере початок у 1974 році, коли почався налив майданчика для будівництва броварні. Відкриття виробництва було приурочене до Олімпійських ігор 1980 року та успішно функціонує на ринку пива та безалкогольних напоїв, снєків і іншої продукції. ПрАТ «Оболонь» створене з метою здійснення підприємницької діяльності для одержання прибутку в інтересах акціонерів. Основним ресурсом для підприємства є працівники та основні засоби.

2. Активи та капітал збільшувалися на 75,6% за 2021-2024 роки, у тому числі майно збільшилося на 44,7%, тобто на половину майже збільшилося майно підприємства. Зростання відбулося, але без інноваційної та інвестиційної складової. Це більше схоже на сектор «дійної корови», коли підприємство використовує наявний потенціал та максимально прагне від нього отримувати прибутку без вкладення у майбутній розвиток і технології. Така стратегія не є довгостроковою та може наступити фаза сповільнення розвитку, коли конкуренти будуть більш інвестиційно активними.

3. Ранг фінансового стану ПрАТ «Оболонь» наведений на рис. 2.6, показує що у 2021 році фінансовий стан був кризовим через високий рівень зносу, відсутність оновлення основних засобів, низьку абсолютну ліквідність та поточну ліквідність, збитковість, відсутність дивідендних виплат. У 2022 році фінансовий стан покращився, проте залишався не задовільним, основні причини: високий рівень зносу, відсутність оновлення основних засобів, відсутність дивідендних виплат. У 2023 році фінансовий стан покращився до кращого рівня за досліджуваний період через оновлення основних засобів, забезпечення ліквідності, забезпечення прибутковості. До кінця періоду фінансовий стан погіршився через зменшення інтенсивності оновлення основних засобів, зменшення рентабельності тощо.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ

3.1. Проблеми управління власним капіталом ПрАТ «Оболонь»

Управління власним капіталом за науковими положеннями слід розглядати як складну систему з сукупності різних учасників (суб'єктів), управлінських дій та рішень для досягнення завдань, у тому числі мети діяльності підприємства. П. 3.1 Статуту ПрАТ «Оболонь» вказує, що метою діяльності є отримання прибутку від діяльності та дана мета була дотримана з 2022 року, підприємство формує прибуток. Незважаючи на дотримання основної мети акціонери зацікавлені у збільшенні чистих активів підприємства, вони також збільшувалися.

На наступні періоди основну увагу та управлінські рішення необхідно звернути за напрямками зменшення прояву негативних факторів на власний капітал і мінімізацію ризику втрати власного капіталу через неефективні управлінські дії, розробка альтернативних управлінських рішень за динамічного бюджетування та динамічного формування власного капіталу. До ризиків та негативних факторів варто віднести воєнний стан, збитки від економічної нестабільності, цінових коливань, зменшення попиту на продукцію та законодавчі обмеження на купівлю пива, збільшення акцизів на пиво та іншу продукцію.

Переваги і недоліки управління власним капіталом визначена у табл. 3.1. Переваги управління власним капіталом, що сформувалися у аналізованому періоді для наступних періодів потрібно тільки посилювати (досягнення прибутковості діяльності та забезпечення прибутковості власного капіталу), позиціонування ПрАТ «Оболонь» як успішного національного виробника пива та напоїв, снєків з високим рівнем рентабельності.

Переваги і недоліки управління власним капіталом ПрАТ «Оболонь»

Переваги	Недоліки
Досягнення основної мети діяльності підприємства	Організаційно-правова форма приватного АТ, що робить неможливим додаткову капіталізацію через фондовий ринок
Визначення прав та обов'язків суб'єктів із управління власним капіталом	Велика кількість акціонерів, можливий конфлікт інтересів, складність прийняття рішень
Прибутковість власного капіталу та загальна ефективність використання власного капіталу	Формування капіталу у дооцінках та постійні маніпуляції з ним
Збільшення частки власного капіталу, забезпечення фінансової стійкості та фінансової незалежності підприємства	Відсутність резервного капіталу, додаткового капіталу
Відсутність змін до зменшення статутного капіталу	Відсутність змін до збільшення статутного капіталу
Відсутність дивідендних виплат (з позиції менеджерів підприємства)	Відсутність дивідендних виплат (з позиції акціонерів підприємства)
	Зменшення прибутковості власного капіталу
	Повна залежність від результатів діяльності підприємства та відсутність альтернативних джерел формування власного капіталу

Джерело: авторська розробка

Кваліфікаційна робота побудована на логічному зв'язку недоліків управління власним капіталом та управлінськими рішеннями з удосконалення управління власним капіталом (рис. 3.1).

Перший крок з удосконалення управління власним капіталом та зменшення проблематики управління власним капіталом є розробка фінансової стратегії в основі якої покладено процес формування капіталу на основі покриття потреб у капіталі та управління власним капіталом. До розробки фінансової стратегії залучаються генеральний директор, фінансовий директор, директори (керівники) структурних підрозділів, дочірніх підприємств (основні: ДП «Пивоварня Зіберта», ДП «Оболонь-Красилівське», ПрАТ «Бершадський пивзавод», ПрАТ «Охтирський пивзавод», ПрАТ «Дяцьківський пивзавод», OBOLON BEVERAGES S.R.L., OBOLON WEST Sp. 2 0.0), оскільки фінансова стратегія передбачає зміни у акціонерному капіталі та інших видах капіталу.

Рис. 3.1. Напрями удосконалення управління власним капіталом

Джерело: авторська розробка

Із запропонованих заходів управління власним капіталом (зміна організаційно-правової форми, з найкращим варіантом – публічне акціонерне товариство), не всі заходи можуть бути реалізовані через конфлікт інтересів між акціонерами та небажання залучати нових акціонерів, зміна ступеня впливу на прийняття управлінських рішень. Перевагами публічного акціонерного товариства як організаційно-правової форми є доступ до фінансування через додаткову капіталізацію, продаж акцій на фондовому ринку та додатковий капітал за рахунок емісійного доходу. Зміна організаційної форми необхідно здійснювати відповідно до вимог формування капіталу у акціонерних товариствах [1-5].

Доповненням до управління власним капіталом є зміна дивідендної політики, формування зрозумілої для всіх акціонерів дивідендної політики та анонсування дивідендних виплат у середньостроковій перспективі. Для акціонерів зрозуміла дивідендна політика має стати критерієм інвестиційно привабливості на фондовому ринку. Виплата дивідендів запроваджується у разі зміни організаційної форми та намірів залучення додаткових акціонерів.

Із запропонованих рішень, які не вимагають зміни організаційної форми та більш лояльними і реалістичними є санація балансу та видалення капіталу у дооцінка, пропорційна зміна активів балансу. Проблематика капіталу у дооцінках є не поширеною для більшості підприємств. Підприємства працюють в ринкових умовах, умовах цінової нестабільності, але не проводять переоцінку активів, обмежуючись щорічним нарахуванням амортизації. ПрАТ «Оболонь» у 2016 році провело переоцінку (дооцінку) необоротних активів на нарахувало додаткового капіталу у дооцінках – 3 098 929 тис. грн на основні засоби, що були максимально амортизовані та перебували у використанні 20-30 років (приміщення, транспортні засоби, виробниче обладнання).

На рис. 3.2 наведена суперечливість формування власного капіталу через переоцінку активів. З 2016 року нові випадки дооцінки не проводилися, капітал у дооцінках зменшувався через зняття з обліку тих основних засобів, що колись були переоцінені.

Коли всі основні засоби та інші необоротні активи, що у 2016 році були переоцінені будуть зняті з обліку та припинене їх використання, то капітал у дооцінках буде дорівнювати 0 грн.

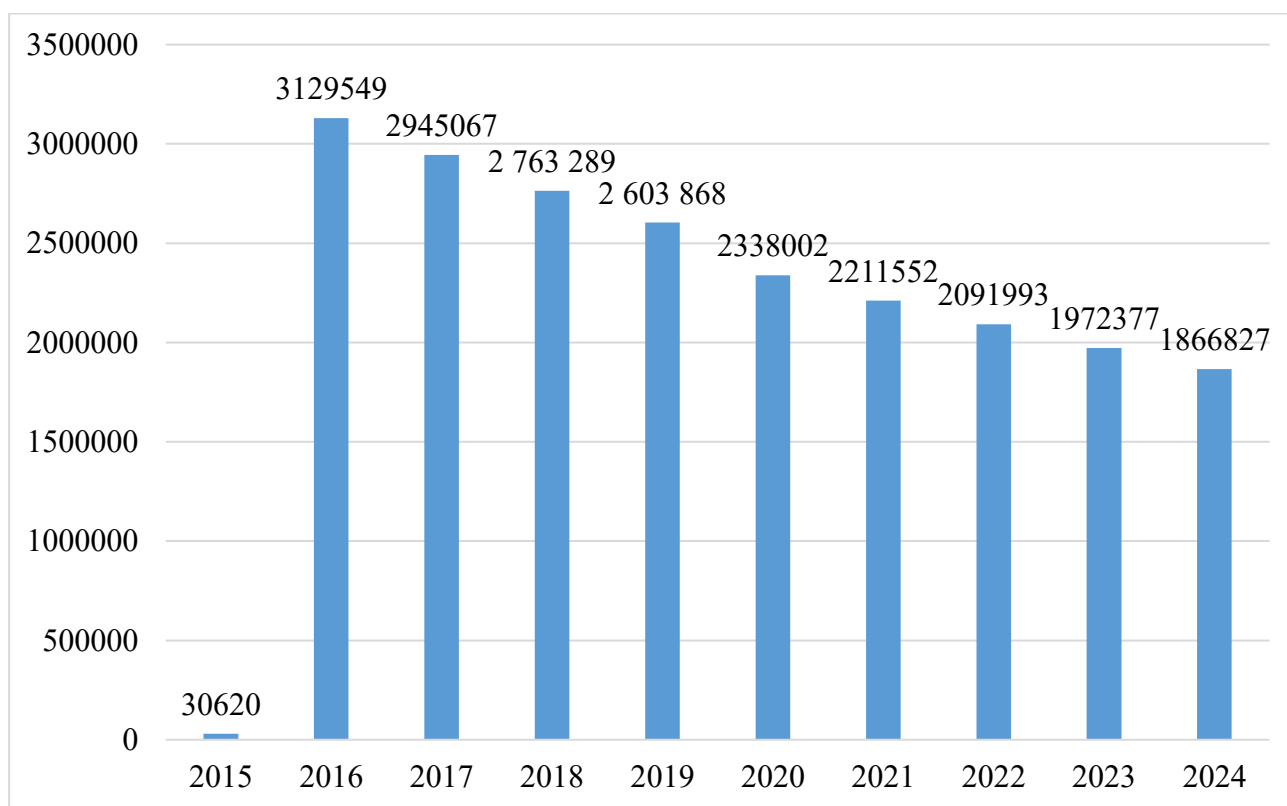

Рис. 3.2. Капітал у дооцінка ПрАТ «Оболонь»

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ПрАТ «Оболонь»

Позитивним є те, що фінансова звітність в Україні показує ці кошти як дооцінку основних засобів та кредитори, інвестори розуміють, що це не власний капітал, що сформували власники у формі статутного чи додаткового капіталу чи заробило за результатами діяльності.

Про роль капіталу у дооцінках робимо висновок з табл. 3.2, де визначено, що у 2021 році капітал у дооцінках перевищував всі складові власного капіталу, а за його вирахування підприємство взагалі не мало власного капіталу та вводило в оману кредиторів, інвесторів, інших учасників. Формування прибутковості за нерозподілений прибуток зменшив роль капіталу у дооцінках, проте частка у останні роки також близько третини.

Таблиця 3.2

Структура власного капіталу ПрАТ «Оболонь»

	2021 рік,		2022 рік,		2023 рік,		2024 рік,	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
Зареєстрований капітал	65344	3,0	65344	1,9	65344	1,1	65344	0,9
Капітал у дооцінках	2211552	102,2	2091993	62,2	1972377	33,3	1866827	26,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-113255	-5,2	1204270	35,8	3881302	65,6	5235107	73,0
Усього	2163641	100,0	3361607	100,0	5919023	100,0	7167278	100,0
Без капіталу у дооцінках								
Зареєстрований капітал	65344	-136,4	65344	5,1	65344	1,7	65344	1,2
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-113255	236,4	1204270	94,9	3881302	98,3	5235107	98,8
Усього	-47911	1269614	3946646	5300451	100,0	100,0	100,0	100,0

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ПрАТ «Оболонь»

Сформуємо «новий аналітичний баланс» без капіталу у дооцінках на початок 2025 року. Для формування більш реалістичних показників та формування єдиного інформаційного поля з іншими підприємствами визначено, що частка основних засобів становить не більше 40%, а запаси становлять 22% всіх активів, дебіторська заборгованість товарна становить 15,3% і оборотні активи перевищують вартість необоротних активів. Якщо прибрати капітал у дооцінках, то власний капітал має частку 70%, що відповідає вимогам фінансової стійкості та стабільності.

Таблиця 3.3

Рекомендаційний аналітичний баланс ПрАТ «Оболонь»

1	Код	2024 рік		2024 рік без капіталу у дооцінках	
		тис. грн	%	тис. грн	%
2	3	4	5	6	
Актив					
I. Необоротні активи					
Нематеріальні активи	1000	44062	0,5	44062	0,6
Незавершені капітальні інвестиції	1005	256969	2,7	256969	3,4
Основні засоби	1010	4808711	51,2	2941884	39,1

Продовж. табл. 3.3

1	2	3	4	5	6
Усього за розділом I	1095	5179238	55,1	3312411	44,0
II. Оборотні активи			0,0	0	0,0
Запаси	1100	1688266	18,0	1688266	22,4
Дебіторська заборгованість за продукцію	1125	1154958	12,3	1154958	15,3
Гроші та їх еквіваленти	1165	891034	9,5	891034	11,8
Усього за розділом II	1195	4218057	44,9	4218057	56,0
Баланс (Усього активів)	1300	9397295	100,0	7530468	100,0
Пасив					
I. Власний капітал					
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	65344	0,7	65344	0,9
Капітал у дооцінках	1405	1866827	19,9	0	0,0
Нерозподілений прибуток	-127739	5235107	55,7	5235107	69,5
Усього за розділом I	2275607	7167278	76,3	5300451	70,4
II "Довгострокові зобов'язання і забезпечення"	1595	433406	4,6	433406	5,8
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			0,0	0	0,0
Короткострокові кредити банків	1600	244003	2,6	244003	3,2
Поточна кредиторська заборгованість за товари	1615	994414	10,6	994414	13,2
Усього за розділом III	1695	1796611	19,1	1796611	23,9
Баланс (Усього пасивів)	1900	9397295	100,0	7530468	100,0

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ПрАТ «Оболонь»

Рекомендаційний аналітичний баланс є більш інформаційним для потреб фінансового аналізу та управління власним капіталом. До рекомендацій формування власного капіталу є формування додаткового капіталу та резервного капіталу. Додатковий капітал може формуватися від додаткових внесків власників, а резервний капітал повинен формуватися на основі розподілу чистого прибутку.

Розроблення фінансової стратегії доповнюється контрольними заходами на дотриманням положень фінансової стратегії, дотриманням цільових показників та недопущення зменшення прибутковості власного капіталу, контроль за оборотністю активів, рентабельністю продаж, структурою капіталу, тому що у попередньому році всі показники зменшувалися.

Отже, основні заходи з мінімізації проблем управління власним капіталом та підвищення ефективності управління власним капіталом: розробка фінансової стратегії та тактики з формування оптимальної структури капіталу, зміна дивідендної політики та запровадження дивідендів для акціонерів, санація балансу та видалення капіталу у дооцінка, пропорційна зміна активів балансу, формування додаткового капіталу за потреби та формування резервного капіталу на постійній основі, контроль за прибутковістю власного капіталу та чистим прибутком, оборотністю активів, рентабельністю продаж, структурою капіталу, пошук резервів збільшення доходів та оптимізації видатків.

3.2. Планування потреби капіталу ПрАТ «Оболонь» та його оптимізація

Розвиток підприємства та формування потреби у капіталі можливе за умови двох напрямів діяльності: збереження основних підходів до діяльності отримання лідируючих позицій на ринку пива збільшення присутності та інших ринках; розширення діяльності збільшення присутності на національному ринку та інших ринках за рахунок придбання нових активів. Агентство з розшуку та менеджменту активів (ARMA) передасть в управління арештовані активи виробника мінеральної води «Моршинська» та «Миргородська» – групи IDS Ukraine, повідомила прем'єр-міністерка Юлія Свириденко та пресслужба ARMA 28 листопада. Інформація про закупівлю опублікована на сайті «Prozorro.Продажі» [40].

ARMA запустило збір тендерних пропозицій. Він триватиме до 18:00 12 грудня 2025 року. Аукціон відбудеться на платформі Prozorro у грудні 2025 року.

Держава визначила лотами передання в управління корпоративні права компаній з можливістю придбання або простого користування, що забезпечують повний цикл виробництва: від видобутку води до її дистрибуції. Для ПрАТ «Оболонь» пропозиція купівлі таких активів є привабливою, оскільки

підприємство має досвід успішної діяльності на ринку та досвід діяльності у декілька десятиліть, налагоджені канали збуту та логістику, наявність постійних оптових клієнтів та довгострокові контракти.

Основні елементи пропозиції АРМА:

- 100% частка в статутному капіталі ПрАТ «Моршинський завод мінеральних вод «Оскар», яку контролює компанія International Distribution Systems Limited, номінальна вартість – 8,8 млн грн.

- 2500 акцій ПрАТ «Індустріальні та дистрибуційні системи», що належать тій самій кіпрській компанії, номінальна вартість – 4,5 млн грн.

- понад 2 млн акцій ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод», номінальною вартістю 21,47 млн грн.

- 100% частка ТОВ «Потужність», якою володіє «Моршинський завод мінеральних вод «Оскар», номінальна вартість – 16,18 млн грн.

- 99% частки ТОВ «ІДС Аква сервіс», яка належить ПрАТ «Індустріальні та дистрибуційні системи», номінальна вартість – 990 000 грн.

- 100% частка ПП «ІВА», якою володіє «Оскар», номінальна вартість – 0 грн (формально існує, але без зазначеної вартості).

- 100% частка ДП «Нова.ком», що належить «Індустріальним та дистрибуційним системам», номінальна вартість – 1,5 млн грн,

- 1% частки ТОВ «ІДС Аква сервіс», що належить «Моршинському заводу мінеральних вод «Оскар».

«Мажоритарними акціонерами IDS Ukraine були співвласники «Альфа-Груп» – російські бізнесмени М. Фрідман та його партнери. В кінці лютого 2022-го року Європейський союз запровадив санкції проти Фрідмана та його бізнес-партнера П. Авена. Наприкінці 2022 року БЕБ заарештувало корпоративні права росіян-акціонерів холдингу IDS Ukraine, до якого входять Моршинський завод мінеральних вод «Оскар», Миргородський завод мінеральних вод, дистрибуційна компанія IDS та оператор доставки води «ІДС Аква Сервіс». Серед акціонерів компанії – М. Фрідман і партнери, які є також співвласниками

«Альфа-груп». Їхня частка у компанії була 55,8%, потім зменшилась до 49,99%» [40].

Корпоративні права IDS Ukraine Шевченківський райсуд Києва передав в управління Національному агентству з розшуку та менеджменту активів (АРМА). У лютому 2023 року, за підсумками конкурсу, управителем арештованих корпоративних прав стала компанія «Карпатські мінеральні води», але договір з цим управителем було розірвано весною 2025 року.

Учасники конкурсу повинні підтвердити досвід роботи у виробництві напоїв та харчових продуктів, оптовій торгівлі водою й управлінні активами. Окрім цього, кандидати мають продемонструвати фінансову спроможність, прозору структуру власності та бездоганну ділову репутацію. ПрАТ «Оболонь» відповідає заявленим критерієм.

Фінансова потреба ПрАТ «Оболонь» для розширення бізнес-активів визначена у табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Фінансова потреба для планування потреби у капіталі

№ п/п	Актив	Сума (номінальна вартість), млн грн
1.	ПрАТ «Моршинський завод мінеральних вод «Оскар»	8,8
2.	ПрАТ «Індустріальні та дистрибуційні системи»	4,5
3.	ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод»	21,47
4.	ТОВ «Потужність», якою володіє «Моршинський завод мінеральних вод «Оскар»	16,18
5.	ТОВ «ІДС Аква сервіс», яка належить ПрАТ «Індустріальні та дистрибуційні системи»	0,99
6.	ДП «Нова.ком», що належить «Індустріальним та дистрибуційним системам».	1,5
7.	Всього фінансова потреба	53,44

Джерело: дані [40]

Оптимізація структури капіталу на плановий період проводиться за кількома критеріями:

– за критерієм максимізації прогнозованої фінансової рентабельності (табл. 3.5),

Таблиця 3.5

Оптимізація капіталу за критерієм максимізації прогнозованої фінансової рентабельності

	Варіанти																				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
Загальна вартість капіталу підприємства, млн. грн	9451	9451	9451	9451	9451	9451	9451	9451	9451	9451	9451	9451	9451	9451	9451	9451	9451	9451	9451	9451	9451
Власний капітал, млн. грн.	0	5	10	15	20	25	30	35	40	45	50	55	60	65	70	75	80	85	90	95	100
Позиковий капітал, млн. грн	100	95	90	85	80	75	70	65	60	55	50	45	40	35	30	25	20	15	10	5	0
Власний капітал, млн. грн.	0	473	945	1418	1890	2363	2835	3308	3780	4253	4726	5198	5671	6143	6616	7088	7561	8033	8506	8978	9451
Позиковий капітал, млн. грн	9451	8978	8506	8033	7561	7088	6616	6143	5671	5198	4726	4253	3780	3308	2835	2363	1890	1418	945	473	0
Вартість власного капіталу	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Вартість позикового капіталу	9	9	9	9	9	9	9	11	11	11	11	11	11	11	15	15	15	15	15	15	15
Рентабельність активів (до сплати податків)	17,9	17,9	17,9	17,9	17,9	17,9	17,9	17,9	17,9	17,9	17,9	17,9	17,9	17,9	17,9	17,9	17,9	17,9	17,9	17,9	17,9
Податковий коректор	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82
Плече фінансового важеля	0,0	19,0	9,0	5,7	4,0	3,0	2,3	1,9	1,5	1,2	1,0	0,8	0,7	0,5	0,4	0,3	0,3	0,2	0,1	0,1	0,0
Ефект фінансового важеля	2,9	2,9	2,9	2,9	2,9	6,9	6,9	6,9	6,9	6,9	6,9	8,9	8,9	8,9	8,9	8,9	8,9	8,9	8,9	8,9	8,9

Джерело: авторська розробка

- за критерієм мінімізації вартості капіталу (табл. 3.6),
- за критерієм мінімізації рівня фінансових ризиків (додаток В).

Загальна фінансова потреба (*Фінансова потреба_{план}*) формується як сума коштів що необхідні для діяльності самого підприємства (ПрАТ «Оболонь») та потреби з розширення діяльності:

$$\text{Фін. потреба}_{\text{план}} = 9397,30 + 53,44 = 9450,74 \text{ млн грн (3.1)}$$

Для визначення структури капіталу використаємо декілька оптимальних структур з кроком 5%.

Ефект фінансового важеля (табл. 3.5) визначається через врахування показників податкового коректора, різниці рівнів рентабельності та вартості капіталу, плеча фінансового важеля набуває максимального значення за випадками, коли більше власного капіталу. Без власного капіталу підприємство функціонувати не може, проте його частка до половини забезпечить максимальне значення прибутковості власного капіталу за мінімальної ставки за кредитами, оскільки суми позикового капіталу мінімальні. Якщо збільшувати частку позикового капіталу, то ефект фінансового левериджу може зменшитися до 6,9 та 2,9. Для підприємства рекомендовано збільшувати частку власного капіталу для фінансування власної діяльності та фінансування придбання бізнес-активів. Основною перевагою власного капіталу є його безоплатність, дивідендів підприємство не нараховувало, проте це може негативно вплинути на прагнення акціонерів до внесення додаткових коштів і додаткову капіталізацію.

За критерієм мінімізації вартості капіталу проведемо оптимізацію у табл. 3.6. Мінімальна вартість капіталу (WACC) досягається у разі відсутності позикових коштів, проте таке не можливе, тому рекомендовано збільшувати власний капітал, ситуація з часткою власного капіталу як у 2024 році є прийнятною.

Таблиця 3.6

Оптимізація капіталу за критерієм мінімальної вартості капіталу

	Варіанти																				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
Загальна вартість капіталу підприємства, млн. грн	9451	9451	9451	9451	9451	9451	9451	9451	9451	9451	9451	9451	9451	9451	9451	9451	9451	9451	9451	9451	9451
Власний капітал, млн. грн.	0	5	10	15	20	25	30	35	40	45	50	55	60	65	70	75	80	85	90	95	100
Позиковий капітал, млн. грн	100	95	90	85	80	75	70	65	60	55	50	45	40	35	30	25	20	15	10	5	0
Власний капітал, млн. грн.	0	473	945	1418	1890	2363	2835	3308	3780	4253	4726	5198	5671	6143	6616	7088	7561	8033	8506	8978	9451
Позиковий капітал, млн. грн	9451	8978	8506	8033	7561	7088	6616	6143	5671	5198	4726	4253	3780	3308	2835	2363	1890	1418	945	473	0
Вартість власного капіталу	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Вартість позикового капіталу	9	9	9	9	9	9	9	11	11	11	11	11	11	11	15	15	15	15	15	15	15
Податковий коректор	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82
WACC, %	12,30	11,69	11,07	10,46	9,84	6,77	6,31	5,86	5,41	4,96	4,51	3,32	2,95	2,58	2,21	1,85	1,48	1,11	0,74	0,37	0,00

Джерело: авторська розробка

Третій критерій оптимізації полягає у оцінці фінансових ризиків. Критичний показників немає, але за додатком В визначимо відношення між власним капіталом і позиковим, рівень фінансової незалежності. За варіантами від 1 до 10 частка капіталу становить менше 50%, тобто менше половини. Такі значення вказують на загрозу діяльності і такі структури не рекомендовано застосовувати.

Краще для підприємства застосовувати структури від 11, коли частка структури капіталу становить понад 50%, але досягти таких показників досить важко, оскільки маємо додаткову потребу у власному капіталі ($\Delta_{\text{фінан. потреба план}}$), якщо варіанти після 17:

$$\Delta_{\text{фінансова потреба план}} = \text{Фін. потреба}_{\text{план}} - \text{Власний капітал 2024} \quad (3.2)$$

Розрахунок потреби у власному капіталі:

$$\Delta_{\text{фінансова потреба план вар.17}} = 7561 - 7167 = 394 \text{ млн грн} \quad (3.3)$$

$$\Delta_{\text{фінансова потреба план вар.18}} = 8033 - 7167 = 866 \text{ млн грн} \quad (3.4)$$

$$\Delta_{\text{фінансова потреба план вар.19}} = 8506 - 7167 = 1339 \text{ млн грн} \quad (3.5)$$

$$\Delta_{\text{фінансова потреба план вар.20}} = 8978 - 7167 = 1811 \text{ млн грн} \quad (3.6)$$

$$\Delta_{\text{фінансова потреба план вар.21}} = 9451 - 7167 = 2284 \text{ млн грн} \quad (3.7)$$

Визначені розміри потреби у власному капіталі є максимальними та існують ризики не формування достатнього розміру капіталу. Для оптимізації потреби визначимо інвестиційну привабливість бізнес-активів, їх вплив на показники діяльності ПрАТ «Оболонь», загальний рівень формування власного капіталу, прибутковості та ринкової позиції. Запропоновані заходи з придбання активів дають можливість збільшити не лише частку на ринку, а покращити

фінансові показники, у разі придбання збиткових підприємств показники можуть зменшитися, сформувані загрози для діяльності підприємства.

3.3. Шляхи підвищення ефективності управління власним капіталом

Оцінка запропонованих заходів з управління власним капіталом передбачає визначення можливої рентабельності, власного капіталу, забезпечення фінансової стійкості за різних варіантів розширення діяльності підприємства та придбання додаткових активів із використанням даних відкритих реєстрів про показники діяльності підприємств за даними звітності (доходи, активи, власний капітал, чистий прибуток/збиток, наведені у таблиці 3.7) та розрахункові показники (коефіцієнт фінансової стійкості, рентабельність власного капіталу, рентабельність продажу, наведені у таблиці 3.8), що виставлені на продаж. Бізнес-активи можна розділити за різними критеріями:

1) за критерієм прибутковості діяльності (продажу) найбільш привабливим варіантом є ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» та ТОВ «Потужність», що дозволить збільшувати власний капітал за рахунок отриманого прибутку від діяльності з розрахунку прибутковості діяльності, оскільки підприємство є залежним від чистого доходу, то придбання бізнес-активів дозволить зменшити ризик, в тому числі ризик залежності від діяльності підприємства. Воєнний ризик також мінімізується у разі наявності різних бізнес-активів, розміщення активів підприємства у різних регіонах,

2) за критерієм прибутковості власного капіталу найбільш привабливим варіантом є ПрАТ «Моршинський завод мінеральних вод «Оскар», ПрАТ «Індустріальні та дистрибуційні системи», що демонструють прибутковість власного капіталу понад 20%,

Таблиця 3.7

Фінансові показники підприємств у 2024 році

№ п/п	Бізнес-актив	Доходи, тис. грн	Активи, тис. грн	Власний капітал, тис. грн	Зобов'язання, тис. грн	Чистий прибуток, тис. грн	Коефіцієнт фінансової стійкості	Рентабельність власного капіталу, %	Рентабельність продажу, %
1.	ПрАТ «Моршинський завод мінеральних вод «Оскар»	2 877 617	1 849 396	1 199 859	649 537	262 908	0,65	21,9	9,1
2.	ПрАТ «Індустріальні та дистрибуційні системи»	5 907 458	2 036 678	1 203 907	832 771	320 824	0,59	26,6	5,4
3.	ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод»	729 259	562 288	492 395	69 893	89 357	0,88	18,1	12,3
4.	ТОВ «Потужність», якою володіє «Моршинський завод мінеральних вод «Оскар»	566	242	-224	466	65	-0,93	-29,0	11,5
5.	ТОВ «ІДС Аква сервіс», яка належить ПрАТ «Індустріальні та дистрибуційні системи»	899 840	263 413	134 653	128 760	20 149	0,51	15,0	2,2
6.	Всього за лотом	10 414 740	4 712 017	3 030 590	1 681 427	693 303	0,64	22,9	6,7

Джерело: дані фінансової звітності підприємств

3) за критерієм чистого прибутку найбільш привабливим варіантом є ПрАТ «Моршинський завод мінеральних вод «Оскар» та ПрАТ «Індустріальні та дистрибуційні системи», що дозволить збільшувати власний капітал за рахунок отриманого прибутку від діяльності,

4) за критерієм фінансової стійкості та покриття дефіциту власного капіталу найбільш привабливим варіантом є підприємства, що мають високу частку власного капіталу – це ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» та ПрАТ «Моршинський завод мінеральних вод «Оскар», від ТОВ «Потужність» рекомендовано відмовитися через відсутність власного капіталу та непокриті збитки.

Найвищий середній рейтинг серед підприємств, що виставлені на продаж має ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод», тобто придбання рекомендоване. Високий рейтинг мають ПрАТ «Моршинський завод мінеральних вод «Оскар» та ПрАТ «Індустріальні та дистрибуційні системи». від придбання ТОВ «Потужність», якою володіє «Моршинський завод мінеральних вод «Оскар» рекомендовано відмовитися. Проведемо присвоєння рангів інвестиційної привабливості підприємств за показниками у табл. 3.8.

Таблиця 3.8

Рентабельність та фінансові результати у 2024 році

№ п/п	Бізнес-актив	Чистий прибуток, тис. грн	Коефіцієнт фінансової стійкості	Рентабельність власного капіталу, %	Рентабельність продажу, %	Середній ранг
1.	ПрАТ «Моршинський завод мінеральних вод «Оскар»	2	2	2	3	2,3
2.	ПрАТ «Індустріальні та дистрибуційні системи»	1	3	1	4	2,3
3.	ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод»	3	1	3	1	2,0
4.	ТОВ «Потужність»	5	5	5	2	4,3
5.	ТОВ «ІДС Аква сервіс»	4	4	4	5	4,3

Джерело: авторська розробка

Таблиця 3.9

Фінансові показники підприємств

	Бізнес-актив	Позначення	Доходи, тис. грн	Активи, тис. грн	Власний капітал, тис. грн	Чистий прибуток, тис. грн	Коефіцієнт фінансо вої стійкості	Рентабельність власного капіталу, %	Рентабе- льність продажу, %
	ПрАТ «Оболонь»		12784705	9397295	7167278	1248255	0,76	19,1	9,76
	ПрАТ «Моршинський завод мінеральних вод «Оскар»	X1	2 877 617	1 849 396	1 199 859	262 908	0,65	21,9	9,1
	ПрАТ «Індустріальні та дистрибуційні системи»	X2	5 907 458	2 036 678	1 203 907	320 824	0,59	26,6	5,4
	ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод»	X3	729 259	562 288	492 395	89 357	0,88	18,1	12,3
	ТОВ «Потужність»	X4	566	242	-224	65	-0,93	-29	11,5
	ТОВ «ІДС Аква сервіс»	X5	899 840	263 413	134 653	20 149	0,51	15	2,2
	Комбінації								
1.	X1		15 662 322	11 246 691	8 367 137	1 511 163	0,74	18,06	9,65
2.	X1+ X2		21 569 780	13 283 369	9 571 044	1 831 987	0,72	19,14	8,49
3.	X1+ X3		16 391 581	11 808 979	8 859 532	1 600 520	0,75	18,07	9,76
4.	X1+ X4		15 662 888	11 246 933	8 366 913	1 511 228	0,74	18,06	9,65
5.	X1+ X5		16 562 162	11 510 104	8 501 790	1 531 312	0,74	18,01	9,25
6.	X1+ X2+ X3		22 299 039	13 845 657	10 063 439	1 921 344	0,73	19,09	8,62
7.	X1+ X2+ X4		21 570 346	13 283 611	9 570 820	1 832 052	0,72	19,14	8,49
8.	X1+ X2+ X5		22 469 620	13 546 782	9 705 697	1 852 136	0,72	19,08	8,24
9.	X1+ X3+ X4		16 392 147	11 809 221	8 859 308	1 600 585	0,75	18,07	9,76
10.	X1+ X3+ X5		17 291 421	12 072 392	8 994 185	1 620 669	0,75	18,02	9,37
11.	X1+ X4+ X5		16 562 728	11 510 346	8 501 566	1 531 377	0,74	18,01	9,25
12.	X1+ X2+ X3+ X4		22 299 605	13 845 899	10 063 215	1 921 409	0,73	19,09	8,62
13.	X1+ X2+ X3+ X4+ X5		23 199 445	14 109 312	10 197 868	1 941 558	0,72	19,04	8,37
14.	X2+ X3		19 421 422	11 996 261	8 863 580	1 658 436	0,74	18,71	8,54

15.	X2+ X4		18 692 729	11 434 215	8 370 961	1 569 144	0,73	18,75	8,39
16.	X2+ X5		19 592 003	11 697 386	8 505 838	1 589 228	0,73	18,68	8,11
17.	X2+ X3+ X4		19 421 988	11 996 503	8 863 356	1 658 501	0,74	18,71	8,54
18.	X2+ X4+ X5		19 592 569	11 697 628	8 505 614	1 589 293	0,73	18,69	8,11
19.	X2+ X3+ X4+ X5		20 321 828	12 259 916	8 998 009	1 678 650	0,73	18,66	8,26
20.	X3		13 513 964	9 959 583	7 659 673	1 337 612	0,77	17,46	9,90
21.	X3+ X4		13 514 530	9 959 825	7 659 449	1 337 677	0,77	17,46	9,90
22.	X3+ X5		14 413 804	10 222 996	7 794 326	1 357 761	0,76	17,42	9,42
23.	X3+ X4+ X5		14 414 370	10 223 238	7 794 102	1 357 826	0,76	17,42	9,42
24.	X4		12785271	9397537	7167054	1248320	0,76	17,42	9,76
25.	X4+ X5		13 685 111	9 660 950	7 301 707	1 268 469	0,76	17,37	9,27
26.	X5		13 684 545	9 660 708	7 301 931	1 268 404	0,76	17,37	9,27

Джерело: авторська розробка, дані фінансової звітності підприємств [48-52]

Визначимо кращий варіант для збільшення показників діяльності ПрАТ «Оболонь» через теорію комбінаторики, розроблено 26 комбінацій (таблиця 3.9) для оцінки кращого з варіантів за критеріями чистого прибутку, рівня фінансової стійкості, рентабельність власного капіталу.

За критерієм чистого прибутку та збільшення капіталізації через результати діяльності можна визначити формування прибутку за всіма варіантами. Найбільший чистий прибуток генерується за варіантами №2, №6, №7, №8, №12, №13, можливі інші привабливі варіанти з чистим прибутком понад 1500 млн грн (№3-5, №9-11, 14-19, рис. 3.3).

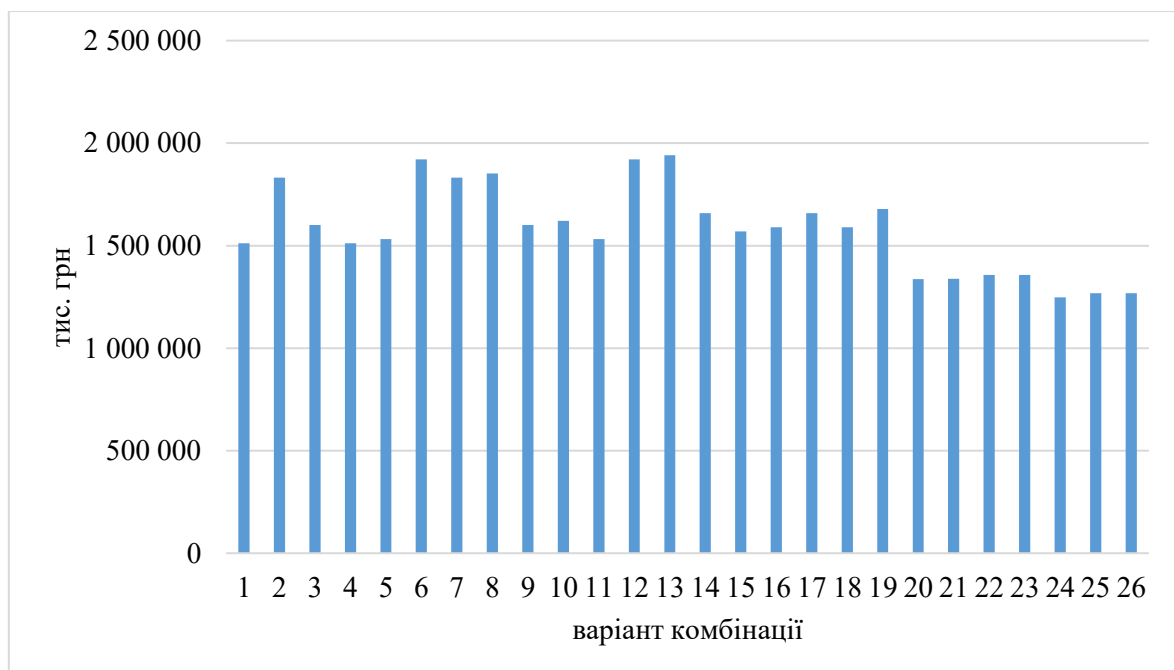

Рис. 3.3. Чистий прибуток ПрАТ «Оболонь» за різних комбінацій

Джерело: авторська розробка

За показниками рентабельності власного капіталу та прибутку на 1 грн власного капіталу (рис. 3.4) можна визначити варіанти з високим рівнем рентабельності, а саме варіанти з рівнем рентабельності понад 18%: № 2, № 6-8, № 12-19. Інші варіанти можливі до розгляду і діяльність залишається прибутковою, проте ефективність використання коштів менша.

Розвиток ПрАТ «Оболонь» та формування потреби у капіталі можливе за умови двох напрямів діяльності: збереження основних підходів до діяльності отримання лідируючих позицій на ринку пива збільшення присутності та інших

ринках; розширення діяльності збільшення присутності на національному ринку та інших ринках за рахунок придбання нових бізнес-активів.

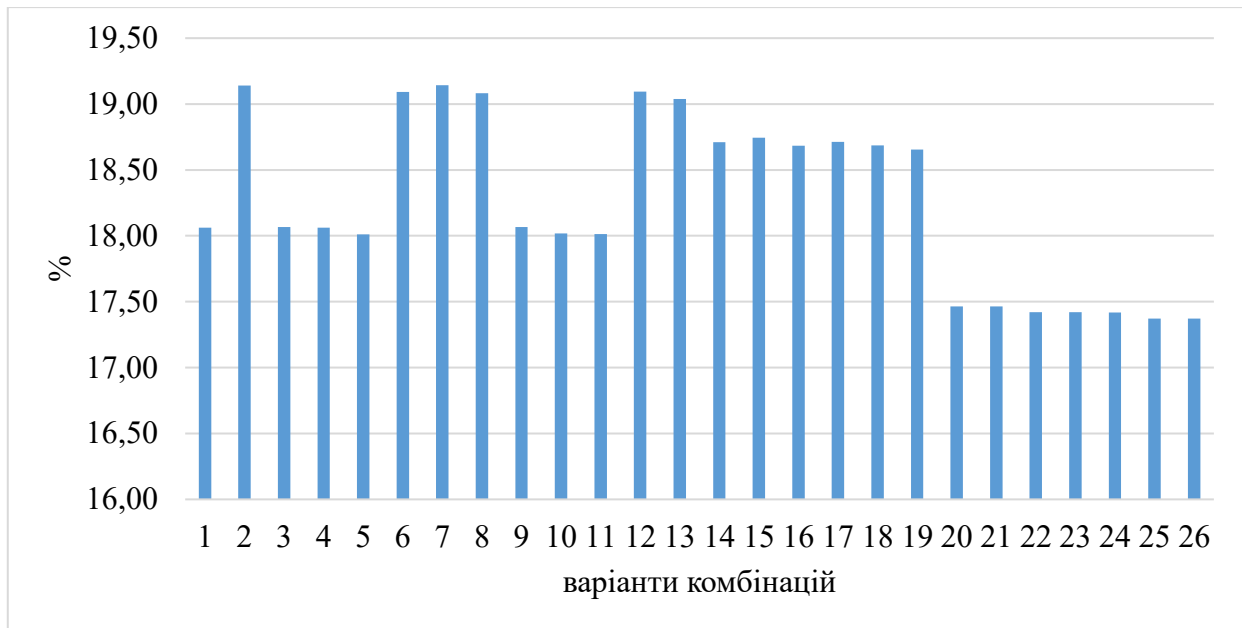

Рис. 3.4. Рентабельність власного капіталу ПрАТ «Оболонь» за різних комбінацій%

Джерело: авторська розробка

Оцінено різні варіанти придбання бізнес-активів (ПрАТ «Моршинський завод мінеральних вод «Оскар», ПрАТ «Індустріальні та дистрибуційні системи», ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод», ТОВ «Потужність», ТОВ «ІДС Аква сервіс»). Найбільша інвестиційна привабливість визначена для ПрАТ «Моршинський завод мінеральних вод «Оскар», ПрАТ «Індустріальні та дистрибуційні системи», ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод», тому рекомендовано приймати участь у аукціоні.

Висновки до розділу 3

У третьому розділі обґрунтовано напрямки вдосконалення управління власним капіталом ПрАТ «Оболонь». Основні висновки і рекомендації:

1. Основні заходи з мінімізації проблем управління власним капіталом та підвищення ефективності управління власним капіталом: розробка фінансової стратегії та тактики з формування оптимальної структури капіталу, зміна дивідендної політики та запровадження дивідендів для акціонерів, санація балансу та видалення капіталу у дооцінка, пропорційна зміна активів балансу, формування додаткового капіталу за потреби та формування резервного капіталу на постійній основі, контроль за прибутковістю власного капіталу та чистим прибутком, оборотністю активів, рентабельністю продаж, структурою капіталу, пошук резервів збільшення доходів та оптимізації видатків.

2. Розроблено рекомендаційний аналітичний баланс є більш інформаційним для потреб фінансового аналізу та управління власним капіталом. До рекомендацій формування власного капіталу є формування додаткового капіталу та резервного капіталу. Додатковий капітал може формуватися від додаткових внесків власників, а резервний капітал повинен формуватися на основі розподілу чистого прибутку.

3. Визначено розміри потреби у власному капіталі є максимальними та існують ризики не формування достатнього розміру капіталу. Для оптимізації потреби визначимо інвестиційну привабливість бізнес-активів, їх вплив на показники діяльності ПрАТ «Оболонь», загальний рівень формування власного капіталу, прибутковості та ринкової позиції. Запропоновані заходи з придбання активів дають можливість збільшити не лише частку на ринку, а покращити фінансові показники, у разі придбання збиткових підприємств показники можуть зменшитися, сформувані загрози для діяльності підприємства.

ВИСНОВКИ

Кваліфікаційна робота присвячена теоретичним та практичним аспектам управління власним капіталом підприємства для забезпечення сталого розвитку. Основні висновки та рекомендації:

1. Досліджено нормативні та наукові підходи до суті та призначення власного капіталу підприємства, з урахуванням того, що він є основним джерелом фінансових ресурсів на початку діяльності та один з важливих факторів виробництва, характеризує фінансові ресурси підприємства, які приносять прибуток для власників, є основним показником ринкової вартості та ринкової капіталізації підприємства, основою для кредитоспроможності та інвестиційної привабливості. Елементи власного капіталу визначені нормативно та складають: зареєстрований (пайовий) капітал, капітал у дооцінках, додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток (непокритий збиток), неоплачений капітал, вилучений капітал.

2. Уточнено теоретичні підходи і методи управління власним капіталом підприємства за шістьма етапами з такими складовими управління як попередній аналіз управління власним капіталом та аналіз основних факторів впливу, розрахунок потреби в капіталі та його оптимізація, впровадження і реалізація управлінських дій, а також контроль за дотриманням їх реалізації.

3. До оцінки власного капіталу застосовують такі прийоми: оцінка динаміки місця власного капіталу в складі джерел фінансування підприємства, оцінка динаміки складу власного капіталу за його складовими показниками, оцінка динаміки структури власного капіталу за його складовими показниками, оцінка ефективності використання власного капіталу за показниками рентабельності та інтегральними показниками, узагальнення та підсумовування отриманих результатів про власний капітал підприємства.

4. Проведено аналіз фінансового стану ПрАТ «Оболонь», що перебуває на фазі зростання за показниками активів, капіталу, доходів. Активи та капітал

збільшувалися на 75,6% за 2021-2024 роки, у тому числі майно збільшилося на 44,7%, тобто на половину майже збільшилося майно підприємства. Зростання відбулося, але без інноваційної та інвестиційної складової. Це більше схоже на сектор «дійної корови», коли підприємство використовує наявний потенціал та максимально прагне від нього отримувати прибутку без вкладення у майбутній розвиток і технології. Така стратегія не є довгостроковою та може наступити фаза сповільнення розвитку, коли конкуренти будуть більш інвестиційно активними. Ранг фінансового стану ПрАТ «Оболонь» наведений на рис. 2.6, показує що у 2021 році фінансовий стан був кризовим через високий рівень зносу, відсутність оновлення основних засобів, низьку абсолютну ліквідність та поточну ліквідність, збитковість, відсутність дивідендних виплат. У 2022 році фінансовий стан покращився, проте залишався не задовільним, основні причини: високий рівень зносу, відсутність оновлення основних засобів, відсутність дивідендних виплат. У 2023 році було покращення до кращого рівня за досліджуваний період через оновлення основних засобів, забезпечення ліквідності, забезпечення прибутковості. До кінця періоду фінансовий стан погіршився через зменшення інтенсивності оновлення основних засобів, зменшення рентабельності тощо.

5. Підприємство має високий рівень ефективності використання власного капіталу через високі показники рентабельності власного капіталу, проте від повністю залежить від результатів виробничої діяльності та стану ринку пива в Україні. За критеріями оцінки ефективності управління власним капіталом ПрАТ «Оболонь» визначено найбільше критеріїв, що відповідають дуже низькому рівню, збільшено критерії із середнім рівнем та два критерії відповідають дуже високому рівню. ПрАТ «Оболонь».

6. Ідентифіковано проблеми управління власним капіталом (організаційно-правова форма приватного АТ, що робить неможливим додаткову капіталізацію через фондовий ринок, велика кількість акціонерів, можливий конфлікт інтересів, складність прийняття рішень, формування капіталу у дооцінках та постійні маніпуляції з ним, відсутність резервного капіталу, додаткового

капіталу, відсутність змін до збільшення статутного капіталу, відсутність дивідендних виплат (з позиції акціонерів підприємства, зменшення прибутковості власного капіталу, повна залежність від результатів діяльності підприємства та відсутність альтернативних джерел формування власного капіталу). До ризиків та негативних факторів варто віднести воєнний стан, збитки від економічної нестабільності, цінових коливань, зменшення попиту на продукцію та законодавчі обмеження на купівлю пива, збільшення акцизів на пиво та іншу продукцію.

7. Визначено розміри потреби у власному капіталі та проведено оптимізацію. Краще для підприємства застосовувати структури від 11, коли частка структури капіталу становить понад 50%, але досягти таких показників досить важно, оскільки маємо додаткову потребу у власному капіталі від 394 млн грн до 2281 млн грн. Загальна фінансова потреба як сума коштів що необхідні для діяльності самого підприємства (ПрАТ «Оболонь») та потреби з розширення діяльності становить 9450,74 млн грн.

8. Для оптимізації потреби визначимо інвестиційну привабливість бізнес-активів (ПрАТ «Моршинський завод мінеральних вод «Оскар», ПрАТ «Індустріальні та дистрибуційні системи», ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод», ТОВ «Потужність», ТОВ «ІДС Аква сервіс»), їх вплив на показники діяльності ПрАТ «Оболонь», загальний рівень формування власного капіталу, прибутковості та ринкової позиції. Запропоновані заходи з придбання активів дають можливість збільшити не лише частку на ринку, а покращити фінансові показники, у разі придбання збиткових підприємств показники можуть зменшитися, сформувані загрози для діяльності підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про акціонерні товариства: Закон України від 27.07.2022 № 2465-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#Text>
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення корпоративного управління: Закон України від 22.02.2024 № 3587-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3587-20#n382>
3. Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб: Закон України від 09.01.2025 № 4196-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#n996>
4. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон від 23.02.2006 № 3480-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>
5. Про затвердження Положення про порядок здійснення емісії акцій, реєстрації та скасування реєстрації випуску акцій.; Рішення НКЦПФР від 22.11.2023 № 1308. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1308863-23#Text>
6. НП(с)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
7. Багацька К.В., Говорушко Т.А., Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: Підручник. К., 2014. 320 с.
8. Бержанір І. А. Власний капітал підприємства: економічна сутність та особливості обліку. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2023. Вип. 19(2). С. 78-86.
9. Бланк О. І., Ситник Г. В., Андрієць В. С. Управління фінансами підприємств : підручник. 2-ге вид., пере-робл. і доповн. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 792 с.
10. Бланк І. О. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. Київ : Ельга, 2008. 722, [1] с.

11. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах : [Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності «Облік і аудит» у 2-х т.]. Київ : ТОВ «Ліра К», 2006. 640 с.
12. Вахович І. М. Фінансовий менеджмент. Магістерський курс : навч. посіб. / Луц. нац. техн. ун-т. 3-тє вид., змін. і допов. Луцьк : Надстир'я, 2023. 633 с.
13. Верланов Ю. Ю. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / Чорномор. нац. ун-т ім. Петра Могили. Вид. 2-ге. Миколаїв : ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 334 с.
14. Воробйова Н. П., Музиченко Р. О. Аналіз фінансового стану підприємства: сутність і необхідність. *Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. Серія: Економіка та менеджмент.* 2017. № 13. С. 116–123.
15. Гнип Н., Яцина К. Підвищення ефективності управління власним капіталом підприємства. *Фінансово-кредитні системи: перспективи розвитку.* 2021. Вип. 2. С. 61-69.
16. Гордієнко Т. В., Сторожук Т. М. Удосконалення обліково-інформаційного забезпечення управління власним капіталом. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство.* 2021. Вип. 40. С. 20-25.
17. Гуроров А. О., Пугачов М. І., Сусліков А. О. Ринкова капіталізація корпоративних аграрних підприємств: управлінський аспект / Нац. наук. центр "Ін-т аграр. економіки". Київ : ІАЕ, 2023. 244 с.
18. Дехтяр Н.А., Дейнека О.В. Управління власним капіталом підприємства. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: збірник наукових праць.* 2015. № 42. С. 81-90.
19. Дєєва Н. Е., Дякун А. М. Цифрові технології управління капіталізацією корпоративного підприємства торгівлі. *Інвестиції: практика та досвід.* 2025. № 7. С. 41-47.

20. Джошар А. В. Теорія та практика управління власним капіталом (обліково-аналітичний аспект) : монографія / Нац. наук. центр "Ін-т аграр. економіки". Київ : ННЦ "ІАЕ", 2016. 167 с.

21. Долінський Л. Б. Фінансовий ризик-менеджмент : навч.-метод. посіб. / Нац. ун-т "Києво-Могилян. акад.". Київ : НаУКМА, 2022. 130 с.

22. Дорош Н. І. Проблеми обліку власного капіталу України в умовах ринкової економіки. *Регіональна економіка та управління*. 2014. 2(02). Частина 1. С. 25–27.

23. Дякун А. М. Капіталізація корпоративного підприємства торгівлі: генезис дефініції та підходів до управління. *Економіка. Фінанси. Право*. 2024. №8. С. 33-37.

24. Єпіфанова І. Ю., Джеджула В. В., Мотрук Д. А. Управління власним капіталом підприємств мобільного зв'язку. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2022. № 1. С. 301-304.

25. Іщенко Н. Управління капіталом підприємства: теоретичні та практичні аспекти. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. (70). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-70-108>

26. Лахтіонова Л. А. Загальна оцінка власного капіталу за даними проміжної фінансової звітності. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Економіка і управління*. 2020. Т. 31(70), № 3(2). С. 133-139.

27. Лисенок О. В. Удосконалення сутності та класифікації власного капіталу банку. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2020. № 1. С. 24-31.

28. Магопець О.А., Шалімова Н.С., Черновол О.М. Фінансовий аналіз: видання 2-ге виправлене і доповнене. Кропивницький: ЦНТУ. 2022. 230 с.

29. Мелень О. В., Майструк О. Д. Особливості організації обліку власного капіталу підприємств. *Інфраструктура ринку: Електронний науково-практичний журнал*. 2018. С. 371–375.

30. Мельник О. В. Капіталізація підприємств: теорія та практика : монографія / Одес. нац. політех. ун-т. Одеса : Панькова А. С. [вид.], 2020. 427 с.

31. Міщук Є. В., Поліщук І. Г. Аналіз і управління власним капіталом та його роль в управлінні підприємницькою діяльністю. *Агросвіт*. 2024. № 23. С. 20-27.

32. Ощепков О. П., Магденко С. О. Аналіз власного капіталу м'ясопереробних підприємств України як основного джерела їхнього фінансування та розвитку. *Економіка харчової промисловості*. 2021. Т. 13, Вип. 1. С. 43-48.

33. Петришин Н. Я., Заєць І. В., Мартинюк Т. О., Оришин Н. Р. Фінансова стійкість українських агропідприємств: аналіз доходів, прибутковості та ринкової капіталізації. *Економіка. Фінанси. Право*. 2025. № 2. С. 77-80.

34. Пігуль Н. Г., Дехтяр Н. А., Пігуль Є. І. Теоретичні засади управління капіталом підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2020. Вип. 48. С. 251–256.

35. Платухін О. Г. Формування складу показників для оцінки ефективності фінансового управління власним капіталом підприємства. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія : Економічні науки*. 2024 № 9(2). С. 156-160.

36. Погріщук Г. Б., Волощук Р. Є. Власний капітал підприємства: сутність і особливості формування в Україні. *Економіка та держава*. 2020. № 7. С. 16-23.

37. Попрозман О. І., Михайлов А.П., Кургузенкова Л.А., Опанасенко О.М. Управління власним капіталом підприємства. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2023. № 1. С. 85-93

38. Семенов К. О. Організаційно-методичне забезпечення формування фінансової стратегії акціонерного товариства. *Актуальні проблеми економіки*. 2025. № 5 (287). С. 380-389

39. Сініцин О. О. Характеристика методів регулювання та оптимізації структури капіталу корпорації. *Ефективна економіка*. 2014. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2927>

40. Софієнко Н. Активи виробника мінеральної води «Моршинська» та «Миргородська» передадуть в управління: АРМА оголосило конкурс. URL:

<https://forbes.ua/news/uryad-vistaviv-na-prodazh-aktivi-virobnika-morshinskoi-ta-mirgorodskoi-28112025-34467>

41. Ткачук Л. М., Лебедев П. В. Фінансові аспекти управління власним капіталом підприємства. *Innovation and Sustainability*. 2024. Iss. 2. С. 119-126.

42. Фальченко О. О., Побережна Н. М., Юр'єва І. А. Особливості формування власного капіталу на підприємствах. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. Випуск 2 (19). С. 404–409.

43. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / авт. кол. під заг. ред. Е. О. Юрія. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича : Рута, 2020. 347 с. :

44. Фінансовий менеджмент. Практикум: навч. посіб. / за заг. ред. А. М. Поддєрьогіна. Київ : КНЕУ, 2015. 335 с.

45. Grove H., Clouse M., Xu T. Stakeholder capitalism strategies and opportunities for corporate governance. *Journal of governance & regulation*. 2020. Vol. 9, Iss. 4. С. 59-68.

46. Michalkova L., Stehel V., Nica E., Durana P. Corporate Management: Capital Structure and Tax Shields. *Marketing and management of innovations*. 2021. № 3. С. 276-295.

47. Офіційний сайт ПрАТ «Оболонь». URL: <https://obolon.ua/ua>

48. Звітність ПрАТ «Моршинський завод мінеральних вод «Оскар». URL: <https://opendatabot.ua/c/22415322>

49. Звітність ПрАТ «Індустріальні та дистрибуційні системи». URL: <https://opendatabot.ua/c/24364528>

50. Звітність ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод». URL: <https://opendatabot.ua/c/00382651>

51. Звітність ТОВ «Потужність». URL: <https://opendatabot.ua/c/30203858>

52. Звітність ТОВ «ІДС Аква сервіс». URL: <https://opendatabot.ua/c/42201052>

ДОДАТКИ
Додаток А
Фінансова звітність ПрАТ «Оболонь»
Баланс (Форма № 1) станом на 31.12.2021 року

Актив	Код	На початок року, тис.грн	На кінець року, тис.грн
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	3634	3021
Первісна вартість	1001	41145	41192
Накопичена амортизація	1002	37511	38171
Незавершені капітальні інвестиції	1005	9324	46748
Основні засоби	1010	3974114	3741276
Первісна вартість	1011	10634750	10598816
Знос	1012	6660636	6857540
Інвестиційна нерухомість	1015	0	-
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	0	-
Знос інвестиційної нерухомості	1017	0	-
Довгострокові біологічні активи	1020	0	-
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	0	-
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	0	-
Довгострокові фінансові інвестиції:			
Які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	-
Інші фінансові інвестиції	1035	70912	71117
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	14	14
Відстрочені податкові активи	1045	0	-
Гудвіл	1050	0	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	-
Інші необоротні активи	1090	0	-
Усього за розділом I "Необоротні активи"	1095	4057998	3862176
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	914584	908432
Виробничі запаси	1101	754028	732829
Незавершене виробництво	1102	60668	42166
Готова продукція	1103	85997	113908
Товари	1104	13891	19529
Поточні біологічні активи	1110	0	-
Депозити перестрахування	1115	0	-
Векселі одержані	1120	0	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	286204	429604
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
За виданими авансами	1130	88811	50548
З бюджетом	1135	33071	41736

У тому числі з податку на прибуток	1136	3228	3228
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	0	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	0	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	30866	35110
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	10695	15175
Готівка	1166	12	16
Рахунки в банках	1167	10683	15159
Витрати майбутніх періодів	1170	0	-
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	-
Інші оборотні активи	1190	3586	9466
Усього за розділом II "Оборотні активи"	1195	1367817	1490071
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	-
Баланс (Усього активів)	1300	5425815	5352247

Пасив	Код	На початок року, тис.грн	На кінець року, тис.грн
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	65344	65344
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	-
Капітал у дооцінках	1405	2338002	2211552
Додатковий капітал	1410	0	-
Емісійний дохід	1411	0	-
Накопичені курсові різниці	1412	0	-
Резервний капітал	1415	0	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-127739	-113255
Неоплачений капітал	1425	0	-
Вилучений капітал	1430	0	-
Інші резерви	1435	0	-
Усього за розділом I "Власний капітал"	1495	2275607	2163641
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	451660	429348
Пенсійні зобов'язання	1505	0	-
Довгострокові кредити банків	1510	609731	677838
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	-
Довгострокові забезпечення	1520	0	-
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	-
Цільове фінансування	1525	0	-
Благодійна допомога	1526	0	-
Страхові резерви	1530	0	-
Інвестиційні контракти	1535	0	-
Призовий фонд	1540	0	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	-
Усього за розділом II "Довгострокові зобов'язання і забезпечення"	1595	1061391	1107186
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			

Короткострокові кредити банків	1600	326115	802113
Векселі видані	1605	0	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
Довгостроковими зобов'язаннями	1610	661136	116751
Товари, роботи, послуги	1615	718433	798660
Розрахунками з бюджетом	1620	93555	116974
У тому числі з податку на прибуток	1621	0	-
Розрахунками зі страхування	1625	3661	3560
Розрахунками з оплати праці	1630	65420	17184
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	175626	168474
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	1876	1876
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	0	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	0	-
Поточні забезпечення	1660	26212	32530
Доходи майбутніх періодів	1665	0	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	-
Інші поточні зобов'язання	1690	16783	23298
Усього за розділом III "Поточні зобов'язання і забезпечення"	1695	2088817	2081420
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	-
Баланс (Усього пасивів)	1900	5425815	5352247

Баланс (Форма № 1) станом на 31.12.2022 року

Актив	Код	На початок року, тис.грн	На кінець року, тис.грн
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	3021	2467
Первісна вартість	1001	41192	41192
Накопичена амортизація	1002	38171	38725
Незавершені капітальні інвестиції	1005	46748	85202
Основні засоби	1010	3741276	3464064
Первісна вартість	1011	10598816	10591555
Знос	1012	6857540	7127491
Інвестиційна нерухомість	1015	0	-
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	0	-
Знос інвестиційної нерухомості	1017	0	-
Довгострокові біологічні активи	1020	0	-
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	0	-
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	0	-
Довгострокові фінансові інвестиції:			
Які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	-
Інші фінансові інвестиції	1035	71117	68793
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	14	14
Відстрочені податкові активи	1045	0	-
Гудвіл	1050	0	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	-
Інші необоротні активи	1090	0	-
Усього за розділом I "Необоротні активи"	1095	3862176	3620540
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	908432	982646
Виробничі запаси	1101	732829	808627
Незавершене виробництво	1102	42166	62906
Готова продукція	1103	113908	100767
Товари	1104	19529	10346
Поточні біологічні активи	1110	0	-
Депозити перестраховання	1115	0	-
Векселі одержані	1120	0	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	429604	650854
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
За виданими авансами	1130	50548	149829
З бюджетом	1135	41736	49584
У тому числі з податку на прибуток	1136	3228	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	0	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	0	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	35110	17362

Поточні фінансові інвестиції	1160	0	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	15175	138747
Готівка	1166	16	34
Рахунки в банках	1167	15159	138713
Витрати майбутніх періодів	1170	0	-
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	-
Інші оборотні активи	1190	9466	5496
Усього за розділом II "Оборотні активи"	1195	1490071	1994518
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	-
Баланс (Усього активів)	1300	5352247	5615058

Пасив	Код	На початок року, тис.грн	На кінець року, тис.грн
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	65344	65344
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	-
Капітал у дооцінках	1405	2211552	2091993
Додатковий капітал	1410	0	-
Емісійний дохід	1411	0	-
Накопичені курсові різниці	1412	0	-
Резервний капітал	1415	0	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-113255	1204270
Неоплачений капітал	1425	0	-
Вилучений капітал	1430	0	-
Інші резерви	1435	0	-
Усього за розділом I "Власний капітал"	1495	2163641	3361607
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	429348	419325
Пенсійні зобов'язання	1505	0	-
Довгострокові кредити банків	1510	677838	562519
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	-
Довгострокові забезпечення	1520	0	-
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	-
Цільове фінансування	1525	0	-
Благодійна допомога	1526	0	-
Страхові резерви	1530	0	-
Інвестиційні контракти	1535	0	-
Призовий фонд	1540	0	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	-
Усього за розділом II "Довгострокові зобов'язання і забезпечення"	1595	1107186	981844
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	802113	218140
Векселі видані	1605	0	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
Довгостроковими зобов'язаннями	1610	116751	92696

Товари, роботи, послуги	1615	798660	429117
Розрахунками з бюджетом	1620	116974	168798
У тому числі з податку на прибуток	1621	0	82633
Розрахунками зі страхування	1625	3560	3459
Розрахунками з оплати праці	1630	17184	114679
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	168474	147210
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	1876	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	0	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	0	-
Поточні забезпечення	1660	32530	74184
Доходи майбутніх періодів	1665	0	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	-
Інші поточні зобов'язання	1690	23298	23324
Усього за розділом III "Поточні зобов'язання і забезпечення"	1695	2081420	1271607
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	-
Баланс (Усього пасивів)	1900	5352247	5615058

Баланс (Форма № 1) станом на 31.12.2023 року

Актив	Код	На початок року, тис.грн	На кінець року, тис.грн
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	2467	1934
Первісна вартість	1001	41192	41192
Накопичена амортизація	1002	38725	39258
Незавершені капітальні інвестиції	1005	85202	48865
Основні засоби	1010	3464064	3596253
Первісна вартість	1011	10591555	10924673
Знос	1012	7127491	7328420
Інвестиційна нерухомість	1015	0	-
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	0	-
Знос інвестиційної нерухомості	1017	0	-
Довгострокові біологічні активи	1020	0	-
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	0	-
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	0	-
Довгострокові фінансові інвестиції:			
Які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	-
Інші фінансові інвестиції	1035	68793	69482
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	14	14
Відстрочені податкові активи	1045	0	-
Гудвіл	1050	0	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	-
Інші необоротні активи	1090	0	-
Усього за розділом I "Необоротні активи"	1095	3620540	3716548
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	982646	1660582
Виробничі запаси	1101	808627	1425949
Незавершене виробництво	1102	62906	97290
Готова продукція	1103	100767	125792
Товари	1104	10346	11551
Поточні біологічні активи	1110	0	-
Депозити перестраховання	1115	0	-
Векселі одержані	1120	0	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	650854	947078
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
За виданими авансами	1130	149829	152450
З бюджетом	1135	49584	30573
У тому числі з податку на прибуток	1136	0	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	0	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	0	-

Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	17362	17572
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	138747	474679
Готівка	1166	34	22
Рахунки в банках	1167	138713	474657
Витрати майбутніх періодів	1170	0	-
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	-
Інші оборотні активи	1190	5496	5172
Усього за розділом II "Оборотні активи"	1195	1994518	3288106
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	-
Баланс (Усього активів)	1300	5615058	7004654

Пасив	Код	На початок року, тис.грн	На кінець року, тис.грн
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	65344	65344
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	-
Капітал у дооцінках	1405	2091993	1972377
Додатковий капітал	1410	0	-
Емісійний дохід	1411	0	-
Накопичені курсові різниці	1412	0	-
Резервний капітал	1415	0	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1204270	3155476
Неоплачений капітал	1425	0	-
Вилучений капітал	1430	0	-
Інші резерви	1435	0	-
Усього за розділом I "Власний капітал"	1495	3361607	5193197
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	419325	386220
Пенсійні зобов'язання	1505	0	-
Довгострокові кредити банків	1510	562519	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	-
Довгострокові забезпечення	1520	0	-
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	-
Цільове фінансування	1525	0	-
Благодійна допомога	1526	0	-
Страхові резерви	1530	0	-
Інвестиційні контракти	1535	0	-
Призовий фонд	1540	0	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	-
Усього за розділом II "Довгострокові зобов'язання і забезпечення"	1595	981844	386220
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	218140	224984
Векселі видані	1605	0	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			

Довгостроковими зобов'язаннями	1610	92696	-
Товари, роботи, послуги	1615	429117	694669
Розрахунками з бюджетом	1620	168798	144125
У тому числі з податку на прибуток	1621	82633	59777
Розрахунками зі страхування	1625	3459	4391
Розрахунками з оплати праці	1630	114679	102744
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	147210	139717
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	0	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	0	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	0	-
Поточні забезпечення	1660	74184	96372
Доходи майбутніх періодів	1665	0	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	-
Інші поточні зобов'язання	1690	23324	18235
Усього за розділом III "Поточні зобов'язання і забезпечення"	1695	1271607	1425237
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	-
Баланс (Усього пасивів)	1900	5615058	7004654

Баланс (Форма № 1) станом на 31.12.2024 року

Актив	Код	На початок року, тис.грн	На кінець року, тис.грн
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	1934	44062
Первісна вартість	1001	41192	85074
Накопичена амортизація	1002	39258	41012
Незавершені капітальні інвестиції	1005	48865	256969
Основні засоби	1010	4525000	4808711
Первісна вартість	1011	11956205	12530785
Знос	1012	7431205	7722074
Інвестиційна нерухомість	1015	0	-
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	0	-
Знос інвестиційної нерухомості	1017	0	-
Довгострокові біологічні активи	1020	0	-
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	0	-
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	0	-
Довгострокові фінансові інвестиції:			
Які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	-
Інші фінансові інвестиції	1035	69482	69482
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	14	14
Відстрочені податкові активи	1045	0	-
Гудвіл	1050	0	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	-
Інші необоротні активи	1090	0	-
Усього за розділом I "Необоротні активи"	1095	4645295	5179238
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	1537020	1688266
Виробничі запаси	1101	1302387	1432501
Незавершене виробництво	1102	97290	86739
Готова продукція	1103	125792	151554
Товари	1104	11551	17472
Поточні біологічні активи	1110	0	-
Депозити перестраховання	1115	0	-
Векселі одержані	1120	0	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	947078	1154958
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
За виданими авансами	1130	152450	400094
З бюджетом	1135	30573	55476
У тому числі з податку на прибуток	1136	0	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	0	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	0	-

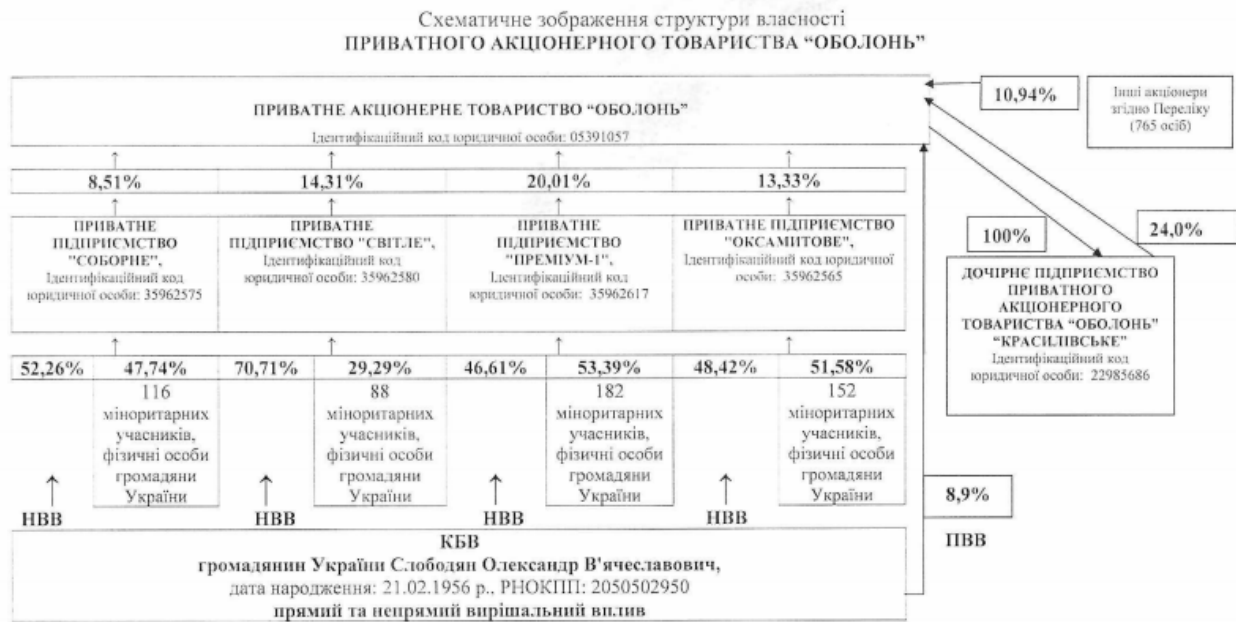
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	17572	17147
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	474679	891034
Готівка	1166	22	34
Рахунки в банках	1167	474657	891000
Витрати майбутніх періодів	1170	0	-
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	-
у тому числі:			
Резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	-
Резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	-
Резервах незароблених премій	1183	0	-
Інших страхових резервах	1184	0	-
Інші оборотні активи	1190	5172	11082
Усього за розділом II "Оборотні активи"	1195	3164544	4218057
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	-
Баланс (Усього активів)	1300	7809839	9397295

Пасив	Код	На початок року, тис.грн	На кінець року, тис.грн
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	65344	65344
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	-
Капітал у дооцінках	1405	1972377	1866827
Додатковий капітал	1410	0	-
Емісійний дохід	1411	0	-
Накопичені курсові різниці	1412	0	-
Резервний капітал	1415	0	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	3881302	5235107
Неоплачений капітал	1425	0	-
Вилучений капітал	1430	0	-
Інші резерви	1435	0	-
Усього за розділом I "Власний капітал"	1495	5919023	7167278
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	465579	414272
Пенсійні зобов'язання	1505	0	-
Довгострокові кредити банків	1510	0	19134
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	-
Довгострокові забезпечення	1520	0	-
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	-
Цільове фінансування	1525	0	-
Благодійна допомога	1526	0	-
Страхові резерви	1530	0	-
у тому числі:			
Резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	-
Резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	-

Резерв незароблених премій	1533	0	-
Інші страхові резерви	1534	0	-
Інвестиційні контракти	1535	0	-
Призовий фонд	1540	0	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	-
Усього за розділом II "Довгострокові зобов'язання і забезпечення"	1595	465579	433406
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	224984	244003
Векселі видані	1605	0	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
Довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	-
Товари, роботи, послуги	1615	694669	994414
Розрахунками з бюджетом	1620	144125	216268
У тому числі з податку на прибуток	1621	59777	30619
Розрахунками зі страхування	1625	4391	6287
Розрахунками з оплати праці	1630	102744	108487
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	139717	104413
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	0	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	0	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	0	-
Поточні забезпечення	1660	96372	102827
Доходи майбутніх періодів	1665	0	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	-
Інші поточні зобов'язання	1690	18235	19912
Усього за розділом III "Поточні зобов'язання і забезпечення"	1695	1425237	1796611
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	-
Баланс (Усього пасивів)	1900	7809839	9397295

Додаток Б

Структура капіталу ПрАТ «Оболонь»

Громадянин України Слободян Олександр В'ячеславович є кінцевим бенефіціарним власником ПРИВАТНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ОБОЛОНЬ», частка прямого та непрямого вирішального впливу складає 39,25%, оскільки його:

1. Частка прямого володіння – 8,9%
2. Частка непрямого володіння 30,35 % через:
 - ПП «СОБОРНЕ» 4,45%(52,26%*8,51%)
 - ПП «СВІТЛЕ» 10,12%(70,71%*14,31%)
 - ПП «ПРЕМІУМ-1» 9,33%(46,61%*20,01%)
 - ПП «ОКСАМІТОВЕ» 6,45%(48,42%*13,33%)

«12» лютого 2025 р. Генеральний директор ПрАТ «ОБОЛОНЬ»

І. В. Булах

Додаток В

Порівняння методів визначення оптимальної структури капіталу корпорації

Метод	Сутність	Розрахунок	Переваги	Недоліки
За критерієм максимізації прогнозованої фінансової рентабельності	Базується на розрахунку ефекту левириджу: компанія зацікавлена в зростанні рентабельності активів і рентабельності власного капіталу	$\text{ЕФЛ} =$ $= (1 - \text{СПр}) *$ $* (\text{КВРА} - \text{ВКр}) *$ $\frac{\text{ПК}}{\text{ВК}}$	Дозволяє рахувати зростання вартості власного капіталу, визначити фінансову стійкість та ступінь фінансового ризику, використовується для визначення сукупного ризику підприємства.	На основі даного методу неможливо визначити співвідношення власного і позичкового капіталу.
За критерієм мінімізації вартості капіталу	Заснований на попередній оцінці вартості власного та позичкового капіталу при різних умовах його залучення	$\text{WACC} = \sum_{i=1} W_i R_i$ $\text{WACC} =$ $= \frac{D}{V} (D * R_d) *$ $* (1 - T) +$ $+ \frac{E}{V} (R_e)$	Дозволяє вибрати найдешевше співвідношення між джерелами фінансування компанії	У формулі WACC не відображені галузеві і інші види ризиків. Складність при розрахунку WACC полягає в розрахунку ціни одиниці капіталу, одержаного з конкретного джерела фінансування.
За критерієм мінімізації рівня фінансових ризиків	Заснований на диференційованому виборі джерел фінансування складових частин активів компанії, в залежності від власного ставлення засновників та менеджменту до фінансових ризиків	Всі активи: необоротні і оборотні (постійні і змінні)	Дозволяє оптимізувати джерела фінансування капіталу компанії, визначити політику фінансування активів, визначити співвідношення між джерелами фінансування капіталу	Застосовується для визначення співвідношення лише між постійними джерелами фінансування (оборотними і необоротними активами), не розкриває співвідношення між власним і позичковим капіталом

Джерело: [39]